

**Соціально-економічний
та політичний портрет
Дніпропетровської області:
зелена книга**

Аналітичний звіт

м. Дніпропетровськ

2012 р.

Авторський колектив:

Колохіна А.С., координатор громадської організації «Дніпровський центр соціальних досліджень»

Головата Н.М., аналітик громадської організації «Дніпровський центр соціальних досліджень»

Назаров М. Ю., аналітик громадської організації «Дніпровський центр соціальних досліджень»

Соціально-економічний та політичний портрет Дніпропетровської області: зелена книга. Аналітичний звіт / авт. кол. : А.С. Колохіна, Н.М. Головата, М.Ю. Назаров – Д. : ДЦСД, 2012. – 103 с.

Аналітичний звіт є фінальним продуктом у проекті «Розвиток аналітичного та комунікаційного потенціалу інститутів громадянського суспільства Дніпропетровського регіону», що проводиться громадською організацією «Дніпровський центр соціальних досліджень» (ДЦСД).

Звіт окреслює стан соціально-економічного та політичного розвитку Дніпропетровської області. В документі аналізується ситуація, яка склалася в основних сферах життєдіяльності суспільства: охороні здоров'я; освіті та науці; соціальній сфері; житлово-комунальному господарстві. У звіті висвітлюються економічний та інноваційний потенціал, екологічні проблеми регіону; розглядається стан розвитку інститутів громадянського суспільства, політичних партій, стан дотримання основних прав та свобод громадян тощо. Окреслені нагальні проблеми регіону у зазначених вище галузях, що потребують вирішення.

Запропонований звіт буде корисним для представників органів державної влади та самоврядування, громадських організацій, регіональних ЗМІ, науковців.

Видання підготовлено за підтримки Національного фонду демократії (NED, США). Висловлені у ньому думки є авторськими і не відображають погляди Національного фонду демократії.

Звіт випускається українською мовою в друкованому та електронному варіантах. Електронну версію видання представлено на сайті ДЦСД за адресою <http://www.dcsi.dp.ua>. У друкованому вигляді звіт розповсюджується безкоштовно. ДЦСД дозволяє поширювати тексти з посиланням на джерело. Будемо щиро вдячні за відгуки про матеріали, вміщені у виданнях ДЦСД.

© Колохіна А.С., Головата Н.М., Назаров М.Ю., 2012 р.

© Дніпровський центр соціальних досліджень, 2012 р.

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Загальна характеристика Дніпропетровської області	6
2. Охорона здоров'я	9
3. Освіта і наука	20
4. Соціальний захист населення	25
5. Економічний розвиток та інноваційний потенціал	30
6. Розвиток підприємництва	36
7. Обласні осередки політичних партій	41
8. Громадські організації області	58
9. Дотримання прав та свобод громадян	61
10. Житлово-комунальне господарство	88
11. Екологічні проблеми Дніпропетровської області	91
Висновки	96

ПЕРЕДМОВА

Цей звіт є фінальним продуктом у проекті «Розвиток аналітичного та комунікаційного потенціалу інститутів громадянського суспільства Дніпропетровського регіону», що проводиться громадською організацією «Дніпровський центр соціальних досліджень» (ДЦСД).

Звіт окреслює стан соціально-економічного та політичного розвитку Дніпропетровської області. В документі аналізується ситуація, яка склалася в основних сферах життєдіяльності суспільства: охороні здоров'я; освіті та науці; соціальній сфері; житлово-комунальному господарстві. У звіті висвітлюються економічний та інноваційний потенціал, екологічні проблеми регіону; розглядається стан розвитку інститутів громадянського суспільства, політичних партій, стан дотримання основних прав та свобод громадян тощо. Окреслені нагальні проблеми регіону у зазначених вище галузях, що потребують вирішення.

Змістовно звіт базується на тих аналітичних та інформаційних матеріалах, які були напрацьовані членами ініціативної групи «Громадськість Дніпропетровщини - за вільний доступ до інформації». З моменту створення члени ініціативної групи провели інтерв'ю з лідерами громадських об'єднань та обласних осередків політичних партій Дніпропетровської області, незалежними експертами, здійснили аналіз статистичних даних та інформаційних джерел. Окрім того у звіті використовуються аналітичні нароби інших регіональних та національних дослідницьких неурядових інституцій.

Також при підготовці цього звіту було використано результати двох експертних опитувань ДЦСД та матеріали публічних заходів ДЦСД, на яких обговорювалися перераховані вище проблеми.

Матеріали, викладені в даному звіті, дозволяють виокремити ключові проблеми в основних сферах, які потребують першочергового вирішення. Маємо надію, що цей перелік слугуватиме відправним пунктом для планування подальшої діяльності як місцевих органів влади, так і регіональних громадських організацій.

Працівники ДЦСД висловлюють подяку громадським діячам, науковцям, журналістам, які приймали активну участь у заходах ДЦСД та надавали експертні коментарі з фахових проблем:

Вільяму Михайловичу Задорському, керівнику громадської організації «Придніпровський центр чистих виробництв», професору Українського державного хіміко-технологічного університету, доктору технічних наук;

Анжеліці Анатоліївні Пилипенко, члену правління міської громадської організації «Асоціація захисту прав споживачів житлово-комунальних послуг «Наш дім», юристу, депутату Дніпропетровської міської ради;

Володимирі Йосиповичу Дону, голові Дніпропетровської обласної громадської організації «Союз юристів України», голові регіональної Ради підприємців при Дніпропетровській облдержадміністрації;

Олексію Миколайовичу Андрєєву, заступнику голови Дніпропетровської обласної громадської організації «Дніпропетровський координаційно-експертний центр з питань регуляторної політики»;

Михайлу Леонідовичу Крапивку, віце-президенту Спілки Аудиторів України, голові Дніпропетровського територіального відділення Спілки Аудиторів України;

Василію Євгеновичу Сухову, координатору громадської організації ГРАД, голові Комітету з прав людини Громадської ради при Дніпропетровській облдержадміністрації;

Миколі Миколайовичу Кожушку, голові Дніпропетровської обласної дитячої громадської організації «Правозахисна спілка «Допоможемо дітям»;

Анатолію Олександровичу Задої, першому проректору з науково-педагогічної роботи Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля, доктору економічних наук, професору;

Євгену Ісааковичу Карпу, виконавчому директору Федерації організацій роботодавців Дніпропетровщини;

Олексію Володимировичу Літвінову, голові Дніпропетровської обласної громадської організації «Дніпропетровський координаційно-експертний центр з питань регуляторної політики»;

Владиславу Євгеновичу Романову, директору інформаційно-аналітичного агентства «Придніпров'я», кандидату історичних наук, доценту;

Юрію Борисовичу Райхелю, політичному оглядачу;

Галині Василівні Кучеренко, голові Дніпропетровської обласної громадської організації «Народний контроль», керівнику проекту «Громадський моніторинг виборів-2012 та просвіта виборців з метою їх усвідомленого вибору».

ДЦСД вдячний Національному фонду підтримки демократії, США (NED) за фінансову допомогу в реалізації даного проекту.

Загальна характеристика Дніпропетровської області

Дніпропетровська область – один з найбільш економічно розвинених регіонів України. Вона характеризується вигідним географічним положенням, багатими природними ресурсами, потужним промисловим та науковим потенціалом, розвинутим сільськогосподарським виробництвом, високим рівнем розвитку транспорту і зв'язку¹.

Відстань від Дніпропетровська до Києва:

- залізницею – 530 км
- шосейними дорогами – 480 км.

На території 31,9 тис. кв. км (5,3% площі України) мешкають, за даними на 1 січня 2012 року, 3320,3 тис. осіб (7,3%). Високий рівень урбанізації (83% жителів проживають в 66 міських поселеннях) визначає найвищу в Україні щільність населення – 104 особи на один квадратний кілометр (середня по Україні – 77).

В адміністративно-територіальному відношенні Дніпропетровська область поділяється на 22 адміністративні райони та 13 міст обласного підпорядкування.

На території області налічується:

- районних рад – 22;
- міських рад – 20;
- районних рад у містах – 18;
- селищних рад – 40;
- сільських рад – 288
- населених пунктів – 1504, в тому числі міських – 69, сільських – 1435.

В області проживають представники більш ніж 80 національностей, найбільшу частку після українців (79,3%) складають росіяни – 18%.

Головна водна артерія країни – ріка Дніпро (довжина по території області – 261 км), магістральні залізничні і шосейні дороги мають вихід до Донбасу, Криму, портів Чорного і Азовського морів, індустріальних центрів України та близького зарубіжжя.

Область розташована у степовій і лісостеповій фізико-географічних зонах (ліси займають 3,9% території області).

Середня температура: зимова -5 – -7С, літня +22 – + 23С. Середньорічна кількість опадів – 400–490 мм.

Природні ресурси

Дніпропетровська область є унікальною за різноманітністю і запасами корисних копалин. Про багатство надр області відомо не тільки у державі, Європі, а й у світі, адже тут зосереджені унікальні родовища копалин. Область володіє близько 50% загальнодержавних запасів корисних копалин.

Забезпеченість мінеральними ресурсами більша ніж втричі в порівнянні з загальнодержавним рівнем.

В області видобувається 100% марганцевої, 80% залізної руди, видобуваються також вугілля, уран, рідкоземельні метали, каолін та граніти, нафта та газ.

¹ Інформація офіційного сайту Дніпропетровської обласної державної адміністрації <http://www.adm.dp.gov.ua>

За кількістю розвіданих запасів та річним обсягом видобутку Криворізький залізорудний басейн займає перше місце в Україні. Одним з найбільших у світі є Нікопольський басейн марганцевих руд.

В області видобувається 40 видів мінеральної сировини.

Майбутнє області – у розвитку кольорової, золотовидобувної та золотопереробної галузей. Родовища «Сергіївське» та «Балка Золота» мають схожість з аналогічними родовищами Канади, Австралії та Південної Африки.

Область володіє єдиним в Україні родовищем талько-магнезитів. Його уведення в експлуатацію дасть можливість на 60–70% забезпечити потреби України у вогнетривкій сировині та значно зменшити її імпорт з інших країн.

У надрах області зосереджені значні поклади каменеоблицювальної сировини багатой кольорової гами.

У краї розвідано 15 родовищ мінеральних вод, що дає можливість повністю забезпечити потреби населення у лікувальних, лікувально-столових і столових мінеральних водах.

Сприятливі природно-кліматичні умови області дозволяють вести інтенсивне сільське господарство, сприяють вирощуванню усіх зернових культур та отримувати високоякісне продовольче зерно.

В регіоні вирощуються всі види агрокультур, та щороку збирається до 3 мільйонів тонн зернових. Крім того, основними напрямками рослинництва є вирощування соняшників та цукрових буряків.

За різноманітністю і значимістю природних ресурсів Дніпропетровська область є однією з найбагатших в Україні.

На території Дніпропетровщини знаходяться більше 270 річок, понад 300 озер, близько 1,5 тисячі водойм та ставків площею понад 26 тисяч гектарів. На півдні територія області омивається водами рукотворного Каховського моря.

Головна водна артерія України ріка Дніпро – одна з величних річок світу. В області протікає найчистіша річка Європи – Оріль.

Демографічна ситуація

Чисельність наявного населення Дніпропетровської області за станом на 1 жовтня 2012 року, за оцінкою, складала 3310,5 тис. жителів. Упродовж січня – вересня 2012 року вона скоротилася на 9,8 тис. осіб. Загальне зменшення населення сталося виключно за рахунок його природного скорочення².

Природне скорочення населення спостерігалось майже в усіх містах та районах області, але у порівнянні з відповідним періодом минулого року його обсяг зменшився. Показник народжуваності за вказаний період збільшився до 11,2 особи на 1000 наявного населення проти 10,8 в аналогічному періоді торік. Рівень народжуваності коливався від 9,6 народжених на 1000 жителів у м. Орджонікідзе до 14 – у Софіївському районі.

На Дніпропетровщині з початку року зареєстровано 27,7 тис. новонароджених, тоді як померлих мешканців було в 1,4 раза більше (38,4 тис. осіб). Загальний рівень смертності сільського населення майже на чверть вище від жителів міст та селищ міського типу (18,3 особи на 1000 жителів проти 14,9). Перш за все, це пояснюється значною часткою населення у віці 60 років і старше серед селян.

Міграційна активність населення упродовж січня – вересня п.р. у порівнянні з аналогічним періодом торік змінилася. Кількість мігрантів, прибулих в область на постійне проживання, та вибулих з неї, збільшилась та становила, відповідно, 34,7 та 33,8 тис. осіб. Сальдо міграції населення залишилося позитивним (0,9 тис. осіб).

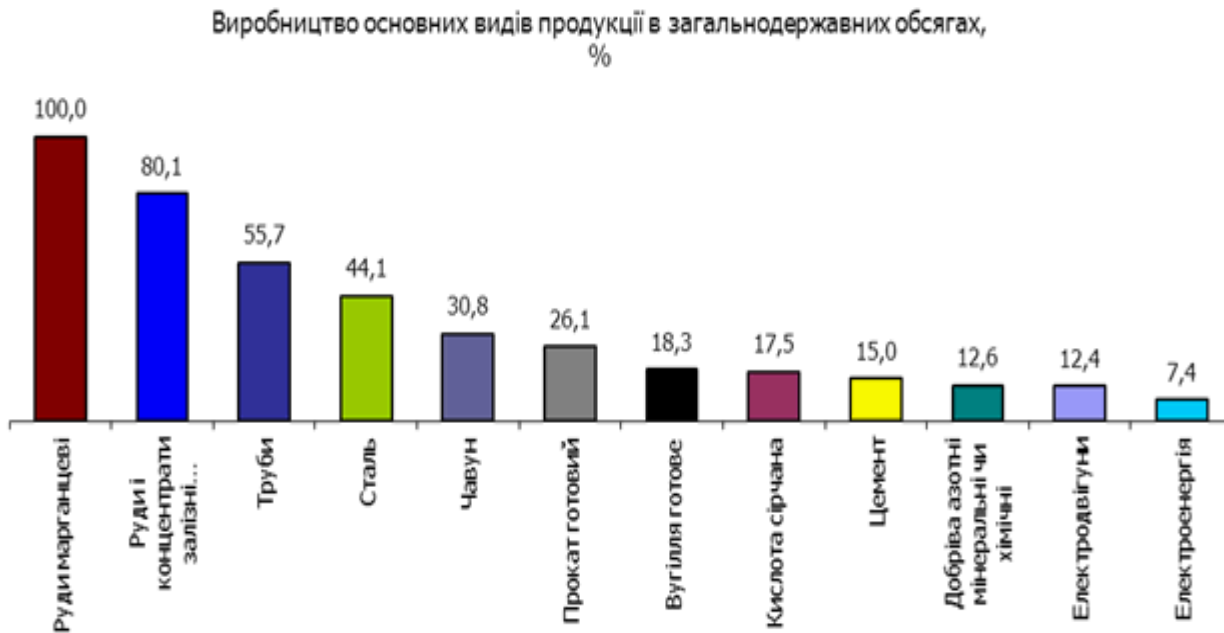
² Інформація офіційного сайту головного управління статистики у Дніпропетровській області <http://www.dnestrstat.gov.ua>

Більше всього мігрантів виїжджало у Запорізьку, Донецьку, Харківську, Кіровоградську області та м. Київ, а переселилися до Дніпропетровщини здебільшого мешканці тих самих перелічених регіонів: Запорізької, Кіровоградської, Донецької та Харківської областей.

Серед осіб, які переїхали в область на постійне проживання із-за меж країни, найбільше всього прибуло з Російської Федерації, Китаю, Сирійської Арабської Республіки та Азербайджану. Вибулі з області за кордон держави віддали перевагу Російській Федерації та Ізраїлю.

Промисловий комплекс

Область має потужний промисловий потенціал. Він характеризується високим рівнем розвитку важкої індустрії. У регіоні діють понад 700 основних промислових підприємств двадцяти основних видів економічної діяльності, на яких працюють 359,1 тис. осіб. На Дніпропетровщині виробляється 18,8% (більше ніж 210,6 млрд. грн.) усієї реалізованої промислової продукції України. За цим показником область посідає друге місце по Україні.

2. Охорона здоров'я

Незважаючи на проголошені Конституцією України принципи, система охорони здоров'я не забезпечує рівного безкоштовного доступу населення до якісних медичних послуг. Це виявляється в наступному:

Проблеми національного рівня³:

- низька якість медичних послуг. Очікувана тривалість життя населення України складає 68,2 років, що в середньому на 10 років нижче, ніж у країнах ЄС. Коефіцієнт дитячої смертності в 2,5 рази вищий, ніж у «старих» країнах ЄС. Рівень передчасної смертності втричі перевищує показник ЄС, рівень смертності від туберкульозу – в 20 разів вищий;
- нерівний доступ до послуг охорони здоров'я. Бідні верстви населення страждають через відсутність можливості одержання необхідної медичної допомоги. Відомча медицина (з обмеженим доступом) ускладнює досягнення мети рівного доступу. Існують диспропорції у доступі до медичних послуг міських і сільських мешканців. Високим є тягар особистих витрат населення на послуги охорони здоров'я. Згідно офіційної статистики, витрати населення перевищують третину загального обсягу фінансування галузі (40% у 2008 році) і здійснюються безпосередньо під час одержання медичних послуг.

Проблеми регіонального рівня⁴:

- обмеження фінансування заходів державних програм в галузі охорони здоров'я;
- негативна тенденція в кадровому забезпеченні закладів охорони здоров'я Дніпропетровської області (збільшення відсотка працівників пенсійного віку, низька забезпеченість працівниками закладів охорони здоров'я в сільській місцевості);
- ріст захворюваності населення на ВІЛ/СНІД та інші соціально небезпечні хвороби.

Причинами виникнення зазначених проблем є:

- відсутність зв'язку між якістю медичних послуг й видатками на її фінансування, а також відсутність мотивації медичних кадрів до якісної праці;
- низький рівень профілактики й частки первинної медико-санітарної допомоги у структурі медичних послуг;
- неефективне використання бюджетних коштів на охорону здоров'я. На 100 тис. населення в Україні припадає 5,6 лікарень, тоді як у країнах ЄС-10 цей показник – 2,6; кількість ліжок-місць в Україні – 868 на 100 тис. населення, а в ЄС-10 – 644; кількість лікарів на 100 тис. населення в Україні – 302, у ЄС-10 – 261. 86 % бюджетних коштів, що виділяється на охорону здоров'я, йде на утримання медичних закладів та оплату праці лікарів;
- дублювання медичних послуг на різних рівнях надання медичної допомоги, відсутність механізму управління потоками пацієнтів на різних рівнях надання медичних послуг;
- низька самостійність медичних закладів при використанні фінансових ресурсів.

³ Джерело – офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України. <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/>

⁴ Джерело – Князевич В.М., Лазоришенець В.В. та ін. Охорона здоров'я України: стан, проблеми, перспективи. – К.: 2009, 437 с.

Мета та завдання

Головною метою реформи медичної сфери є поліпшення здоров'я населення, забезпечення рівного й справедливого доступу усіх громадян до медичних послуг належної якості.

Для досягнення цього поставлено такі завдання:

- підвищити якість медичних послуг;
- підвищити доступність медичних послуг;
- поліпшити ефективність державного фінансування;
- створити стимули для здорового способу життя населення й здорових умов

праці.

Здійснення реформ у бюджетній моделі фінансування охорони здоров'я України дозволить підготувати умови для переходу до страхової моделі (соціального медичного страхування).

Необхідні кроки

Для підвищення якості медичних послуг необхідно забезпечити:

- перехід до закупівлі державою послуг у закладів охорони здоров'я на контрактній основі (на первинному рівні – оплата за кількість осіб, які мешкають у межах певної території; на вторинному, третинному – залежно від обсягів, структури і якості наданої медичної допомоги);
- покращення матеріально-технічного обладнання закладів охорони здоров'я: проведення інвентаризації та розроблення примірних табелів обладнання закладів охорони здоров'я;
- впровадження медичних стандартів (уніфікованих клінічних протоколів) надання медичної допомоги на засадах доказової медицини;
- розроблення системи індикаторів якості роботи медичних закладів, створення незалежних центрів оцінювання якості медичних послуг;
- створення економічної мотивації для покращення якості медичних послуг, зокрема шляхом зміни оплати праці працівників галузі охорони здоров'я за рахунок виділення двох складових: постійної (на основі єдиної тарифної сітки), змінної – залежно від обсягу і якості наданої медичної допомоги;

Підвищення доступності медичних послуг досягатиметься таким чином:

- чітке структурне розмежування первинного, вторинного й третинного рівнів медичної допомоги, зокрема шляхом створення центрів первинної медико-санітарної допомоги, госпітальних округів, високоспеціалізованих центрів, університетських клінік та їх ресурсного забезпечення;
- розвиток інституту сімейного лікаря на основі зміцнення ролі первинної медичної допомоги;
- підтримка розвитку приватного сектору медичних послуг, забезпечення доступу до державного фінансування на конкурсній основі.

Для поліпшення ефективності фінансування сектору охорони здоров'я необхідними є:

- скорочення чотирьохрівневої системи фінансування до двох, трьох рівнів на основі об'єднання фінансових ресурсів: для первинної медико-санітарної допомоги – на районному й міському рівнях, для вторинної й третинної – на обласному (для державних спеціалізованих центрів і клінік НДІ – на державному);
- формування національної системи єдиних економічно обґрунтованих тарифів на медичні послуги, виходячи з яких будуть фінансуватися медичні заклади, переходу від кошторисного фінансування до самостійного перерозподілу коштів;
- підвищення частки первинної медичної допомоги в загальному обсязі фінансування медичних послуг, стимулювання проведення профілактичних заходів. Створення стимулів для здорового способу життя населення через:

- перехід до міжвідомчих і міжсекторальних програм формування здорового способу життя й програм здорових умов праці;
- створення умов для здорового способу життя населення за допомогою розвитку інфраструктури для занять масовим спортом та активного відпочинку;
- підвищення акцизів на алкоголь і тютюнові вироби зі спрямуванням їх до спеціального фонду державного бюджету з подальшим використанням для фінансування заходів охорони здоров'я.

Підготовка умов для переходу на страхову модель охорони здоров'я (систему соціального медичного страхування) буде забезпечена за рахунок досягнення фінансової стійкості медичних закладів, оптимізації їх мережі, збільшення самостійності керівників медичних закладів щодо управління фінансовими коштами, підвищення конкуренції у системі охорони здоров'я.

Етапи реформи

I етап (до кінця 2010 року):

- внесення змін до Закону України «Про засади законодавства про охорону здоров'я» та прийняття Закону України «Про лікувально-профілактичні заклади й медичне обслуговування населення», на цій основі – внесення змін до Бюджетного кодексу України, що забезпечують:
 - об'єднання коштів на надання первинної медико-санітарної допомоги на рівні району або міста, на надання вторинної (спеціалізованої) і швидкої медичної допомоги на обласному рівні, для надання третинної (високоспеціалізованої високотехнологічної) допомоги – на обласному й державному рівнях;
 - перерозподіл фінансування на користь первинної медичної допомоги й профілактичної медицини;
 - перехід від бюджетного фінансування комунальних і державних лікувально-профілактичних установ на кошторисній основі до контрактної форми;
- перегляд умов ліцензування медичної практики, акредитації медичних закладів і атестації медичного персоналу. Створення незалежних центрів (агентств) оцінювання відповідності медичних установ ліцензійним і акредитаційним вимогам.

II етап (до кінця 2012 року):

- проведення з 2011 року апробації пропонованих змін на 2-ох пілотних регіонах;
- розроблення комплексу законодавчих і нормативних документів для формування оптимальної територіальної мережі медичних закладів, створення госпітальних округів, оплати праці медичного персоналу, виходячи з обсягу та якості виконаної роботи;
- розроблення й прийняття комплексної програми «Здорова нація».

III етап (до кінця 2014 року):

- переведення усіх медичних закладів на систему контрактних відносин між замовником і постачальником медичних послуг;
- запровадження єдиної методики розрахунків вартості медичних послуг, що оплачуються державою;
- підготовка до запровадження обов'язкового соціального медичного страхування.

Індикатори успіху:

- зниження загального коефіцієнта дитячої смертності до 6,5%;
- зниження коефіцієнта материнської смертності до 13%;
- зниження передчасної смертності на 25%;
- зниження смертності від туберкульозу на 30%;
- підвищення в загальній чисельності лікарів частки лікарів загальної практики з 4% до 8-10%;
- скорочення частки домогосподарств, у яких протягом року хто-небудь з членів при потребі не зміг одержати медичну допомогу, придбати ліки й медичне приладдя (з 20% в 2009 році до 3%);
- скорочення частки тіньових платежів у системі медичного обслуговування з 10-15% до 5-7%.

Реалізація I-II етапів реформи медичної сфери у Дніпропетровській області

Протягом 2011 року в області здійснювалося реформування системи *охорони здоров'я* з метою підвищення якості та доступності медичних послуг на всіх рівнях.

Згідно із Законом України «Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та м. Києві» в області розпочато реалізацію заходів щодо реформування

первинного рівня надання медичної допомоги:

- створено 53 центри первинної медико-санітарної допомоги (30 – у містах, 23 – у сільських районах), при яких функціонують як структурні підрозділи
- 377 амбулаторій сімейної медицини;
- придбано за кошти місцевих бюджетів для закладів первинної медичної допомоги медикаменти на суму 4198,4 тис. грн. для надання невідкладної медичної допомоги, обладнання на суму 1250,1 тис. грн., у тому числі на придбання 7 автомобілів невідкладної допомоги, проведено ремонти та реконструкції у 59 закладах первинної допомоги.

вторинної медичної допомоги:

- проведено передачу у спільну власність області 128 закладів охорони здоров'я, які надають вторинну та екстрену медичну допомогу.

екстреної медичної допомоги:

- у всіх відділеннях швидкої медичної допомоги встановлено архіватори мовлення і введено цілодобові пости диспетчерів, 100% автомобілів швидкої медичної допомоги обладнано GPS-навігацією, забезпечено мобільним зв'язком; відкрито 40 додаткових тимчасових пунктів базування бригад швидкої медичної допомоги (кількість місць базування збільшилася до 131);
- за рахунок коштів субвенції з державного бюджету придбано 13 автомобілів швидкої медичної допомоги;
- організовано функціонування 7 юридично самостійних станцій швидкої медичної допомоги (міста Дніпропетровськ, Дніпродзержинськ, Кривий Ріг, Павлоград, Нікополь, Новомосковськ, Першотравенськ);
- з метою відкриття єдиної центральної диспетчерської служби швидкої медичної допомоги завершено вишукувальні роботи та розробку ескізного проекту.

У рамках реалізації Національного проекту «Нове життя»:

- схвалено Концепцію подальшого розвитку перинатальної допомоги в області та концепцію створення перинатального центру, в рамках яких передбачено відкриття додаткових ліжок для новонароджених, оснащення пологових стаціонарів сучасним обладнанням, проведення ремонтно-будівельних робіт;
- з метою покращення якості та доступності медичної допомоги введено в експлуатацію після ремонтно-будівельних робіт новий корпус комунального закладу «Дніпропетровська обласна дитяча клінічна лікарня» (інфекційно-боксоване, опікове та онкогематологічне відділення). Відкрито обласне відділення патології новонароджених (проведено поточний ремонт, оснащено обладнанням);
- введено в експлуатацію міжрайонний перинатальний центр у м. Кривому Розі для забезпечення перинатальною допомогою 850 тис. мешканців міста та 5 сільських районів. Проведено роботи щодо реконструкції відділення патології новонароджених з реанімацією (36 ліжок) та забезпечено за рахунок субвенції державного бюджету оснащення сучасним медичним обладнанням;
- за рахунок субвенції державного бюджету оснащено після оновлення сучасним медичним обладнанням Нікопольський міський пологовий будинок.

У рамках створення регіонального перинатального Центру:

- за рахунок обласного бюджету підготовлено проектно-кошторисну документацію, за рахунок субвенцій з державного бюджету для дооснащення центру придбано медичне обладнання;
- з Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України виділено кошти на проведення ремонтно-будівельних робіт та на придбання обладнання.

**Удосконалення діяльності та матеріально-технічної бази
закладів охорони здоров'я**

Протягом 2011 року на 28 об'єктах закладів охорони здоров'я Дніпропетровської області виконувались роботи з будівництва та реконструкції.

За рахунок коштів, виділених на проведення реконструкції та капітальних ремонтів, введено в експлуатацію 11 будівель та відділень закладів, в т.ч. Марганецьку центральну міську лікарню, лікувально-діагностичний комплекс Першотравенської центральної міської лікарні, терапевтичне відділення Петропавлівської центральної районної лікарні, дільницю утилізації біомедичних відходів з використання інсінератора С.Р. 50 в Дніпропетровському обласному комунальному клінічному лікувально-профілактичному об'єднанні «Фтизіатрія», прибудову блок 6 комунального закладу «Дніпропетровська обласна дитяча клінічна лікарня», будівлю філіалу міської поліклініки №3 по вул. Ватутіна, 5 м. Дніпродзержинськ, спальний корпус обласного комунального закладу «Дитячий психоневрологічний санаторій № 4» м. Дніпропетровська, реанімаційне відділення для немовлят та індивідуальні пологові зали комунального закладу «Нікопольський пологовий будинок», неврологічне відділення Павлоградської центральної районної лікарні, дитячу поліклініку Тернівської центральної міської лікарні, пологовий будинок з відділенням патології новонароджених та реанімацією м. Кривий Ріг.

Завдяки вжитим заходам вдалося:

- забезпечити на 100% інсуліном 15,7 тис. дорослих і 579 дітей та підлітків, хворих на цукровий діабет;
- збільшити до 30% охоплення реабілітаційними заходами дітей-інвалідів, кількість оперативних втручань на серці та судинах – до 40%;
- зменшити летальність при оперативних втручаннях з приводу ішемічної хвороби серця в 1,5 рази;
- забезпечити показник малюкової смертності на сталому рівні 10,5 на 100 тис. народжених живими, охопити обстеженням на туберкульоз до 630 осіб на 1 тисячу дорослого населення;
- збільшити відсоток чисельності населення, що обслуговується сімейним лікарем. У сімейних лікарів обслуговується 27% населення області, у тому числі 88,7% сільського населення.

Протягом 2012 року на Дніпропетровщині проведена масштабна робота з покращення якості обслуговування пацієнтів у медичних закладах. Після переведення первинної ланки медицини (амбулаторії, фельдшерсько-акушерські пункти) на баланс місцевих бюджетів, ці медичні заклади цілеспрямовано забезпечуються необхідним обладнанням та медикаментами.

«Якщо у минулому році для закладів первинної допомоги було закуплено обладнання на загальну суму 1,25 млн. грн., то лише за п'ять місяців 2012 року ця сума збільшена у 2,5 рази і складає 3,22 млн. грн. Крім того, Дніпропетровщина як пілотний регіон, де впроваджується процес модернізації охорони здоров'я, у 2012 році додатково отримала з державного бюджету 82 млн. грн. на придбання лікувально-діагностичного обладнання та автотранспорту для закладів первинної допомоги», - сказала заступник начальника головного управління охорони здоров'я облдержадміністрації Олена Лугова.

З метою створення комфортних умов перебування пацієнтів, в амбулаторіях загальної практики вже розпочаті ремонтні роботи. На ці цілі з обласного та місцевих бюджетів виділено 27 млн. грн.

Важливою складовою процесу модернізації охорони здоров'я на Дніпропетровщині є громадське обговорення усіх змін, які відбуваються у галузі охорони здоров'я. Для того, щоб ці зміни відповідали потребам пацієнтів, а також для налагодження зворотного зв'язку між владою і суспільством, до реалізації медичної реформи активно долучаються громадські активісти.

Члени Громадської ради при Дніпропетровській облдержадміністрації, Громадської платформи з питань медичної реформи, повідомили учасників «круглого столу» про результати своєї діяльності. Зокрема, вони спільно з представниками інших організацій та рухів проводять моніторингові візити до медичних закладів області, вивчають думку пацієнтів та медиків, вносять зауваження та пропозиції громадськості на розгляд Керуючого комітету.

Ключові проблеми реформування

Реформи викликають несприйняття у великої кількості людей, громадських організацій і лікарів, що частково пояснюється нерозумінням сенсу перетворень, частково – непрозорістю реформування, але найбільше – тими додатковими проблемами, які поспішні і непродумані зміни створюють для людей. Потужним є також супротив груп інтересів – головних лікарів, які в процесі реформування можуть втратити свою посаду, а

також місцевих органів влади, які не хочуть віддавати лікарні на обласний рівень і втрачати контроль над медичними закладами⁵.

У таблиці, яку розробили експерти з неурядової аналітичної інституції «CASE Ukraine» представлено аргументи громадськості «проти» реформ та відповідні аргументи влади «за» реформи, що часто-густо демонструє нерозуміння першої, в чому полягає реформування і нащо воно необхідне.

Поширені аргументи «проти» та «за» реформування

Позиція громадськості	Позиція реформаторів
Закриття лікарень залишає людей без медичної допомоги. Люди змушені долати 30–40 км і більше до лікарень.	Ті медичні заклади, що були перепрофільовані та закриті, не надавали населенню якісну медичну допомогу. Сімейний лікар зможе вирішити 60–80% проблем, з якими населення звертається до лікарів. При потребі краще організована екстрена допомога зможе швидко доставити хворого до лікарні, де пацієнт отримає справжню якісну допомогу.
Реформи не потрібні, потрібно краще фінансувати галузь.	Неефективна роздута мережа закладів охорони здоров'я поглине додаткове фінансування, але це не гарантує зростання якості медичних послуг.
Впровадження сімейних лікарів знищує педіатрію.	Педіатри разом з іншими лікарями первинної ланки будуть працювати з сімейними лікарями на первинній ланці до 2020 року. Сімейні лікарі матимуть змогу працювати разом з педіатрами і підвищувати свою кваліфікацію.
Реформа створює додаткові медичні заклади (амбулаторії) і роздуває штат адміністративного персоналу на первинному рівні.	Заклади первинної медицини часто створюються на базі існуючих закладів. Нові заклади створюються, аби наблизити первинну допомогу до місця проживання людей. У пілотних регіонах не є обов'язковим штатний розпис, і сімейні лікарі можуть самі визначати кількість необхідного адміністративного персоналу.
За 6 місяців лікарі не можуть перекваліфікуватися на професійних сімейних лікарів.	У Молдові перекваліфікація на сімейних лікарів тривала 4 місяці. У Туркменістані за рік лікарі первинної ланки стали сімейними лікарями.

⁵ Джерело – Руських К., Курагіна Є., Бальошенко В. Реформа охорони здоров'я: важкі перші кроки. //Проект «Популярна економіка: моніторинг реформ.» №4.- 11.07.2012 р.

Потрібно швидко впровадити медичне страхування, яке збільшить фінансування системи охорони здоров'я в Україні.	Впровадження медичного страхування не гарантує збільшення фінансування системи охорони здоров'я і потребуватиме додаткових ресурсів.
Амбулаторії треба обладнати устаткуванням для діагностики і лабораторних досліджень.	Це занадто дорого. Доцільніше надати сімейному лікарю недорогі скринінгові тести та/або організувати централізований забір аналізів в амбулаторії та їх доставку до діагностичних центрів.
Лікарні треба обладнати високоточними новими приладами.	Нове потужне обладнання доцільно концентрувати на високоспеціалізованому рівні для забезпечення його безперервного використання, що ефективніше і менш затратно.
Єдині центри екстреної допомоги будуть «надбудовою» з великим адміністративним апаратом та невиправданими адміністративними витратами, що відтягнуть і так мізерні ресурси служби швидкої допомоги.	Єдині центри екстреної допомоги сконцентрують адміністративне і диспетчерське управління в одному місці, зменшивши адміністративні витрати.

Стислі терміни впровадження первинної медицини, коли існуючі сьогодні заклади перепрофілюються, а нові відкриваються необладнаними і без лікарів відповідної якості, дійсно мають серйозні вади:

- Пацієнти не знають, за яким маршрутом отримувати медичну допомогу. Вони змушені стояти в чергах, їздити на діагностику у віддалені заклади. Витрачається більше часу на отримання медичної допомоги без відчутного зростання її якості.
- Сімейних лікарів мало, центри і амбулаторії ще недообладнані. Отже, пацієнти отримують «стандартну» допомогу від терапевтів, педіатрів, гінекологів тощо на первинному рівні. Відмінність полягає лише в тому, що всі групи хворих (діти і дорослі) опиняються в одному закладі. Сімейним лікарям не довіряють. Заслужити довіру населення сімейним лікарям непросто через нестачу обладнання для надання всього обсягу допомоги і часом понаднормового навантаження, через яке вони не можуть приділяти достатньо часу кожному пацієнту.
- Для найбільш вразливих жителів сіл і селищ, в яких реорганізують лікарні, зникає можливість отримати медичну допомогу через віддаленість стаціонарів і спеціалістів, особливо при недостатній кваліфікації сімейного лікаря, відсутності в амбулаторії обладнання і автотранспорту.

Насправді, в пілотних регіонах намагаються сприяти вирішенню деяких проблем: відкривають медико-соціальні заклади для найбільш вразливих людей, що потребують догляду в селах і районах; створюють станції базування «швидкої» та закуповують автомобілі «швидкої» для того, аби транспортувати екстрених хворих до більш віддалених стаціонарів; робляться спроби впровадити додаткові транспортні маршрути до лікарень вторинної допомоги; підвищується замовлення на студентів зі спеціалізації «сімейна медицина» тощо. Але на реалізацію цих заходів потрібні кошти і час, за який якість

медичної допомоги населенню і її доступність падає, а протестні настрої щодо реформ нарастають.

На місцях жаліються, що «центр» не залишає їм достатньо повноважень, аби бути більш гнучкими у проведенні реформ. Вони нарікають, що нормативна база для проведення реформування гальмує, і це створює додаткові проблеми у реалізації реформ.

Одночасно, широкою є прірва між теоретиками реформи і практикуючими лікарями. За обмежених ресурсів в центрі хочуть швидко провести реформу якомога меншим коштом, в деяких випадках покладаючи на лікарів непосильний, як ті вважають, вантаж додаткових обсягів робіт, відповідальності за організацію роботи медзакладів за обмеженого фінансування і скорочення кадрів.

Ефективне подальше впровадження реформи залежатиме від того, наскільки центральні органи влади і місцеві не тільки чути будуть (з цим, начебто, проблем немає), а і слухатимуть один одного. Так само важливо дослухатись до думки лікарів-практиків, які несуть основний вантаж реформи.

Розпочаті реформи довгострокові і для отримання результату потребують послідовних і тривалих змін. І хоча консенсусу щодо реформ досягти дійсно важко, бо ситуація, коли громадськість і різні групи інтересів виступають проти реформування системи охорони здоров'я, звична для більшості демократичних країн, сьогоднішній вир пристрастей навколо реформи робить її надто уразливою до змін у політичному середовищі. Уже зараз, напередодні парламентських виборів, різні політичні партії задля підвищення рейтингу закликають до призупинення реформ. Ймовірно є також можливість загальмування реформ партією влади через небажання втрачати свій рейтинг.

Загалом, ми бачимо 3 основні проблеми, які потребують вирішення, аби реформи не призупинились і були успішними в підвищенні якості медичного обслуговування населення. Ці проблеми включають управління реформою та пошук консенсусу щодо реформування, кадрове питання та фінансування.

Управління реформою та пошук консенсусу щодо реформування – у разі, якщо реформа втілюватиметься без належного урахування поточних інтересів пацієнтів, є великий ризик того, що вона залишиться «частковою», і це призведе до погіршення і без того поганого стану вітчизняної медицини. Тому рух у бік до ефективнішого управління реформами, що передбачає пошук консенсусу на місцях і залучення громадських експертів, лікарів та пацієнтів, є важливим для того, аби потяг реформ не зійшов з рейок. При цьому дійсно варто очікувати, що деякі зміни доведеться пригальмувати, а також витрати час і кошти на кращу організацію процесу реформ і на роз'яснення змін, що відбуваються.

Кадрове питання – забезпечення зростання кількості сімейних лікарів має ґрунтуватися на підвищенні їх мотивації. Новий метод оплати наразі недосконалий, стимулюючи сімейних лікарів насамперед до понаднормових обсягів робіт, що може відбуватися за рахунок якості їх роботи і демотивувати сімейних лікарів. Послідовне вдосконалення мотивації сімейних лікарів до якісної праці і покращення їх умов праці є необхідною умовою успішного впровадження первинної медицини в Україні. Необхідно знайти баланс між швидкістю наповнення первинної ланки сімейними лікарями, якістю їх підготовки; обмеженими ресурсами і забезпеченням належних умов праці сімейним лікарям та їх мотивацією. Якісна підготовка та мотивація до праці мають бути в пріоритеті.

Фінансування – після першого етапу реформ у Дніпропетровській області очевидною є хибність сподівань, що реформу можна провести за рахунок внутрішніх ресурсів – шляхом вивільнення коштів від перепрофілювання та закриття лікарень і скорочення лікарняних ліжок. Насправді, проведення реформи потребує значних фінансових ресурсів, зокрема грошей на будівництво/ремонт та оснащення мережі закладів первинної допомоги; на навчання, перенавчання і мотивування лікарів первинної

ланки; на організацію і оснащення екстреної допомоги, не кажучи вже про супутні необхідні витрати на інформаційну кампанію про реформи, запуск нових транспортних маршрутів від віддалених районів до лікарень вторинного рівня, будівництво або покращення стану доріг, відкриття соціально-медичних закладів тощо. Ситуація з дефіцитом бюджетних коштів для реформування за умов повільного посткризового відновлення погіршує можливості для адекватного фінансування реформи.

Мережа амбулаторно-поліклінічних закладів Дніпропетровської області станом на 01.01.2010 р. (до впровадження реформи)

Територія	Амбул.-полікл. заклади		Поліклініка	Дитяча поліклініка	Амбулаторії	Стомат. поліклініка	Інші	Крім того ФАПів
	самостійні	входять до складу						
Дніпропетровська	209	240	16	2	162	23	6	543
Міста	41	158	14	2	0	21	4	0
м. Вільногірськ		1						
м. Дніпропетровськ	15	71	6	1		7	1	
м. Дніпродзержинськ	5	13	2			2	1	
м. Жовті Води		4						
м. Кривий Ріг	17	28	6	1		8	2	
м. Марганець	1	5				1		
м. Нікополь	1	11				1		
м. Новомосковськ	1	2				1		
м. Орджонікідзе		3						
м. Павлоград	1	15				1		
м. Першотравенськ		1						
м. Тернівка		4						
Райони	165	68	2	0	162	1		543
Апостолівський р-он	8	2			8			21
Васильківський р-он	8	1			8			23
В-Дніпровський р-он	8	2	1		7			24
Дніпропетровськ. р-он	13	6			13			15
Криворізький р-он	8	3			8			38
Криничанський р-он	7	6			7			34
Магдалинівський р-он	5	5			5			33
Межівський р-он	5	2			5			25
Нікопольський р-он	9	3	1		8			24
Новомосковський р-он	21	6			20	1		22
Павлоградський р-он	8	1			8			24
Петриківський р-он	4	3			4			7
Петропавлівський р-он	9	2			9			18
Покровський р-он	10	2			10			27
П'ятихатський р-он	5	5			5			30
Синельниківський р-он	11	4			11			28
Солонянський р-он	4	5			4			44
Софіївський р-он	4	2			4			26
Томаківський р-он	5	2			5			19
Царичанський р-он	5	2			5			15
Широківський р-он	6	1			6			25
Юр'ївський р-он	2	3			2			21
Обласні ЛПЗ	2	13	0	0	0	1	1	0
Республіканські ЛПЗ	1	1	0	0	0		1	0

Мережа амбулаторно-поліклінічних закладів Дніпропетровської області станом на 01.01.2012 р. (після впровадження реформи)

Територія	Амбул.-полікл. заклади			Центр ПМСД	Поліклініка	Дитяча поліклінік а	Стом ат. полік лініка	Інші
	всього	самостійні	амбул. полікл. підрозділи					
Дніпропетровська	202	93	556	53	11	1	22	6
Міста	140	66	286	30	11	1	20	4
м. Вільногірськ	2	1	2	1				
м. Дніпропетровськ	47	25	119	12	5		7	1
м. Дніпродзержинськ	14	5	36	3			1	1
м. Жовті Води	1		3					
м. Кривий Ріг	47	24	69	7	6	1	8	2
м. Марганець	3	2	6	1			1	
м. Нікополь	9	2	19	1			1	
м. Новомосковськ	3	2	7	1			1	
м. Орджонікідзе	2	1	4	1				
м. Павлоград	8	2	14	1			1	
м. Першотравенськ	2	1	2	1				
м. Тернівка	2	1	5	1				
Райони	47	24	251	23			1	
Апостолівський р-он	3	2	11	2				
Васильківський р-он	2	1	10	1				
В-Дніпровський р-он	2	1	11	1				
Дніпропетровськ. р-он	2	1	20	1				
Криворізький р-он	2	1	12	1				
Криничанський р-он	2	1	12	1				
Магдалинівський р-он	2	1	13	1				
Межівський р-он	2	1	7	1				
Нікопольський р-он	2	1	18	1				
Новомосковський р-н	4	2	24	1			1	
Павлоградський р-он	2	1	9	1				
Петриківський р-он	2	1	10	1				
Петропавлівський р-он	2	1	11	1				
Покровський р-он	2	1	12	1				
П'ятихатський р-он	2	1	13	1				
Синельниківський р-он	2	1	18	1				
Солонянський р-он	2	1	10	1				
Софіївський р-он	2	1	6	1				
Томаківський р-он	2	1	7	1				
Царичанський р-он	2	1	7	1				
Широківський р-он	2	1	8	1				
Юр'ївський р-он	2	1	2	1				
Обласні ЛПЗ	12	2	15				1	1
Республіканські ЛПЗ	3	1	4					1

3. Освіта і наука

Відповідно до інформації, яку ДЦСД отримав з відкритих джерел, з 1995 по 2012 рік кількість навчальних закладів в Дніпропетровській області значно скоротилася. Головна причина – демографічна ситуація, при якій з року в рік населення скорочується.

І якщо в цілому кількість учнів і вчителів неухильно знижується, то у вищих навчальних закладах ситуація кардинально інша – якщо число студентів у закладах I-го і II-го рівня акредитації (професійно-технічних) зменшилася, то в III-го і IV-го – збільшилося. Так якщо в 1995 році у вузах I-го і II-го рівня навчалася більше людей, ніж в III-го і IV-го, то сьогодні в останніх студентів в 5 разів більше, ніж у перших. Це свідчить про те, що молоді люди при виборі місця навчання керуються не так попитом ринку праці, як престижністю тієї чи іншої професії або того чи іншого навчального закладу.

За словами директора регіонального центру оцінювання якості освіти Марини Горбенко-Хвастунової, Дніпропетровська область в цілому не є лідером за результатами ЗНО. Зате стабільно є кілька дисциплін, за якими наша область лідирує, що свідчить про сильну школу лише в деяких напрямках. Загальний же рівень освіти, за словами Марини Горбенко-Хвастунової, впав. «Якщо раніше школярі легко вирішували певні завдання, то сьогодні вони більшості не під силу», – зауважила Марина Михайлівна.

Загальноосвітні навчальні заклади Дніпропетровської області⁶
(на початок навчального року)

Навч. рік	Кількість закладів, одиниць	Кількість учнів у загальноосвітніх навчальних закладах – всього, тис. осіб	З них у закладах		Випуск учнів загальноосвітніми навчальними закладами, тис. осіб		Кількість вчителів, тис. осіб
			денних	вечірніх (змінних), включаючи тих, хто навчався заочно	закінчили школу II ступеня (одержали свідоцтво про базову загальну середню освіту)	закінчили школу III ступеня (одержали атестат про повну загальну середню освіту)	
1995/96	1094	521,8	511,3	10,5	47,4	26,3	36,8
1996/97	1104	520,5	511,9	8,6	47,6	37,0	34,3
1997/98	1110	514,3	507,7	6,6	49,3	27,7	32,2
1998/99	1119	508,8	501,7	7,1	54,1	29,1	32,8
1999/00	1116	498,6	491,1	7,5	54,3	30,5	33,1
2000/01	1116	492,4	484,7	7,7	54,8	38,8	32,7
2001/02	1116	476,8	469,6	7,2	55,0	35,8	31,9
2002/03	1116	455,0	447,8	7,2	54,6	36,5	32,0
2003/04	1109	429,5	422,6	7,0	54,7	37,3	31,5
2004/05	1094	404,1	397,3	6,8	50,5	37,4	31,2
2005/06	1094	377,8	371,5	6,3	46,6	37,7	31,0
2006/07	1086	355,3	349,2	6,1	43,4	34,5	30,4
2007/08	1074	336,3	330,3	6,0	40,6	32,2	29,8
2008/09	1065	319,2	313,7	5,5	38,3	30,1	29,2
2009/10	1054	311,4	306,5	4,9	20,4	27,5	29,0
2010/11	1044	297,9	293,3	4,6	40,3	25,3	28,7
2011/12	1036	299,3	294,8	4,5	33,0	12,9	28,1

⁶ Інформація офіційного сайту головного управління статистики у Дніпропетровській області
<http://www.dneprstat.gov.ua/statinfo/o/o2.htm>

Вищі навчальні заклади Дніпропетровської області⁷

Навч. рік	Кількість закладів, одиниць		Кількість студентів у закладах, тис. осіб	
	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації
1995/96	75	16	64,7	70,4
1996/97	73	16	59,4	71,6
1997/98	45	17	38,7	89,9
1998/99	41	20	34,1	95,3
1999/00	41	20	34,7	98,1
2000/01	43	20	37,0	107,0
2001/02	42	20	39,6	118,1
2002/03	42	20	41,6	127,0
2003/04	42	21	42,1	136,2
2004/05	39	22	37,0	144,9
2005/06	35	22	32,6	156,3
2006/07	36	24	32,7	159,9
2007/08	35	24	29,4	163,9
2008/09	34	25	27,0	161,8
2009/10	34	25	23,8	153,0
2010/11	31	25	23,6	147,7
2011/12	31	25	23,4	139,2

**Вищі навчальні заклади Дніпропетровської області
(продовження)⁸**

Рік	Прийнято студентів до закладів за рік, тис. осіб		Випущено фахівців закладами за рік, тис. осіб		Кількість аспірантів на кінець року, осіб	Кількість докторантів на кінець року, осіб
	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації		
1995	18,7	15,8	20,1	11,2	1139	110
1996	16,9	15,7	18,7	11,0	1276	117
1997	11,8	20,6	12,3	17,2	1358	122
1998	11,2	22,8	10,6	18,8	1444	124
1999	11,9	23,6	10,4	20,0	1474	108
2000	13,5	27,5	10,5	23,9	1436	82
2001	14,4	30,6	10,5	24,6	1437	65
2002	14,5	31,1	11,2	27,8	1445	73
2003	14,6	32,6	12,1	26,2	1550	71
2004	12,9	37,7	11,0	24,2	1640	76
2005	11,0	38,4	9,6	27,7	1685	77
2006	10,8	38,3	9,8	29,3	1699	74
2007	9,6	36,7	9,6	30,2	1689	68
2008	7,6	30,3	8,4	31,8	1669	59
2009	6,3	26,9	8,6	33,0	1671	57
2010	8,9	29,9	7,8	34,9	1647	58
2011	7,0	23,4	6,4	33,7	1634	59

⁷ Інформація офіційного сайту головного управління статистики у Дніпропетровській області
<http://www.dnestrstat.gov.ua/statinfo/o/o4.htm>

⁸ Інформація офіційного сайту головного управління статистики у Дніпропетровській області
<http://www.dnestrstat.gov.ua/statinfo/o/o4.htm>

Разом з тим, згідно з офіційними статистичними даними, наука на Дніпропетровщині перебуває в занепаді – в два рази скоротилася кількість грантів, наданих дніпропетровським ученим міжнародними фондами, а всього з 1995 по 2012 рік кількість вчених скоротилася в регіоні у два рази.

Нинішня криза в освіті є відображенням кризи в державі, додав депутат Дніпропетровської облради, член постійної комісії облради з питань науки, освіти, сім'ї та молоді Владислав Романов. Він підкреслив, що сьогодні наукова складова зникає з діяльності вузів.

«Лише одиниці з них оплачують відрядження для участі в наукових конференціях своїм співробітникам, - зауважив Владислав Євгенович. - В основному ж вчені покривають дані витрати зі своєї кишені».

**Наукові кадри та кількість організацій,
які виконують наукові дослідження й розробки
у Дніпропетровській області⁹**

Рік	Кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки ^{4.1}	Чисельність науковців, осіб	Чисельність докторів наук в економіці України, осіб ^{4.2}	Чисельність кандидатів наук в економіці України, осіб ²
1995	96	18157	726	4629
1996	96	17352	725	4466
1997	91	14774	742	4559
1998	100	13352	753	4486
1999	94	12424	746	4487
2000	94	11494	740	4281
2001	103	9693	753	4419
2002	103	10117	754	4467
2003	107	10201	756	4489
2004	108	11426	782	4558
2005	109	11253	807	4682
2006	105	10750	810	4898
2007	93	10002	830	4956
2008	88	9679	848	5051
2009	84	9729	882	5192
2010	78	9289	906	5241

^{4.1} Починаючи з 2006р., не звітують організації, які виконували лише науково-технічні послуги.

^{4.2} З 1998р. – станом на 1 жовтня.

⁹ Інформація офіційного сайту головного управління статистики у Дніпропетровській області
<http://www.dneprstat.gov.ua/statinfo/ni/ni3.htm>

На думку Владислава Романова, зниження загального рівня освіти і занепад науки, відображений у цифрах офіційної статистики, є красномовною оцінкою діяльності нинішнього міністра науки і освіти Дмитра Табачника.

«Якби ми йшли до Європи, то рейтинги вузів, їх кількість, впровадження болонської системи і т. д. мали б свій зміст. Але сьогодні це не несе ніякого ідеологічного навантаження, і є чисто технічним процесом, так як ми сидимо на шпагаті між Європою і Росією, і не зрозуміло куди рухаємося і рухаємося взагалі», - підсумував депутат.

ВНЗ Дніпропетровської області у консолідованому рейтингу вищих навчальних закладів, складеному інформаційним ресурсом «Освіта.уа»¹⁰

Назва ВНЗ	Місце у консолідов. рейтингу	Місця в первинних рейтингах			Підсумк. бал
		ЮНЕСКО	Компас	Вебометрикс	
Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара	8	8	18	12	38
Національний гірничий університет	24	7	10	117	134
Національна металургійна академія України	28	18	21	104	143
Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту ім. В. Лазаряна	50	87	31	100	218
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури	56	73	29	138	240
Український державний хіміко-технологічний університет	71	124	17	138	279
Криворізький національний університет	72	128	24	129	281
Дніпропетровський університет ім. Альфреда Нобеля	102	126	93	138	357
Дніпропетровський державний аграрний університет	112	111	129	138	378
Академія митної служби України	113	201	107	75	383

¹⁰ Джерело інформації - <http://ru.osvita.ua/vnz/rating/25752/>

Дніпропетровська державна фінансова академія	118	159	90	138	387
Дніпродзержинський державний технічний університет	132	181	91	138	410
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ	134	201	74	138	413
Нікопольський економічний університет	244	201	202	138	541
Дніпропетровський гуманітарний університет	245	201	204	138	543
Криворізький державний педагогічний університет	271	200	235	133	568

Консолідований рейтинг вищих навчальних закладів складений інформаційним ресурсом «Освіта.ua» в грудні 2011 року на підставі найбільш відомих в Україні рейтингів ВНЗ: ЮНЕСКО «ТОП-200 Україна», «Компас» та «Вебометрикс». Рейтинги, які використовувалися при складанні консолідованого рейтингу ВНЗ України:

ЮНЕСКО «ТОП-200 Україна» – оцінює діяльність ВНЗ за допомогою інтегрованого індексу, що включає в себе оцінки викладацького складу, якості навчання та міжнародного визнання. Рейтинг ЮНЕСКО «ТОП-200 Україна» щорічно публікується на сторінках щотижневика «Дзеркало тижня. Україна» і включає 200 кращих вищів країни.

Рейтинг «Компас» – відбиває оцінку ВНЗ випускниками та роботодавцями з огляду на відповідність рівня надаваних ними освітніх послуг до потреб ринку праці. Рейтинг «Компас» ініційований «Систем Кепитал Менеджмент» і щорічно публікується на сторінках газети «Сьогодні». В 2011 році в нього включені 234 ВНЗ.

Міжнародний рейтинг «Вебометрикс» – враховує кількість проіндексованих пошуковими системами сторінок сайту ВНЗ, зовнішні посилання на нього, цитування ресурсу, а також кількість завантажених на сайт файлів (іншими словами, змістовну та інформаційну активність сайту навчального закладу). Рейтинг «Вебометрикс» публікується двічі в рік. У липні 2011 року в цей рейтинг потрапили 137 українських ВНЗ.

Підрахунок рейтингового балу: У консолідованому рейтингу кожному ВНЗ присвоєно бал, що дорівнює сумі його місць у рейтингах ЮНЕСКО «ТОП-200 Україна», «Компас» та «Вебометрикс». Якщо в якому-небудь із рейтингів ВНЗ не був представлений, то йому надавалося місце, що йде за останнім у цьому рейтингу (201, 235 та 138 відповідно). У випадку рівної кількості балів краще місце одержав ВНЗ, з меншим показником розбігу місць у різних рейтингах (середньоквадратичне відхилення). Підсумкова таблиця включає 275 ВНЗ, а їх назви збережені в українській версії. У консолідований рейтинг потрапили всі ВНЗ, які присутні хоча б в одному з перерахованих вище рейтингів, крім медичних. Медичні вузи не включені в консолідований рейтинг, оскільки вони не оцінювалися в рейтингу «Компас».

4. Соціальний захист населення

Важливою складовою соціальної політики країни є пенсійне забезпечення. За станом на 1 липня 2012 року на обліку в органах Пенсійного фонду у Дніпропетровській області перебувало 980 тис. пенсіонерів, з яких 84% – за віком. Слід зазначити, що з початку поточного року загальна сума призначених пенсій в області зросла майже на 13%, а середньомісячний розмір пенсійних виплат збільшився на 190 грн. і склав на 1 липня 1505 грн. Це в 1,8 раза перевищує прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність.

Державою приділяється окрема увага соціальній захищеності ветеранів війни. На початок 2012 року на обліку в органах Пенсійного фонду нашої області перебувало 114 тис. ветеранів, з яких 97 тис. мають статус учасників війни, 9 тис. – учасників бойових дій та 8 тис. – інвалідів війни. На них розповсюджено дію Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Крім того, щомісячну доплату до пенсії отримують 20 тис. членів сімей загиблих і померлих ветеранів війни.

На 01.12.2011 р. на обліку у районних управліннях праці та соціального захисту населення м. Дніпропетровська знаходиться:

- 119 тисяч 343 особи, які мають статус дітей війни,
- 94 тисячі 910 осіб, які мають статус ветерана праці,
- 46 тисяч 353 особи зі статусом ветеран війни,
- 43 тисячі 570 осіб з інвалідністю.

На місцевому рівні затверджені та реалізуються наступні програми в сфері соціального захисту населення:

1. Міська комплексна програма соціального захисту громадян м. Дніпропетровська, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на 2011-2013 роки (Рішення Дніпропетровської міської ради від 08.02.2009 р. № 7/4).

2. Комплексна програма соціального захисту інвалідів м. Дніпропетровська «Турбота» на 2010-2012 роки (Рішення Дніпропетровської міської ради від 28.12.2009 р. № 18/53).

3. Міська комплексна програма «Ветеран» на 2010-2012 роки (Рішення Дніпропетровської міської ради від 28.12.2009 р. № 17/53).

4. Програма надання послуг та інших видів допомоги соціально незахищеним верствам населення міста на 2010-2013 роки (Рішення Дніпропетровської міської ради від 28.12.2009 р. № 16/53).

Щорічні видатки з міського бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення:

Роки	Фактично витрачено, тис. грн.	% виконання до річного плану з урахуванням змін	% від загальної суми видатків міського бюджету без урахування трансфертів
2006	59210,883	98,6	7,21%
2007	42760,807	94,4	4,63%
2008	15405,952	95,6	1,18%
2009	18155,328	94,8	1,56%
2010	22133,653	98,2	1,55%
2011	29053,944	94,2	1,70%

В міському бюджеті на 2012 рік, з урахуванням змін та доповнень, затверджених рішенням Дніпропетровської міської ради від 29.02.2012 р. № 4/21, видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення складатимуть **33026,187 тис. грн.**, що становить **2,3%** від загальної суми видатків міського бюджету без урахування трансфертів.

Відповідно до міського бюджету на 2012 рік **на фінансування програм в сфері соціального захисту населення передбачено 16 322,238 тис. грн.** Зокрема:

Код тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів	Найменування коду тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів	Назва головного розпорядника коштів	Сума, тис. грн.
Міська комплексна програма соціального захисту громадян м. Дніпропетровська, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на 2011-2013 роки:			2101,130
090412	інші видатки на соціальний захист населення	Управління праці та соціального захисту населення Дніпропетровської міської ради	1651,130
250380	інші субвенції (субвенція бюджетам районів у місті субвенція бюджетам районів у місті на надання адресної допомоги на оплату житлово-комунальних послуг соціально незахищеним верствам населення міста)	Управління праці та соціального захисту населення Дніпропетровської міської ради	450,000
Комплексна програма соціального захисту інвалідів м. Дніпропетровська «Турбота» на 2010-2012 роки:			5362,341
081002	інші заходи по охороні здоров'я	Департамент охорони здоров'я Дніпропетровської міської ради	2500,000
090412	інші видатки на соціальний захист населення	Управління праці та соціального захисту населення Дніпропетровської міської ради	1177,400
091209	фінансова підтримка громадських організацій інвалідів і ветеранів	Управління праці та соціального захисту населення Дніпропетровської міської ради	69,328
250380	інші субвенції (субвенція бюджетам районів у місті субвенція бюджетам районів у	Управління праці та соціального захисту населення	1323,325

	місті на надання адресної допомоги на оплату житлово-комунальних послуг соціально незахищеним верствам населення міста)	Дніпропетровської міської ради	
250404	інші заходи у сфері електротранспорту	Департамент транспорту та зв'язку Дніпропетровської міської ради	48,588
250404	Інші видатки	Департамент взаємодії з правоохоронними органами, мобілізаційної та оборонної роботи і з питань надзвичайних ситуацій Дніпропетровської міської ради	243,700
Міська комплексна програма «Ветеран» на 2010-2012 роки:			3851,148
080800	центри первинної медичної (медико-санітарної) допомоги	Департамент охорони здоров'я Дніпропетровської міської ради	400,000
'081002	інші заходи по охороні здоров'я	Департамент охорони здоров'я Дніпропетровської міської ради	37,505
090214	пільги окремим категоріям громадян з послуг зв'язку	Управління праці та соціального захисту населення Дніпропетровської міської ради	108,885
090412	інші видатки на соціальний захист населення	Управління праці та соціального захисту населення Дніпропетровської міської ради	2552,530
'091209	фінансова підтримка громадських організацій інвалідів і ветеранів	Управління праці та соціального захисту населення Дніпропетровської міської ради	487,228
180410	інші заходи, пов'язані з економічною діяльністю	Департамент споживчого ринку і сфери послуг Дніпропетровської міської ради	265,000
Програма надання послуг та інших видів допомоги соціально незахищеним верствам населення міста на 2010-2013 роки:			3840,121
090412	інші видатки на соціальний захист населення	Управління праці та соціального захисту населення	3840,121

		Дніпропетровської міської ради	
Міська програма оздоровлення та відпочинку дітей на 2009-2012 роки:			1167,498
091108	заходи з оздоровлення та відпочинку дітей, крім заходів з оздоровлення дітей, що здійснюються за рахунок коштів на оздоровлення громадян, як постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	Управління освіти та науки Дніпропетровської міської ради	361,498
091108	заходи з оздоровлення та відпочинку дітей, крім заходів з оздоровлення дітей, що здійснюються за рахунок коштів на оздоровлення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	Управління у справах молоді та спорту Дніпропетровської міської ради	99,000
091108	заходи з оздоровлення та відпочинку дітей, крім заходів з оздоровлення дітей, що здійснюються за рахунок коштів на оздоровлення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	Управління праці та соціального захисту населення Дніпропетровської міської ради	707,000

Ринок праці

У Дніпропетровській області відбувається зростання середньооблікової кількості штатних працівників, яка у лютому 2012 року становила 949,1 тис. осіб проти 921,3 тис. осіб у лютому 2011 року, зокрема: у промисловості 38,1%, у сільському господарстві 3,8%, у будівництві 2,9%, у торгівлі 10%.

На обліку в службі зайнятості Дніпропетровської області протягом січня – лютого 2012 року перебувало 45,9 тис. незайнятих громадян, що становить 2,3% до населення працездатного віку.

Номінальна середньомісячна заробітна плата в області за 2011 рік склала 2 791 грн. Середньомісячна заробітна плата в області за січень – квітень 2012 року склала 2 613 грн.

У січні – вересні 2012 року персоналу, зайнятому на підприємствах області та їх відокремлених підрозділах з кількістю найманих працівників 10 і більше осіб, на оплату праці було спрямовано майже 27 млрд. грн. Середньомісячна заробітна плата штатного працівника зросла проти відповідного періоду попереднього року приблизно на 13% і становила 3098 грн., що у 2,8 раза перевищує рівень мінімальної заробітної плати, визначений державою з 1 липня 2012 року (1102 грн.)¹¹.

Загалом в області найбільш оплачуваними залишаються працівники фінансових установ, яким упродовж січня – вересня п.р. щомісячно нараховувалось у середньому по 4945 грн., та організацій, що надають комунальні та індивідуальні послуги, ведуть діяльність у сфері культури та спорту – по 3829 грн. У промисловості до таких належать підприємства по добуванню паливно-енергетичних корисних копалин – 6114 грн., по

¹¹ Інформація офіційного сайту головного управління статистики у Дніпропетровській області <http://www.dneprstat.gov.ua>

добуванню корисних копалин, крім паливно-енергетичних – 4285, а також металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів – 4273 грн.

Водночас приблизно на третину не досягає середньообласної заробітна плата персоналу підприємств сільського господарства і становить 1989 грн., установ охорони здоров'я та надання соціальної допомоги – 2269 грн. та будівельних організацій – 2275 грн. У промисловості останні місця за рівнем оплати праці посідають працівники, зайняті на підприємствах по виробництву шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів – 1322 грн., а також текстильного виробництва, виробництва одягу, хутра та виробів з хутра – 1647 грн.

У містах області у січні – вересні 2012 року найбільш вагомо оцінювались результати праці персоналу підприємств, розташованих у Тернівці – 4851 грн. та Кривому Розі – 3531 грн. Серед районів до таких належать Павлоградський – 5579 грн. та Петропавлівський – 5120 грн. Не гіршою, ніж у середньому по області була заробітна плата в Апостолівському районі і складала 3082 грн.

Разом з тим, кожен працівник, зайнятий в економіці Софіївського району, у зазначеному періоді п.р. щомісячно міг розраховувати лише на 1972 грн., Томаківського – на 2018 грн. У містах області майже на третину меншою за середню була грошова винагорода за працю у мешканців м.Новомосковська і складала – 2407 грн.

Загалом за рівнем оплати праці Дніпропетровщина у січні – вересні 2012 року посіла четверте місце після м.Києва (4513 грн.), Донецької (3449 грн.) та Київської (3108 грн.) областей. А найменшою була заробітна плата у Тернопільській та Херсонській областях і становила 2138 грн. і 2229 грн. відповідно.

5. Економічний розвиток та інноваційний потенціал

У II півріччі 2012 року інформація щодо економічного становища в регіоні суперечлива. З одного боку, у ЗМІ досить часто з'являється інформація про різні позитивні події регіонального масштабу: будівництво нових об'єктів, реконструкція та модернізація старих промислових виробництв; проведення міжнародних економічних форумів, участь регіону у різноманітних виставках і т. ін. В той же час статистичні дані, дослідження вчених та експертів свідчать про наростання негативних тенденцій у соціально-економічному розвитку Дніпропетровської області.

Згідно з даними аналітичної записки Національного інституту стратегічних досліджень «Стратегічний моніторинг розвитку регіонів у січні – червні 2012 р.»¹², на Дніпропетровщині відбувається уповільнення зростання промислового виробництва, що є продовженням тенденції кінця попереднього року, а обсяг іноземних інвестицій знизився майже в 15 разів (у першому півріччі 2012 року цей показник склав 12,3 млн. доларів, у той час, як у першому півріччі минулого року – 178,3 млн.).

Експерти вважають, що безумовно, Україну чекає друга хвиля кризи, і найбільше вона торкнеться металургійної галузі. Сьогодні продукція вітчизняної металургійної галузі за якістю та стандартами не відповідає міжнародним вимогам. Лише невеликий її сегмент ми можемо продавати в Європу та США. Основними споживачами продукції нашої металургії на зовнішньому ринку залишаються лише Росія та країни Азії.

У той же час, продукція вітчизняної металургії неконкурентоспроможна ще й через свою високу собівартість. І справа не тільки в енергозатратності. Незважаючи на дешеву робочу силу через низьку продуктивність устаткування в нас іде в десятки разів більше людської праці на виробництво одиниці продукції, чим на Заході. Отже, експерти вважають, що вихід із ситуації – лише в розвитку внутрішнього ринку. Перспективним для підтримки металургійної галузі може стати розвиток будівельної галузі. Але для цього держава повинна розробити стратегічні проекти, яких поки немає.

Разом з тим в існуючих умовах в експортерів з'являється спокуса здешевити свою продукцію шляхом зменшення витрат. А зробити це можна тільки шляхом девальвації гривні. Іде скорочення світових ринків. Насамперед – сировинних. Для української металургії це вкрай негативна тенденція. В 2008-2009 роках Україну вичавили з ринків, і в 2010-2011 роках на її місце зайшли інші, насамперед – Китай. І в цих умовах в українських експортерів, що володіють політичним впливом, велика спокуса «обвалити» гривню, і знизити, таким чином, собівартість своєї продукції.

Опосередковано це пояснюється на прикладі такого показника, як паритет купівельної спроможності – це ціна споживчого кошика в різних країнах (спрощений варіант – «Індекс Біг-Мака»). Ринковий курс долара в Україні має коефіцієнт 2,02. Отже, те, що в США можна купити за долар, в Україні коштує 4,15 гривень. Для порівняння: коефіцієнт китайського юаню – 1,7. Тобто гривня ще більш занижена, чим юань. Але для того, щоб продукція вітчизняної металургії стала конкурентоздатною на світових ринках, коефіцієнт повинен бути 2,5. До речі, саме таким він став в 2008 році, коли ціна долара підвищилася з 5 до 8 гривень.

Однак, на думку експертів, ситуацію обвал гривні не врятує, тому що при падінні гривні уряду не вдасться стримати зростання цін на товари народного споживання.

¹² Джерело – офіційний веб-сайт НІСД <http://www.niss.gov.ua/articles/956/>

Існуючий стан справ міг би врятувати розвинутий сегмент малого та середнього бізнесу, проте він останні два роки перебуває в стагнації. Всі реформи в галузі дерегуляції в Україні були провалені. В 2011 році, коли було оголошено про початок дерегуляції, Україна перебувала на 124 місці у світі по комфортності умов для ведення бізнесу. Планувалося, що в ході реформи до кінця 2012 року вона підніметься на 102 місце. Проте сьогодні Україна в цьому рейтингу перебуває вже на 152-му рядку.

На думку експертів така жалюгідна ситуація сталася через нерозуміння на найвищому державному рівні тих кроків, які треба вживати, а також високого рівня корупції. Лише після того, як під контроль громадськості перейде процедура проведення тендерів, як тільки вони стануть прозорими та на них допустять підприємства малого бізнесу, почнеться поживавлення цього сектора економіки. Зараз же малий бізнес по всій Україні поволі скорочується.

Разом з тим всі експерти зійшлися в думці, що найбільш позитивним моментом є наявність Плану стратегічного розвитку Дніпропетровської області. І нехай такої стратегії поки немає на всеукраїнському рівні, але наявність регіональних програм дає надію на те, що в підсумку вони стануть основою для розробки нової економічної стратегії України.

Тенденції соціально-економічного розвитку Дніпропетровської області у січні – червні 2012 року¹³

За підсумками січня – червня 2012 року Дніпропетровська область зберігає статус одного з лідерів за динамікою основних показників соціально-економічного розвитку. Головними рушіями економічної динаміки регіону є гірничо-металургійний комплекс та виробництва з високою часткою доданої вартості – машинобудування, оборонно-промисловий комплекс, добувна галузь. Це підтверджують основні економічні показники:

- індекс промислового виробництва за січень – червень 2012 року становить 103,2% відносно відповідного періоду попереднього року і перевищує загальний показник по Україні, який складає 100,4%;
- обсяг виробництва продукції сільського господарства порівняно з січнем – червнем 2011 року збільшився на 13,7%, у т.ч. у сільськогосподарських підприємствах – на 16,3%;
- будівельними підприємствами області виконано робіт на суму 2018,4 млн. грн., що на 2,6% більше відповідного періоду попереднього року (другий результат серед регіонів України).

Серед інших позитивних підсумків I півріччя такі:

- збільшення перевезень вантажів та вантажообігу водним транспортом на 10,5% та у 2,9 рази відповідно;
- зростання реальної заробітної плати за період січень – червень на 12,5% до відповідного періоду попереднього року (середньомісячна заробітна плата склала 3048 грн.);
- збільшення кількості робочих місць – з початку року створено 17,8 тис. нових робочих місць – це третина річного завдання;
- зниження безробіття (за методологією МОП): кількість зареєстрованих безробітних порівняно з відповідною датою минулого року зменшилась на 11,6% і станом на 1 липня 2012 року склала 28 тис. осіб. Рівень зареєстрованого безробіття у цілому по області на 1 липня 2012 року становив 1,4% від кількості населення працездатного віку. При цьому показник серед сільського населення перевищував рівень

¹³ Джерело – офіційний веб-сайт НІСД <http://www.niss.gov.ua/articles/956/>

zareєстрованого безробіття для мешканців міських поселень та складав 1,7% проти 1,3% відповідно;

- зменшення від початку року на 11,6% суми заборгованості з виплати заробітної плати, яка станом на 1 червня складає 13112 тис. грн., або близько 0,4% фонду оплати праці.

Негативними тенденціями першого півріччя стали:

- зменшення темпів зростання промислового виробництва, що є продовженням тенденції кінця попереднього року;
- стрімке зменшення припливу прямих іноземних інвестицій – за I півріччя 2012 року цей показник склав 12,3 млн. дол. США, в той час, як за I півріччя 2011 року – 178,3 млн. дол.;
- збільшення заборгованості з виплати заробітної плати на окремих підприємствах хімічної промисловості, у селянських господарствах тощо;
- збереження незадовільного стану у сфері виробництва інноваційної продукції та інвестицій в інновації;
- високий рівень тіньової економіки, хоча з початку року легалізовано 1706 робочих місць.

Ключові події та управлінські рішення в сфері економічного розвитку Дніпропетровської області у січні – червні 2012 року¹⁴

1. З метою підвищення привабливості та конкурентоспроможності регіону проведені презентації інвестиційних можливостей та проектів розвитку Дніпропетровської області на міжнародних інвестиційних майданчиках:

- у Києві для членів Американської торговельної палати в Україні, представників міжнародних компаній, фінансових організацій та дипломатів;
- у Брюсселі, в Комітеті Регіонів ЄС – для європейської бізнесової і політичної спільноти;
- на українсько-німецькому економічному форумі, що відбувався у рамках найбільшої в світі міжнародної промислової виставки високих технологій, інновацій, промислової автоматизації, енергозбереження та систем управління виробництвом «Ганновер Мессе – 2012»;
- у Відні, у Торговій палаті Австрії.

Попереднім результатом цих заходів стало підписання Меморандумів про співпрацю між Дніпропетровською облдержадміністрацією та Американською торговельною палатою, а також між обласною радою та Державним агентством з інвестицій та управління національними проектами України (на 5 років, визначено 6 пріоритетних регіональних інвестиційних проектів, спрямованих на розвиток сільськогосподарської інфраструктури та благоустрій територій). Обсяг всіх 31 інвестиційних проектів Дніпропетровщини, які перебувають на різних етапах реалізації, сьогодні перевищує 1,8 млрд. дол. США.

2. Знаковою подією стала приватизація 50% акцій ПАТ «Дніпробленерго», яка є найбільшою енергозабезпечувальною компанією за обсягами транспортування і постачання енергії. Переможцем конкурсу стала компанія DTEK Holdings Ltd, що актуалізує важливість діалогу та співпраці між її власниками та владою.

¹⁴ Джерело – офіційний веб-сайт НІСД <http://www.niss.gov.ua/articles/956/>

3. В рамках реалізації ініційованого Президентом України Національного проекту «Нове життя – нова якість охорони материнства і дитинства» відкрито регіональний перинатальний центр (другий у регіоні) та повністю завершено створення сучасної системи перинатальної допомоги. Цей комплекс сучасної медичної допомоги для матерів та немовлят, де зосереджені новітні технології, медичне обладнання найвищого рівня та висококваліфіковані медичні кадри, сьогодні є одним з найкращих в Україні. Загальна площа перинатального центру – 18,2 тис. кв. м. Вартість об'єкта – 98,4 млн. грн., з них 25,2 млн. грн. – вартість медичного обладнання.

4. У першому півріччі 2012 року відбулося 4 засідання регіонального комітету з економічних реформ, присвячених питанням державно-приватного партнерства як інструмента економічного і соціального розвитку на регіональному та місцевому рівні, енергоефективності, залучення інвестицій у галузь сільського господарства, інноваційних проектів агропромислового комплексу області, реалізації пілотних проектів з реформування сфери надання адміністративних послуг, перспектив технологічної модернізації економіки тощо.

5. На Дніпропетровщині розроблено механізм сприяння участі жителів в Програмі іпотечного кредитування «Доступне житло», яка впроваджується в Україні в рамках соціальних ініціатив Президента України. Згідно Комплексної стратегії розвитку регіону до 2015 року в області планується створити 4219 ОСББ, у тому числі 512 – у поточному році. За 6 місяців 2012 року у регіоні створено 76 ОСББ (перше місце в Україні).

Передумови структурної трансформації промисловості Придніпров'я¹⁵

Одним з головних завдань Комплексної стратегії розвитку Дніпропетровщини в економічній сфері є підтримка конкурентоспроможності і розвиток базових галузей регіональної економіки. Перш за все, йдеться про модернізацію гірничо-металургійного комплексу (ГМК), де триває впровадження енергоефективних і екологічно безпечних технологій.

На металургію та виробництво готових металевих виробів в області припадає близько третини обороту від промислової діяльності, що забезпечує обласний бюджет значними надходженнями і є джерелом успішного розвитку соціальної сфери.

За січень – червень 2012 року на металургійних підприємствах області вироблено понад половини усього виробленого в Україні обсягу труб великого та малого діаметрів, профілів пустотілих з чорних металів.

Обсяг реалізованої металургійної продукції склав 29 млрд. грн., а його питома вага в обсязі реалізованої продукції в цілому по країні склала 32%.

У січні 2012 року приватна компанія «Інтерпайп» спільно з генпідрядником Danieli (Італія), почала «гарячі» випробування технологічного обладнання на новому електросталеплавильному заводі ТОВ «Металургійний завод «Дніпросталь» і провела експериментальну плавку. Вперше за роки незалежності вводиться в експлуатацію металургійний завод найсучаснішого рівня.

У першому півріччі 2012 року закінчено роботи з модернізації трубного виробництва, що є вагомим внеском у підвищення і зміцнення економічної конкурентоспроможності та виконання завдання з імпортозаміщення (реконструкція цеху підготовки виробництва заводу «Інтерпайп Ніко Тьюб», яка є одним з етапів його

¹⁵ Джерело – офіційний веб-сайт НІСД <http://www.niss.gov.ua/articles/956/>

підготовки до прийому й використання заготовок виробництва ТОВ «Металургійний завод «Дніпросталь»»).

Завершилася модернізація трубоволоочильного цеху ПрАТ «СЕНТРАВІС ПРОДАКШН ЮКРЕЙН», що забезпечує можливість виготовлення безшовних нержавіючих труб довжиною 27 м для систем охолодження потужних атомних реакторів.

На комбінаті ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (колишня «Криворіжсталь») проводиться широка модернізація виробництва, запроваджуються екологічні технології, реалізуються соціальні програми. Зокрема за 6 місяців поточного року уже проведено модернізацію на суму понад 1 млрд. грн., що на 342 млн. грн. більше, ніж у відповідний період минулого року. Це один з найкращих показників фінансування технічного переоснащення в Україні. На квітневих зборах акціонерів ПАТ було прийняте рішення використати чистий прибуток в розмірі 2,1 млрд. грн., отриманий за результатами діяльності в 2011 році, на розвиток виробництва і відрахування в резервний фонд товариства. Забезпечується соціальний захист працівників: кожний працівник комбінату застрахований на 50 000 грн. за рахунок підприємства, щорічно кожний четвертий з 7-тисячного колективу відпочиває по путівці за символічну плату, працівники комбінату при виході на пенсію отримують одноразову виплату до \$20000. За кошти підприємства побудовано поліклініку, житловий будинок для працівників комбінату. «АрселорМіттал» наповнює, крім державного, і місцеві бюджети, фінансує міські проекти, бере активну участь в реалізації регіональної програми з поліпшення екології Кривбасу.

З метою розширення та перепрофілювання виробничих потужностей, орієнтованих на потреби ринку, на «Дніпровському автобусному заводі» м. Дніпродзержинська розпочато виробництво сучасних автомобілів «швидкої» допомоги на базі Renault Master.

Міністерство охорони здоров'я на додаток до п'яťох випущених на сьогодні замовило 95 таких «швидких», оснащених сучасною медичною технікою. Готується виробництво пасажирських автобусів.

Головне управління промисловості облдержадміністрації на виконання рішення Регіонального комітету з економічних реформ від 16 травня 2012 року здійснює комплексний аналіз галузей промисловості і розробляє оновлені пропозиції щодо проведення модернізації та реконструкції промислового комплексу області у 2012-2015 роках.

Зокрема, будуть визначені підприємства та об'єкти, для розвитку яких залучатимуться кошти Державного бюджету та інвестиції.

Одним із завдань Комплексної стратегії розвитку регіону є створення на Дніпропетровщині двох кластерів – аграрного та будівельного з залученням новітніх технологій. Роботи за цим напрямом започатковані і стануть першим етапом на шляху диверсифікації регіональної економіки.

Вищезазначені заходи підтверджують можливість втримати досягнуті обсяги промислового виробництва в області. Проте аналіз перспектив на період до 2020 року свідчить про необхідність нарощування випуску більш високотехнологічної і конкурентоспроможної продукції.

В період до 2020 року можуть проявитися фактори, що обмежуватимуть можливості підприємств ГМК:

- продовження рецесії економік країн Європи, що ускладнює ситуацію на ринках збуту металопродукції;

- нарощування можливостей металургійних підприємств в країнах Азії (Китай, Індія), які витіснятимуть українську продукцію з азійських ринків;

- скорочення внутрішнього ринку металопродукції через обмеження масштабів інфраструктурного будівництва після завершення проектів «Євро-2012».

Саме зовнішні з зазначених негативних факторів обумовлюють необхідність активізації іншого напрямку – виробництва високотехнологічної продукції.

За підсумками першого півріччя 2012 року в цьому напрямі простежуються незадовільні тенденції.

Так, інноваційну продукцію в 2011 році реалізовувало 41 промислове підприємство Дніпропетровщини на загальну суму 1104,7 млн. грн., що склало близько 0,5% у загальному обсязі реалізованої промислової продукції.

Науковцями 73 організацій та підприємств області у 2011 році виконано наукових та науково-технічних робіт в обсязі 1062,2 млн. грн. (зменшення близько 3%). При цьому за рахунок державного бюджету профінансовано лише 23,4% робіт. Чисельність учасників робіт зменшилася на 4,7% і на кінець року становила 8,9 тис. осіб.

Порівняння зазначених показників з аналогічними для технологічно розвинених країн свідчать, що досягнення регіону є вкрай низькими.

В той час як регіон має досить потужний потенціал за напрямками машинобудування та ракетно-космічної галузі, проте увага до цих напрямів в поточний період була явно недостатньою.

Наведене свідчить, що успішне виконання завдань Комплексної стратегії розвитку Дніпропетровської області потребує розроблення довгострокової програми структурної трансформації промисловості регіону.

Сусідні області Придніпров'я – Запорізька, Полтавська, Кіровоградська не належать до числа регіонів-лідерів економіки України і за загальними показниками значно поступаються Дніпропетровщині: Запорізька у 2,5-4 рази, Полтавська – у 2-3 рази, Кіровоградська – у 9-20 разів, хоча за відносними показниками (на одну особу населення) дещо наближаються до неї. Отже, стосовно цих областей Дніпропетровщина здатна стати своєрідним локомотивом економічного розвитку.

Існують певні спільні риси в економіці цих областей, що видно із співставлення їх стратегій розвитку, які передбачають:

- оновлення базових галузей економіки через модернізацію та впровадження інновацій;
- диверсифікацію економіки за рахунок використання особливостей регіонів;
- впровадження енергозбереження та енергоефективних технологій;
- зменшення екологічного навантаження на населення та території;
- підвищення інвестиційної привабливості регіонів.

Сьогодні існують виробничі зв'язки Дніпропетровщини з сусідами за різними напрямками, які характеризуються різною тривалістю, інтенсивністю і результативністю і можуть стати більш чітко визначеними при подальшій спільній роботі областей.

Важливим об'єднуючим чинником для цих областей є також географічний фактор – їх розташування в басейні річки Дніпро. Всі області зацікавлені у використанні цієї потужної транспортної інфраструктурної артерії, яка має забезпечувати злагожене та системне, суттєво дешевше, ніж залізничне, транспортування до Чорного моря продукції сільського господарства, металопродукції, будівельних матеріалів, великорозмірних вантажів тощо. Цей напрям має стати для областей Придніпров'я спільним інфраструктурним проектом.

Спільними мають бути заходи з підвищення інвестиційної привабливості областей Придніпров'я через створення інноваційних кластерів, які складатимуться з базових промислових підприємств, дослідних установ та навчальних закладів за напрямками машинобудування, атомної енергетики, енергозбереження, нетрадиційної електроенергетики тощо.

Аналіз підсумків соціально-економічного розвитку Дніпропетровської області у січні – червні 2012 року дозволяє стверджувати, що в цілому регіон демонструє позитивну динаміку за основними напрямками розвитку, а за деякими показниками обіймає лідерські позиції з-поміж регіонів України.

Враховуючи заходи, реалізовані Дніпропетровською обласною державною адміністрацією у першому півріччі 2012 року, на кінець року слід очікувати:

- збереження позитивної динаміки виробництва промислової продукції;
- збільшення припливу прямих іноземних інвестицій;
- виконання річних завдань з розвитку інфраструктури, оновлення основних фондів ключових підприємств;
- початок формування та активної діяльності агропромислового та будівельного кластерів;
- зменшення обсягів сільськогосподарського виробництва, обумовлене засухою та значною втратою озимих посівів (46,4%).

Враховуючи підсумки соціально-економічного розвитку регіону за перше півріччя та беручи до уваги офіційний початок передвиборчого процесу, серед першочергових завдань місцевої влади доцільно розглядати наступні:

1. З метою збереження позитивних показників економічного розвитку Дніпропетровської області:

- продовжувати та всіляко поширювати процес модернізації підприємств промисловості, зокрема ГМК як базової галузі економіки регіону, забезпечивши виконання рішень регіонального Комітету з економічних реформ за цим напрямом;
- вивчити стан справ на збиткових та збанкрутілих підприємствах, що дозволить прийняти рішення про їх подальшу долю на принципах прозорості і конкурентності;
- забезпечити приплив прямих іноземних інвестицій у відповідності до досягнутих домовленостей і узгоджених програм, в тому числі програми діяльності комунального закладу «Дніпропетровське регіональне інвестиційне агентство» (31 програма) та Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України (6 регіональних проектів);
- активізувати практичну діяльність щодо створення будівельного та сільськогосподарського регіональних кластерів на основі залучення інвестицій.

2. З метою забезпечення подальшого успішного розвитку регіону в стратегічному вимірі:

- продовжувати політику імпортозаміщення;
- підтримувати створення інноваційних кластерів (корпорацій, технопарків) у складі науково-дослідних організацій, промислових підприємств та навчальних закладів.

3. З метою недопущення негативних проявів фінансової кризи та боротьби з корупцією забезпечити проведення цільового моніторингу з оперативним аналізом поточних результатів за напрямками:

- ситуація в банківській сфері (кількість відділень та службовців, обсяги кредитів та депозитних вкладів, процентні ставки, умови надання кредитів тощо);
- рівень тінізації економіки з проведенням кількісних розрахунків на базі необхідної статистики;
- наявність фіктивних підприємств, реєстрація-ліквідація яких відбувається в межах короткого періоду, як ознаки відмивання тіньового капіталу.

6. Розвиток підприємництва

Цифри статистики красномовно свідчать про наявність негативних тенденцій у стані справ з підприємництвом в регіоні. Так, в області на 1 січня 2012 року працювали, не призупинивши свою діяльність, 216 673 приватних підприємця, що на 1,6% менше аналогічного показника 2011 року.

Скорочується з року в рік і фінансування Програми розвитку малого підприємництва в Дніпропетровській області. Так, якщо в 2010 році на неї в обласному бюджеті було заплановано 1 103 тис. грн., то у 2011 – 646 тис. грн., з яких затвердили у 2010 – 650 тис. грн., а в 2011 – 300 тис. грн. (виконали взагалі лише на 87,9 тис. грн.).

Спектр проблем у сфері підприємництва в 2012 році залишився незмінним у порівнянні з попередніми роками. Це, перш за все, зміни в податковому законодавстві, які істотно ускладнюють адміністрування малого бізнесу. Як свідчать опитування, хвилює підприємців і єдиний соціальний внесок, який створює великий тиск на фонд зарплати, а також недостатній рівень дерегуляції (місцеві збори лише зростають). Стоїть гостро і проблема отримання кредитів.

Разом з тим, в останні роки зросла організованість підприємців, і їх активна участь у різних громадських об'єднаннях. Активність підприємців призвела до того, що органи влади з ними тісно взаємодіють, і вони спільно розробляють шляхи розвитку бізнесу, спільно знаходять вирішення виникаючих проблем. Сьогодні на Дніпропетровщині функціонує 43 ради підприємців. Активно працює така рада і при облдержадміністрації.

Намітилися позитивні тенденції в роботі податкових органів. Зокрема, реформування податкової служби передбачає її перехід від фіскального відомства в сервісну службу. Скорочуються в 2 рази терміни видачі довідок та інших дозвільних документів. Йде мінімізація контактів між співробітниками податкових органів та платниками податків, що виключає так званий людський фактор – незмінну складову будь-яких зловживань. Відбувається перехід до подання звітності в електронній формі. Співробітники податкової служби почали використовувати у своїй роботі такі види взаємодії з представниками бізнесу, як проведення Інтернет-конференцій, відеоконсультацію і т. ін. З 01.07.2012 р. почали свою роботу сервісні центри при всіх податкових органах Дніпропетровської області.

Тим не менше впродовж останніх 20-ти років підприємці стикаються з одними і тими ж проблемами, які ніяк не вирішуються. Експерти акцентують увагу на тому, що сьогодні малий бізнес не має належного впливу, тому що малочисельний. У ньому задіяно лише 6,5% населення, в той час як за кордоном – 70%.

Крім того, експерти називають ще одну причину того, чому підприємці, незважаючи на свою громадську активність, так і не стали силою, здатною диктувати свої «правила гри». На жаль, активність підприємницьких структур настає лише тоді, коли їм «наступають на хвіст». Наприклад, пригрозили ринковикам введенням касових апаратів – вони вийшли на Майдан. А як нововведення це відмінили, так їх представники перестали навіть регулярно приходити на засідання координаційної ради підприємців.

Умови для розвитку підприємництва вимірюються не тільки податковими надходженнями та кількістю зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності, але й іншими показниками. Зокрема, часткою малого бізнесу у ВВП (в Україні вона скорочується), кількістю працюючих підприємців із загального числа зареєстрованих (також скорочується) і т.ін.

Експерти доходять єдиної думки про те, що держава повинна визначитися, для чого потрібні підприємці – для зростання економіки, самозайнятості населення,

наповнення бюджету чи чогось іншого. Лише після чіткого визначення пріоритетів можливе проведення ефективної політики в даній сфері.

Аналітична довідка щодо державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (станом на 01.01.2012 року)¹⁶

Україна

Станом на 01.01.2012 р. в Україні зареєстровано 6 499 970 суб'єктів господарської діяльності (станом на 01.01.2011 р. було зареєстровано 6 270 107 суб'єктів господарської діяльності). Приріст зареєстрованих суб'єктів господарської діяльності протягом 2011 року становить 229 863 (+3,67%).

Лідерами за кількістю реєстрацій суб'єктів господарської діяльності протягом 2011 року є:

- м. Київ – 23 395,
- Донецька область – 19 604
- Дніпропетровська область – 14 771.

Натомість найменша кількість реєстрацій суб'єктів господарської діяльності зафіксована в:

- Тернопільській – 4 147,
- Кіровоградській – 4 317,
- Рівненській – 4 535 областях.

Загальна кількість суб'єктів господарської діяльності, підприємницьку діяльність яких припинено протягом 2011 року, становить 278 571. У порівнянні з 2010 роком кількість припинених суб'єктів господарської діяльності збільшилась на 12,8% (на 01.01.2011 р. зареєстровано 2 176 082 суб'єкта підприємницької діяльності, підприємницьку діяльність яких припинено, а на 01.01. р. – 2 454 653).

Найбільша кількість суб'єктів господарської діяльності, підприємницьку діяльність яких припинено, спостерігається у

- Дніпропетровській – 17 938,
- Одеській – 15 405,
- Харківській – 12 251 областях.

Кількість зареєстрованих юридичних осіб в Україні протягом 2011 року становить 54 562. Загалом найбільше зареєстровано за звітний період юридичних осіб в м. Києві – 12 433, Харківській – 3 213, та Донецькій – 3 644 областях, а найменше зареєстровано у Чернівецькій – 697 та Тернопільській – 767 областях.

Станом на 01.01.2012 р. кількість припинених юридичних осіб в Україні становить 354 654. Протягом 2011 року припинили свою діяльність 28 808 юридичних осіб. Найбільша кількість реєстрацій припинення юридичних осіб протягом 2011 року зафіксована у Запорізькій – 2 076 та у Миколаївській – 1 245 областях, найменша – у Волинській – 411.

Кількість суб'єктів господарської діяльності на 10 000 населення в Україні станом на 01.01.2012 р. становить 884. Це на 1,19% менше, ніж у 2010 році (894 суб'єкти на 10 000 населення).

¹⁶ <http://www.drsu.gov.ua/show/1762>

Найбільша кількість суб'єктів господарської діяльності на 10 000 населення станом на 01.01.2012 р. у м. Києві – 1 769 та м. Севастополі – 1 251, а найменша – у Вінницькій – 773, Рівненській – 605 та Чернігівській – 602 областях.

Кількість зареєстрованих фізичних осіб-підприємців в Україні протягом 2011 року становить 175 301. Найбільшу кількість фізичних осіб-підприємців протягом 2011 року зареєстровано в Донецькій – 15 960 та Дніпропетровській – 11 396 областях, найменшу – у м. Севастополі – 2 038 та Волинській – 3 712 області. Найбільший темп приросту кількості зареєстрованих фізичних осіб-підприємців у порівнянні з 2010 роком зафіксовано в Автономній Республіці Крим – 4,18%, а найменший – у Луганській області – 3,1%.

Протягом 2011 року в Україні спостерігається поступове збільшення кількості припинених фізичних осіб-підприємців. Зокрема, станом на 01.01.2011 р. припинили підприємницьку діяльність 1 851 236 фізичних осіб-підприємців, а станом на 01.01.2012 р. кількість припинених фізичних осіб-підприємців зросла на 248 763 особу (до 2 099 999 осіб), тобто збільшилася на 13,44%.

Дніпропетровська область

Станом на 01.01.2012 р. у Дніпропетровській області зареєстровано 361 126 фізичних осіб-підприємців (станом на 01.01.2011 р. було зареєстровано 349 730 фізичних осіб-підприємців). Приріст зареєстрованих суб'єктів господарської діяльності протягом 2011 року становить (+3,26%).

Станом на 01.01.2011 р. припинили підприємницьку діяльність 129 545 фізичних осіб-підприємців, а станом на 01.01.2012 р. кількість припинених фізичних осіб-підприємців зросла на 14 908 осіб (до 144 453 осіб), тобто збільшилася на 11,51% (**Таблиця 1**).

Таким чином кількість зареєстрованих та не припинених фізичних осіб-підприємців в Дніпропетровській області протягом 2011 року зменшилася на 3 512 осіб та станом на 01.01.2012 р. становить 216 673 (станом на 01.01.2011 р. цей показник дорівнював 220 185). Темп приросту має негативне значення (-1,6%).

Показник кількості фізичних осіб-підприємців на 10 тис. нас. у Дніпропетровській області протягом 2011 року зменшився і станом на 01.01.2012 р. дорівнював 649 (на 01.01.11 – 660).

Майже 6,5% населення Дніпропетровської області має статус фізичної особи-підприємця.

Регіональні програми

Станом на 01.06.2012 р. в області діє Програма розвитку малого підприємництва в Дніпропетровській області на 2011 – 2012 роки, затверджена рішенням сесії Дніпропетровської обласної ради від 30.12.2010 № 47-4/VI.¹⁷

Її основна мета – це створення належних умов для реалізації конституційного права мешканців області на підприємницьку діяльність, підвищення добробуту громадян Дніпропетровщини шляхом розвитку малого і середнього бізнесу та сприяння насиченню регіонального ринку високоякісними товарами й послугами від діяльності підприємництва, а також спрямування дій місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, громадських об'єднань підприємців, установ ринкової інфраструктури на розв'язання актуальних проблем, що

¹⁷ <http://www.smallbusiness.dp.ua/>

стримують розвиток приватної ініціативи, та формування і впровадження ефективної державно-громадської системи підтримки й захисту підприємництва.

Очікується, що в результаті виконання Програми, мале підприємництво в області запрацює на більшу потужність, чим забезпечить стаке економічне зростання Дніпропетровського регіону. А це – створення нових робочих місць, зниження соціальної напруги в суспільстві, залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, а значить, - підвищення стандартів якості життя мешканців Дніпропетровщини.

Програма розвитку малого підприємництва в Дніпропетровській області на 2011 – 2012 роки є логічним продовженням системи заходів, які здійснювалися в рамках попередньої Програми, що діяла протягом 2009 – 2010 років та була затверджена рішенням Дніпропетровської обласної ради від 10 червня 2009 року № 550-19/V.

Фінансування регіональних програм

Загальні обсяги фінансування на виконання заходів Програми розвитку малого підприємництва в Дніпропетровській області на 2011 – 2012 роки мали становити **3879,0** тис. грн., у тому числі видатки обласного бюджету – **1312,0** тис. грн. (Таблиця 2).

Варто зазначити, що обсяги фінансування попередньої програми на 2009 – 2010 роки були майже вдвічі більшими. Загальний обсяг фінансування становив – **4599,0** тис. грн., в тому числі видатки з обласного бюджету – **2171,0** тис. грн. (Таблиця 3).

Таблиця 2

	Обсяг фінансування, усього	За роками виконання		
		2011 р.	2012 р.	усього
Державний бюджет	-	-	-	-
Обласний бюджет	1312,0	646,0	666,0	1312,0
Місцевий бюджет	2384,0	1268,0	1116,0	2384,0
Інші джерела	183,0	91,0	92,0	183,0
Усього	3879,0	2005,0	1874,0	3879,0

Таблиця 3

	Обсяг фінансування, усього	За роками виконання		
		2009 р.	2010 р.	усього
Державний бюджет	1000,0	500,0	500,0	1000,0
Обласний бюджет	2171,0	1068,0	1103,0	2171,0
Місцевий бюджет	1060,0	530,0	530,0	1060,0
Кошти підприємств	278,0	134,0	144,0	278,0
Інші джерела	90,0	45,0	45,0	90,0
Усього	4599,0	2277,0	2322,0	4599,0

Аналіз фінансових звітів про виконання обласного бюджету в 2010 – 2012 роках свідчить про те, що протягом цих років реальні видатки на реалізацію заходів Програми розвитку малого підприємництва в Дніпропетровській області щорічно зменшуються (Таблиця 4).

Роки	Обсяг запланованих видатків за програмою, тис. грн.	Обсяг затвердженого фінансування на рік за програмою, тис. грн.	Виконано за рік за програмою, тис. грн.	% від загальної суми запланованих видатків за програмою, тис. грн.
2010	1103,0	650,0	650,0	58,9%
2011	646,0	300,0	87,9	13,6%
2012	666,0	100,0	?	?

Наведений в цьому розділі матеріал дозволяє зробити наступні висновки¹⁸:

1. Не зважаючи на декларації вищого керівництва країни, що підприємництво є основною рушійною силою, відношення влади до підприємців протягом останніх 20 років не змінилося. Підприємець не розглядається як рівний партнер, його «основне» призначення – сплата податків до Державного та місцевих бюджетів. Реформи, що запроваджуються в Україні і мають на меті спрощення ведення бізнесу, зазвичай не приносять кардинальних позитивних змін. Регіональні та місцеві органи влади також не створюють сприятливих умов для підприємців, а будь-які реформи сприймають як чергову маячню «зверху», яка через деякий час минеться. Саме такий підхід призводить, до того, що в Україні не спрацювала жодна масштабна реформа, призначенням якої є спрощення підприємницького життя. Разом з тим, за кордоном подібні реформи мали значні позитивні результати: збільшення кількості підприємств малого бізнесу, підвищення рівня зайнятості, підвищення якості товарів, послуг та життя у цілому.

2. Результати соціологічних опитувань підприємців свідчать про системність проблем, що заважають розвитку підприємництва як у Дніпропетровській області, так і в Україні. Причинами переважної кількості проблем підприємців є ускладненість адміністративних процесів та неузгодженість дій дозвоільних і контролюючих органів. На даний час майже відсутня проблема реєстрації бізнесу, проте отримання дозволів, відведення землі, початок будівництва, введення в експлуатацію залишаються найбільш корумпованими етапами, що значною мірою заважає розвитку підприємництва.

3. Дослідження регуляторного клімату та рівня відкритості і прозорості діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування Дніпропетровської області засвідчило високий рівень закритості та непрозорості діяльності органів влади для підприємців та пересічних громадян. Місцеві ради в Дніпропетровській області приймають регуляторні акти без таких обов'язкових процедур, як: планування, обґрунтування, обговорення з громадськістю та систематичне відстеження результативності. Таким чином приймаються неефективні, економічно недоцільні нормативні акти, що створюють умови для хабарництва, розвитку корупції, неоднозначного розуміння змісту документів підприємцями та контролюючими органами.

¹⁸ Літвінов О.В. Розвиток малого і середнього бізнесу в Дніпропетровській області: проблеми та перспективи. – Д.: ДЦСД, 2011. – 48 с.

4. Де-юре в Україні створені майже бездоганні умови для підприємницької діяльності, проте бізнес-клімат, інвестиційний імідж країни та відносини між державою й бізнесом до цього часу залишаються на незадовільному рівні. Однак чинні «прогресивні» закони не виконуються або ігноруються органами влади. Важливим фактором, що може забезпечити якнайшвидше реагування та ефективну реалізацію вимог чинного законодавства є наявність профільних управлінь та консультативно-дорадчих органів. Ефективною та дієвою є координаційна рада Дніпропетровської облдержадміністрації з розвитку підприємництва, яка не лише розглядає проблемні питання, але й проводить виїзні засідання із запрошенням керівників підрозділів, на дії яких надійшли скарги від підприємців.

5. Існуюча в області інфраструктура підтримки підприємництва, що нараховує 132 одиниці, залишається нерозвиненою. У Дніпропетровській області відсутні реально діючі бізнес-інкубатори та інноваційні бізнес-інкубатори. Існуючі технологічні парки та бізнес-інкубатори є віртуальними. У цьому контексті обласний центр значно програє м.Павлограду, де міська влада в межах реалізації регіональної та місцевої програм розвитку підприємництва зобов'язалася створити справжній бізнес-інкубатор, який буде щільно пов'язаний із науковою установою – Західнодонбаським приватним інститутом економіки та управління. Існуючі в Дніпропетровській області дві торгівельно-промислові палати і регіональний фонд підтримки підприємництва не є осередками розвитку підприємництва і захисту їх прав і інтересів. Дніпропетровській облдержадміністрації спільно із обласною радою доцільно створити реально діючий бізнес-інкубатор в обласному центрі, а також сприяти створенню міжрегіонального логістичного центру сільськогосподарської продукції із потужними сховищами та переробними підприємствами, що дозволить наситити ринки області якісною сільськогосподарською продукцією та створити сприятливі умови для розвитку фермерства.

7. Політичні партії

Відповідно до результатів аналітичного дослідження громадянської мережі ОПОРА під назвою «Політична карта Дніпропетровської області», результати місцевих виборів 2010 року показали, що більшість виборців Дніпропетровської області симпатизують Партії регіонів. Ця партія отримала перемогу за пропорційною складовою в усіх районах та містах області. Партія має дієві осередки по всій області. Багато членів інших партій вступило до лав Партії регіонів. Слід зазначити, що партія весь час вела активну діяльність та на 100% використовувала свої адміністративні можливості.

ВО «Батьківщина» втратила багато свого електорату та отримала не так багато місць у радах, що також обумовлюється відтоком багатьох ключових осіб до Партії регіонів.

Приблизно однакові можливості в КПУ та партії «Фронт Змін». Непогані позиції в області були й у партії «Сильна Україна», але вона ліквідувалась, об'єднавшись із Партією регіонів.

Народна партія та партія «Україна Майбутнього» отримали зовсім небагато місць. Але якщо перша отримала свій електоральний результат за рахунок лідера партії на всеукраїнському масштабі, то «Україна Майбутнього» – завдяки активній роботі у передвиборчий період.

Аналіз партійності керівників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування демонструє чітку політичну заангажованість абсолютної більшості посадових осіб. Найбільше керівників органів влади мають відношення до Партії регіонів – 70 осіб. Така партійна монолітність керівників органів влади дає можливість одній партії ієрархічно керувати процесами в області. Щоправда, все управління йде не через партійну організацію, а через облдержадміністрацію. Одного посадовця у місцевих органах влади має партія «Жінки за майбутнє», а ще один – позапартійний, який був обраний як висуванець від ВО «Батьківщина».

Експерти, які прийняли участь в дослідженні ДЦСД, також одностайні в думці, що політичні партії, за винятком Партії регіонів, не справляють достатнього впливу на прийняття владних рішень. Проте процес партійної структуризації ще далекий до завершення. Партійні структури активно працюють переважно у період виборчих кампаній. Втім повернення до змішаної системи виборів у Верховну Раду є істотним кроком назад, тому що гальмує партійний розвиток. На підтвердження цієї думки експерти наводили дані соціологічних опитувань громадян, проведених всеукраїнськими дослідницькими структурами. Отримані ними дані свідчать про те, що майже половина виборців не знали про новачі у виборчому законодавстві, напередодні виборів переважна більшість виборців вже визначилися зі своїми уподобаннями стосовно партій і менше половини виборців визначилися з вибором мажоритарного кандидата.

Інформація щодо інституціонального розвитку обласних осередків політичних партій¹⁹

№	Назва партії	Кількість партійних осередків	Кількість членів партії	Представництво в місцевих радах (обласні, районні, міські міст обл. підпорядкування) (загальна кількість рад – 36)			Відсоток набраних голосів у багатомандатному окрузі	
				К-сть рад, куди були обрані депутати	К-сть депутатів місцевих рад станом на 11.2010	К-сть депутатів місцевих рад станом на 04.2012	На виборах до Дніпропетровської обласної ради (%)	На виборах до Дніпропетровської міської ради (%)
1	Партія Регіонів	36	104 325	36	1 033	1 033	65,7	65
2	ВО «Батьківщина»	36	40 000	35	136	136	6,4	6,7
3	«Фронт змін»	36	-	21	64	64	5	6,7
4	КПУ	36	6 000	30	118	118	7,9	5
5	«Сильна Україна»	36	2 000	33	108	108	8,6	10,8
6	«Україна Майбутнього»	24	1 000	8	33	33	2,9	3,3
7	Всеукраїнське об'єднання «Громада»	36	22 561	11	30	30	1,4	-
8	Народна партія	24	1 000	21	56	56	2,1	2,5
9	Соціалістична партія України	34	2 000	3	4	4	-	-
10	ВО «Свобода»	-	-	1	1	1	-	-
11	«Наша Україна»	36	12 000	4	8	8	-	-
12	УДАР	34	500	-	-	-	-	-
13	Партія Зелених України	36	1 000	2	7	7	-	-
14	«Єдиний центр»	12	250	3	3	3	-	-
15	Українська Народна Партія	9	600	1	2	2	-	-

¹⁹ Джерело інформації – аналітичний звіт громадянської мережі ОПОРА «Політична карта Дніпропетровської області»
<http://opora.ua.org/books/article/1443-politychna-karta-dnipropetrovskoji-oblasti>

Перебіг передвиборчої кампанії – 2012 на Дніпропетровщині

Відповідно до результатів дослідження, проведеного ДЦСД, протягом 10 років Дніпропетровщина є регіоном-лідером за кількістю кандидатів у мажоритарних округах. У 2002 році Дніпропетровська область за цим показником поступалася лише Києву і Донецькій області. У 2012 – пропустила вперед лише столицю і Київську область. При цьому в 2012 році Дніпропетровська область посідає перше місце за кількістю кандидатів, які відмовилися від участі у виборах.

Згідно з даними ДЦСД, у поточному році на одномандатних округах Дніпропетровщини зареєстровано 219 кандидатів, з яких станом на 5 жовтня 56 відмовилися від подальшої участі у виборах (2002 рік – 241, з яких 31 відмовилися від участі в виборах).

Всі, хто знявся з виборчих перегонів, – самовисуванці (лише один з півсотні представляв партію – «Україна – Вперед!»). У цьому є технологічний момент – ці самовисуванці подали від свого імені кандидатів у члени виборчкомів, а коли комісії сформували, відмовилися від балотування».

У ході дослідження експерти ДЦСД з'ясували, що партії в 2012 році висунули приблизно таку ж кількість «мажоритарників», що і в 2002. Однак розвиток партійних структур за 10 років все ж має місце бути.

У 2002 році майже в усіх одномандатних округах, а точніше – в 203-х, мала своїх висуваних лише Компартія. Через 10 років майже скрізь є висуванці не тільки від КПУ, але і від «Батьківщини», Партії регіонів та УДАРу.

За 10 років кандидати-«мажоритарники» помолодшали, серед них стало більше керівників підприємств і безробітних (причому більша частина тимчасово непрацюючих – колишні держслужбовці), менше – діючих нардепів, і все так само мало жінок.

Що стосується виборчих програм, то вони в своїй більшості відображають настрої виборців, головне в них: взяття влади під контроль громадян. При цьому, наприклад, у всіх кандидатів від УДАРу програми написані «під копірку», і не містять конкретики щодо округу, за яким балотується претендент на парламентське крісло. Дещо відрізняються програми висуваних від «Батьківщини» (наприкінці програм кандидати відходять від загальних слів і торкаються проблем конкретних округів). У кандидатів від Партії регіонів єдиною для всіх є лише обіцянка реалізовувати «Соціальні ініціативи Президента».

Всі кандидати приділяють багато уваги охороні здоров'я, особливо – медичній реформі, пілотний проект якої вже не перший рік випробовується на Дніпропетровщині.

Як свідчать результати дослідження ДЦСД, щодо даної теми претенденти депутатських мандатів розділилися приблизно на три рівних табори. Перші обіцяють доступну і безкоштовну медицину. Другі виступають за скасування медреформи та відновлення колишньої системи медичного обслуговування, з відновленням роботи закритих медичних закладів (за це ратують, в основному, висуванці від КПУ, «Батьківщини» і самовисуванці по округах, які розташовані у сільській місцевості). До третіх відносяться прихильники страхової медицини. Але серед них немає єдиної думки щодо того, якою вона повинна бути – добровільною, обов'язковою, або в поєднанні з безкоштовним медичним обслуговуванням.

Порівняльний аналіз основних показників активності кандидатів в народні депутати України в одномандатних виборчих округах Дніпропетровської області на виборах 2002 та 2012 рр.

Парламентські вибори 2002 року:

Станом на 31.03.2002 р.

по Україні:

Загальна кількість зареєстрованих кандидатів	3504
Кількість кандидатів, що зняли кандидатури	420
Кількість кандидатів, що балотуються	3084

Назва регіону України	Кількість зареєстрованих кандидатів	Кількість кандидатів, що зняли кандидатури	Кількість кандидатів, що балотуються
Донецька область	400	39	361
м.Київ	268	18	250
Дніпропетровська область	241	31	210
Харківська область	209	26	183
Луганська область	165	30	135
Львівська область	156	15	141
Полтавська область	155	17	138

Парламентські вибори 2012 року:

Станом на 05.10.2012 р.

по Україні:

Загальна кількість зареєстрованих кандидатів в ОВО	3130
Загальна кількість кандидатів в ОВО, реєстрацію яких скасовано до дня виборів	156
Загальна кількість кандидатів в ОВО, які беруть участь у балотуванні	2974

Назва регіону України	Кількість зареєстрованих кандидатів	Кількість кандидатів, що зняли кандидатури	Кількість кандидатів, що балотуються
м.Київ	312	1	311
Київська область	294	22	272
Дніпропетровська область	219	56	163
Автономна Республіка Крим	213	1	212
Львівська область	167	4	163
Донецька область	164	10	154
Харківська область	120	4	116

**Кількість кандидатів в ОВО Дніпропетровської області,
які беруть участь у балотуванні**

Рік	Всього	Висунуто партіями	Самовисування
2002	210	112 (53,4%)	98 (46,6%)
2012	163	106 (65%)	57 (35%)

**Соціально-демографічний портрет
кандидатів в народні депутати України
за одномандатними виборчими округами
Дніпропетровської області**

Розподіл кандидатів в народні депутати України за віком:

Вік	% від загальної кількості кандидатів
63-72 роки	5,5%
53-62 роки	23,6%
43-52 роки	28,6%
33-42 роки	25,5%
23-32 роки	16,8%

Розподіл кандидатів в народні депутати України за статтю:

Стать	% від загальної кількості кандидатів
чоловіча	83%
жіноча	17%

**Соціальний статус кандидатів в народні депутати України
за одномандатними виборчими округами Дніпропетровської області**

Соціальний статус	2006 р. у % від загальної кількості	2012 р. у % від загальної кількості
Керівники підприємств різних форм власності (президенти, генеральні директори, заступники директорів, фінансові директори, комерційні директори, головні радники, голови правління, наглядацьких рад, заступники голів правління підприємств, помічники голів)	27,0	31,7
Пенсіонери	8,2	6,4
Тимчасово не працюючі	7,6	10,1
Народні депутати України	7,1	3,7
Приватні підприємці	5,6	9,6
Помічники-консультанти народних депутатів України	4,7	3,2
Службовці апаратів представницьких органів влади (обласна, міські, районні в місті, районні, сільські ради депутатів),	7,9	6,4

службовці виконавчих органів влади (обласна державна адміністрація, районні державні адміністрації)		
Працівники вищих навчальних закладів, науково-дослідних інститутів	4,4	3,7
Працівники установ середньої освіти	4,1	-
Робітники	3,5	3,2
Представники політичних партій (керівники, заступники керівників всеукраїнських, обласних, міських відділень політичних партій, партійні працівники)	3,2	0,9
Менеджери підприємств різних форм власності, провідні інженери, конструктори, програмісти	5,8	7,8
Адвокати, юрисконсульти	2,1	4,1
Представники організацій «третього сектора» (керівники громадських організацій, профспілок, асоціацій, благодійних фондів)	1,8	3,7
Працівники банків (керуючі, заступники керуючих, головні економісти, інспектори)	1,5	1,4
Працівники ЗМІ	-	2,3
Лікарі, фармацевти	1,2	1,8
Студенти, аспіранти, докторанти	1,2	-
Бухгалтери	0,9	-
Працівники органів внутрішніх справ	0,6	-
Служителі церкви	0,6	-
Художні керівники ансамблів, театрів	0,6	-
Працівники закладів дошкільної освіти	0,6	-
Працівники установ середньої фахової освіти	0,6	-
Завідувачі бібліотеками, будинками дитячої творчості	0,6	-

**Рейтинг проблем,
які, на думку кандидатів в народні депутати за ОВО
Дніпропетровської області потребують першочергового вирішення**

	Коефіцієнт
Контроль громадськості над діями влади (розпуск політичних партій, що не виконують обіцяного; право народу вирішувати важливі питання через референдуми прямої дії; створення дієвого механізму імпідменту влади; відклику депутатів; скорочення кількості депутатів у ВР)	1,6
Економіка, підприємництво (модернізація виробництва, економіки; захист інтересів національного товаровиробника, повернення приватизованих підприємств у державну власність в разі невиконання соціальних зобов'язань власниками)	1,9
Соціальна політика (скорочення пільг депутатів; стабільність цін; скорочення розриву у з/п; підвищення з/п та пенсій; адресна соціальна допомога; не допустити скорочення пільг для інвалідів, афганців, чорнобильців; будівництво соціального житла; гарантія першого трудового місця для молодих спеціалістів)	2,3
Фінансово-економічна та бюджетна політика (відмова від кредитів МВФ, прозорість бюджетних процесів)	2,7
Охорона здоров'я	2,8
Регіональна політика (розширення повноважень місцевого самоврядування,	2,9

реформування міжбюджетних відносин, контроль зростання тарифів ЖКГ, модернізація ЖКГ)	
Мовне питання	3,0
Правова політика (боротьба з корупцією, заборона лобіювання інтересів бізнесу у ВР, реформування системи правосуддя, удосконалення законодавства)	3,1
Освітня галузь (якісна доступна освіта, відродження професійно-технічної освіти)	3,2
Екологія (захист навколишнього середовища, збільшення бюджетного фінансування природоохоронних програм і програм)	3,6
Спорт (відродження державних спортивних закладів, клубів за інтересами та популяризації здорового способу життя)	4,0
Культура (відродження укр. культури, кіно, мистецтва, театрів)	4,0
Зовнішня політика (європейська інтеграція, позаблоковий статус України, співпраця з Російською федерацією та країнами СНД)	4,1

**Бачення кандидатів в народні депутати України
щодо подальшого реформування системи охорони здоров'я
на Дніпропетровщині**

Можливі подальші кроки	у % від загальної кількості
Забезпечення якісного безоплатного і загальнодоступного медичного обслуговування	29,4
Встановлення державного контролю за цінами на ліки, відкриття муніципальних та соціальних аптек	13,7
Модернізація матеріальної бази медичних закладів	23,5
Підвищення заробітної плати медичним працівникам	13,7
Припинення медичної реформи, що призводить до закриття лікувальних закладів, особливо в сільській місцевості, і погіршення медичного обслуговування населення	25,5
Суттєве збільшення фінансування медичної галузі з бюджетів усіх рівнів	13,7
Розробка переліку базових безкоштовних медичних послуг	7,8
Лікування дітей та людей похилого віку має бути безкоштовним за рахунок держави	9,8
Запровадження страхових форм медичного обслуговування, введення обов'язкового або добровільного медичного страхування, поєднання безкоштовної, страхової та приватної медицини	31,4
Забезпечення кадрами лікувальних закладів	7,8

Результати парламентських виборів-2012 на Дніпропетровщині

Низька явка виборців на Дніпропетровщині стала відображенням загальнонаціональної тенденції. За 10 років явка в Дніпропетровській області впала на 10%. Якщо в 2002 році голосувати прийшло 63% мешканців області, то в цьому – лише 53% (причому є округи, де цей показник склав 48%). До того ж 63% в 2002 році – це скоріше показник не явки, а пропускну здатності виборчих дільниць – тоді разом проводилися парламентські та місцеві вибори, було багато бюлетенів, велика давка та плутанина, і наведена цифра відображає кількість людей, що зуміли перебороти всі ці обставини і дійти до виборчих урн.

Аналіз результатів голосування на виборчих дільницях Дніпропетровської області дозволяє виокремити тенденцію до зниження підтримки Партії регіонів на Дніпропетровщині (в 2007 році ПР одержала підтримку 48% мешканців області, а в цьому – лише 35,8%), а також радикалізацію настроїв виборців, про що свідчить дуже гарний результат КПУ (19,4%) і «Свободи» (5,34%). Втім, такий показник отриманий, у тому числі, і завдяки виключенню з бюлетенів граfi «Проти всіх», що збирала голоси протестного електорату.

Отримані на виборах результати свідчать про те, що Україна отримає вкрай нестійкий парламент, і він проіснує недовгий час. Політологи припускають, що самовисуванці стануть «кормовою базою» для межфракційних утворень – для цього їх туди і заводили. Відбудеться переформатування опозиційних партій і поява нової політичної сили, до якої увійдуть «Батьківщина», «Фронт змін» і деякі мажоритарники. Можлива навіть поява трьох центрів впливу – у це будуть грати комуністи, і, можливо, УДАР або його частина.

На думку експертів результат Партії регіонів є провальним. За їх словами, керівництво Дніпропетровської області брало на себе зобов'язання забезпечити 40-відсоткову підтримку Партії регіонів, зуміло лише 35%. З усіх «синіх» областей «регіон-лідер» виявився лише на 5 місці, а в прохідній частині Партії регіонів не виявилось жодного дніпропетровця. Експерти констатують, що таким чином область йде або її виводять із зони впливу ПР.

Разом з тим, експерти зазначають, що «регіонали» дуже ретельно готувалися до виборів, і не випадково проштовхнули закон про змішану систему, тому що при голосуванні лише за партійними списками «з тріском би провалилися». Є в прийнятому законі й лазівки, якими ПР могла скористатися для «коригування» результатів виборів. Зокрема, людина, що не має прописки, може голосувати на будь-якій ділянці.

Голова ДОГО «Народний контроль», керівник проекту «Громадський моніторинг виборів-2012 та просвіта виборців з метою їх усвідомленого вибору» Галина Кучеренко привела конкретні приклади фальсифікацій, які були виявлені активістами проекту.

«У Дніпропетровську біля ПК Машинобудівників нами була зафіксована «карусель», яку «крутив» непримітний дідусь, – розповідає Галина Василівна. – У 25-му окрузі кандидат Ігор Циркін організував підвезення бабусь до дільниць. Примітно, що пенсіонерів везли лише в одному напрямку – коли вони виходили з дільниць, то зі здивуванням дізнавалися, що транспорт уже поїхав. А в лікарні №9 було зафіксовано викидання бюлетенів».

Політолог Владислав Романов на пресс-конференції ДЦСД 01.11.12 р, присвяченій в тому числі і обговоренню результатів виборчої кампанії-2012, заявив: «Ми бачили людей, які організовано з чистими паспортами приходили на дільниці голосувати. А вони могли голосувати ще на 10-20 дільницях. Примітно, що за два дні до виборів одна політична сила замовила на 28 жовтня тисячу таксомоторів. Для того, щоб бабусь на них

возити голосувати? Не думаю. До того ж, згадайте, два місяці тому в області зникли всі бланки паспортів – їх просто не видавали. І лише напередодні виборів вони знову з'явилися... Це абсолютно нова технологія фальсифікації виборів, яка, судячи з усього, проходила «обкатку» в нашій області».

На думку Владислава Романова, таке вільне поводження із внутрішніми паспортами може негативно вплинути на взаємини України з ЄС, зокрема на встановлення з нашою країною безвізового режиму. Втім, на думку політичного оглядача Юрія Райхеля, не варто чекати санкцій щодо України з боку Євросоюзу.

«У Європі дуже сильні «мюнхенські» настрої, – вважає Юрій Борисович. – Там дуже сильний фактор Росії. І Європа пожертує Україною, аби тільки не псувати з нею відносини, як в 1938 році жертвували Чехословаччиною».

Юрій Райхель прогнозує, що на найближчому засіданні міністрів закордонних справ країн ЄС рішення про санкції прийнято не буде, але процес асоціації з Україною та введення безвізового режиму буде заморожено.

У той же час, на думку оглядача, «регіонали» переконалися, що підтасувати підсумки виборів по мажоритарних округах куди важче, ніж за партійними списками, а, виходить, не виключене повернення до пропорційної системи виборів.

За словами Галини Кучеренко, перемогу Партія регіонів одержала не тільки завдяки фальсифікаціям, а, більшою мірою, завдяки безініціативності опозиції, яка не вела агітації в селах, а на 80% округів виставила завідомо непрохідних кандидатів, хоча могла зробити ставку на куди більш популярних особистостей.

Явка виборців на парламентських виборах протягом 2002 – 2012 рр.:

Рік проведення парламентських виборів	% виборців, які взяли участь у голосуванні, від загальної кількості виборців
2002	63,16%
2006	55,21%
2007	53,16%
2012	52,97%

Результати парламентських виборів за багатомандатним виборчим округом

31.03.2002 Чергові вибори

Станом на: 23.05.2012 14:30:07

	Кількість	%
Загальна кількість виборців в області	2 824 467	
Виборці, які отримали виборчі бюлетені	1 846 268	65,3
Виборці, які взяли участь у голосуванні	1 843 289	65,2
Виборчі бюлетені, визнані недійсними	61 741	3,3
Голосів виборців, які не підтримали у списку жодної політичної партії (блоку)	59 812	3,2

**Партії, які за підсумками голосування набрали 4% та більше
у Дніпропетровській області**

1	Комуністична партія України	31,86%
2	Виборчий блок політичних партій «За Єдину Україну!»	11,43%
3	Соціал-демократична партія України (об'єднана)	9,58%
4	Виборчий блок політичних партій «Блок Віктора Ющенка «Наша Україна»	6,35%
5	Виборчий блок політичних партій «Команда Озимого Покоління»	4,67%
6	Виборчий блок політичних партій «Блок Наталії Вітренко»	4,58%
7	Соціалістична партія України	4,42%
8	Виборчий блок політичних партій «Виборчий блок Юлії Тимошенко»	4,32%

Вибори народних депутатів України 26 березня 2006 року
Станом на: 10.04.2006 23:18:51

Округи регіону	27 - 38
% опрацьованих протоколів по регіону	100,00
% виборців, які не підтримали кандидатів від жодної партії (блоку)	2,23

**Партії та блоки, які за підсумками голосування набрали 3% та більше
у Дніпропетровській області**

№	Партія (блок)	% ЗА	Голосувало ЗА
1	Партія регіонів	44,98	812 661
2	«Блок Юлії Тимошенко»	15,03	271 674
3	Комуністична партія України	5,65	102 222
4	Блок «Наша Україна»	5,29	95 667
5	Соціалістична партія України	3,80	68 714
6	Блок Наталії Вітренко «Народна опозиція»	3,12	56 462
7	«Блок Лазаренка»	3,01	54 380

Позачергові вибори народних депутатів України 30 вересня 2007 року
Станом на: 21.07.2012 04:59:42

Округи регіону	27 - 38
% опрацьованих протоколів по регіону	100,00
% виборців, які не підтримали кандидатів від жодної партії (блоку)	4,15

**Партії, які за підсумками голосування набрали 3% та більше
у Дніпропетровській області**

№	Партія (блок)	% ЗА	Голосувало ЗА
1	Партія регіонів	48,15	789 955
2	«Блок Юлії Тимошенко»	20,93	343 398
3	Комуністична партія України	7,62	125 098
4	Блок «НАША УКРАЇНА – НАРОДНА САМООБОРОНА»	6,33	103 859
5	«Блок Литвина»	5,10	83 797

Вибори народних депутатів України 28 жовтня 2012 року
Станом на: 31.10.2012 17:26:45

**Партії, які за підсумками голосування набрали 5% та більше
у Дніпропетровській області**

№	Партія	% ЗА	Голосувало ЗА
1	Партія регіонів	35,79	497 542
2	Комуністична партія України	19,38	269 382
3	Політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»	18,38	255 519
4	Політична партія «УДАР (Український Демократичний Альянс за Реформи) Віталія Кличка»	14,61	203 115
5	Політична партія Всеукраїнське об'єднання «Свобода»	5,19	72 257

РЕЗУЛЬТАТИ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ-2012 НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ
(явка; бюлетені, які визнано недійсними під час голосування в ОВО і БВО) станом на 18:00 30.10.2012 р.

№ ОВО	Кількість виборців, внесених до списку виборців (на момент закінчення голосування)	Кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені (на момент закінчення голосування)	% виборців, які взяли участь у голосуванні, від загальної кількості виборців	Кількість голосів «За», відданих за кандидатів в ОВО	Кількість бюлетенів, які було визнано недійсними під час голосування в ОВО (на момент закінчення голосування)		Кількість голосів «За», відданих за партії в БВО	Кількість бюлетенів, які було визнано недійсними під час голосування в БВО; % від загальної кількості виданих виборчих бюлетенів (на момент закінчення голосування)	
					Кількість	% від загальної кількості виданих бюлетенів		Кількість	% від загальної кількості виданих бюлетенів
ОВО №24	160699	83380	51,89	78733	4647	5,6	81595	1785	2,1
ОВО №25	151761	76605	50,48	73231	3374	4,4	74938	1667	2,2
ОВО №26	145753	73239	50,25	68153	5086	6,9	71969	1270	1,7
ОВО №27	148445	81421	54,85	79212	2209	2,7	80839	582	0,7
ОВО №28	147723	69001	46,71	65048	3953	5,7	66915	2086	3,0
ОВО №29	145619	68050	46,73	64225	3825	5,6	66898	1152	1,7
ОВО №30	165441	80348	48,57	77433	2915	3,6	78624	1724	2,1
ОВО №31	176482	96034	54,42	92692	3342	3,5	95350	684	0,7
ОВО №32	175631	94108	53,58	90571	3537	3,8	92628	1480	1,6
ОВО №33	151785	83550	55,05	79699	3851	4,6	82110	1440	1,7
ОВО №34	158704	89277	56,25	82104	7173	8,7	83809	5468	6,1
ОВО №35	172909	93054	53,82	90589	2465	2,7	91705	1349	1,5
ОВО №36	159211	93844	58,94	90087	3757	4,0	91891	1953	2,1
ОВО №37	155047	87446	56,40	83896	3550	4,1	85819	1627	1,9
ОВО №38	150578	79059	52,50	76077	2982	3,8	77631	1428	1,8
ОВО №39	155926	88081	56,49	84799	3282	3,7	86662	1419	1,6
ОВО №40	149403	78489	52,54	75117	3372	4,3	76940	1549	2,0
РАЗОМ по області	2 671 117	1 414 986	52,97	1 351 666	63 320	4,5	1 386 323	28 663	2,0

**Кількість народних депутатів України від Дніпропетровської області,
яких було обрано в 1994 – 2012 рр.**

Рік проведення парламентських виборів	Тип виборчої системи	Кількість депутатів від Дніпропетровської області, яких було обрано до ВР		
		В одномандатних виборчих округах (мажоритарно)	У багатомандатному загальнодержавному окрузі (за партійними списками)	РАЗОМ по області
1994	мажоритарна	34	-	34
1998	пропорційно-мажоритарна	17	9	26
2002	пропорційно-мажоритарна	17	3	20
2006	пропорційна	-	12	12
2007	пропорційна	-	17	17
2012	пропорційно-мажоритарна	17	5	22

Депутати від Дніпропетровської області на парламентських виборах 1994 року:

Кількість депутатів	Партійна приналежність депутатів
25	позапартійні
3	Партія праці
3	Селянська партія України
1	Партія демократичного відродження України
1	Комуністична партія України
1	Соціалістична партія України

Депутати від Дніпропетровської області на парламентських виборах 1998 року:

Кількість депутатів	Партійна приналежність депутатів
7 (мажорит.)	позапартійні
6 (мажорит.) + 4 (список)	Політична партія «Громада»
3(мажорит.) + 3 (список)	Комуністична партія України
1 (мажорит.)	Аграрна партія України
1 (мажорит.)	Міжрегіональний блок реформ
1 (список)	Партія зелених України

Депутати від Дніпропетровської області на парламентських виборах 2002 року:

Кількість депутатів	Партійна приналежність депутатів
10 (мажорит.)	позапартійні
1 (список)	Блок Юлії Тимошенко
2 (список)	Соціалістична партія України
1 (мажорит.)	Комуністична партія України
1 (список) + 6 (мажорит.)	Блок політичних партій «За єдину Україну» (НДП, ПР, ПППУ, АгПУ, ПП «Трудова Україна»)

Депутати від Дніпропетровської області на парламентських виборах 2006 року:

Кількість депутатів	Партійна приналежність депутатів
6	Партія Регіонів
4	Блок Юлії Тимошенко
1	Комуністична партія України
1	Соціалістична партія України
0	Блок «Наша Україна»

Депутати від Дніпропетровської області на парламентських виборах 2007 року:

Кількість депутатів	Партійна приналежність депутатів
9	Блок Юлії Тимошенко
6	Партія Регіонів
1	Блок «Наша Україна» - «Народна самооборона»
1	Комуністична партія України
0	Блок В. Литвина

Депутати від Дніпропетровської області на парламентських виборах 2012 року:

Кількість депутатів	Партійна приналежність депутатів
17 (мажорит.)	Партія Регіонів
3 (список)	ПП ВО «Батьківщина»
2 (список)	Комуністична партія України
0	ПП «УДАР В. Кличка»
0	ПП ВО «Свобода»

Народні депутати України від Дніпропетровської області у 1994 – 2012 рр.

№	П.І. Б. депутата	Рік парламентських виборів					
		1994	1998	2002	2006	2007	2012
1.	Агафонов Микола Іванович						
2.	Альохін Володимир Ілліч						
3.	Анісімов В'ячеслав Олександрович						
4.	Арутюнов Гарегін Рафаелович						
5.	Бабич Валерій Георгійович						
6.	Байрак Микола Володимирович						
7.	Баландін Сергій Вікторович						
8.	Балашов Геннадій Вікторович						
9.	Безбах Яків Якович						
10.	Бичков Сергій Анатолійович						
11.	Білик Анатолій Григорович						
12.	Бобильов Олександр Фадійович						
13.	Болюра Антоніна Володимирівна						
14.	Бородіч Леонід Васильович						
15.	Борщевський Віктор Валентинович						
16.	Бутківський Віктор Володимирович						
17.	Веретенников Віктор Олександрович						
18.	Ветвицький Дмитро Олександрович						
19.	Вілкул Олександр Юрійович						
20.	Гадяцький Леонід Миколайович						
21.	Гаманюк Леонід Юхимович						
22.	Гарькавий Віталій Іванович						
23.	Гладуш Віктор Дмитрович						
24.	Глазунов Сергій Миколайович						
25.	Гузенко Костянтин Олександрович						
26.	Гуров Вадим Миколайович						
27.	Деркач Леонід Васильович						
28.	Дзензерський Денис Вікторович						
29.	Донець Наталія Григорівна						
30.	Драчевський Віктор Васильович						
31.	Жиденко Ігор Григорович						
32.	Жир Олександр Олександрович						
33.	Задорожний Вячеслав Казимирович						
34.	Касьянов Сергій Павлович						
35.	Кириленко Іван Григорович						
36.	Клименко Анатолій Володимирович						
37.	Колісник Микола Дмитрович						
38.	Корж Павло Петрович						
39.	Коропенко Антон Антонович						
40.	Коротюк Вадим Іванович						
41.	Костюченко Леонід Михайлович						
42.	Косьяненко Олександр Володимирович						
43.	Кочерга Віктор Пилипович						
44.	Лазаренко Павло Іванович						

45.	Лещинський Олександр Михайлович						
46.	Литвин Вадим Валентинович						
47.	Любоненко Юрій Вікторович						
48.	Лященко Костянтин Дмитрович						
49.	Магда Іван Іванович						
50.	Мартиновський Валерій Павлович						
51.	Мартовицький Артур Володимирович						
52.	Мельник Володимир Сергійович						
53.	Меркушов Віктор Тимофійович						
54.	Михайленко Сергій Михайлович						
55.	Мовчан Володимир Петрович						
56.	Молчанов Борис Якович						
57.	Момот Олександр Іванович						
58.	Морозенко Євгеній Вадимович						
59.	Москаленко Анатолій Іванович						
60.	Овчаренко Петро Павлович						
61.	Олійник Святослав Васильович						
62.	Омеліч Віктор Семенович						
63.	Павелко Андрій Васильович						
64.	Павлов Костянтин Юрійови						
65.	Пінчук Віктор Михайлович						
66.	Пустовойтов Володимир Сергійович						
67.	Разгоняєв Михайло Васильович						
68.	Рябченко Олександр Володимирович						
69.	Савченко Віктор Григорович						
70.	Садько Володимир Григорович						
71.	Самойленко Юрій Павлович						
72.	Сафронов Станіслав Олександрович						
73.	Селіфонтьєв Сергій Іванович						
74.	Сергієнко Леонід Григорович						
75.	Сміяненко Ігор Миколайович						
76.	Соколов Михайло Володимирович						
77.	Солошенко Микола Павлович						
78.	Спіріна Ірина Дмитрівна						
79.	Степанюк Дмитро Петрович						
80.	Ступак Іван Іванович						
81.	Сушкевич Валерій Михайлович						
82.	Тимошенко Юлія Володимирівна						
83.	Тихонов Юрій Тимофійович						
84.	Тігіпко Сергій Леонідович						
85.	Трайдук Микола Федорович						
86.	Трегубов Юрій Валентинович						
87.	Трофименко Лариса Сергіївна						
88.	Турчинов Олександр Валентинович						
89.	Тютін Вячеслав Олександрович						
90.	Хазан Віктор Борисович						
91.	Харламов Віктор Георгійович						
92.	Храпов Сергій Анатолійович						
93.	Худобака Віктор Петрович						

94.	Царьов Олег Анатолійович						
95.	Циркін Ігор Маркович						
96.	Чеботарьова Юлія Сергіївна						
97.	Чекалін Володимир Миколайович						
98.	Чернічко Олександр Михайлович						
99.	Чукмасов Сергій Олександрович						
100.	Чулаков Євген Родіонович						
101.	Шаго Євген Петрович						
102.	Шевченко Олександр Олександрович						
103.	Шибко Віталій Якович						
104.	Шипко Андрій Федорович						
105.	Шпеню Дмитро Юрійович						
106.	Штепа Валерій Дмитрович						

8. Громадські організації

Активно діючих організацій громадського суспільства в Дніпропетровській області налічується близько 79, а всього зареєстровано 868 неприбуткових організацій (з яких 303 – благодійні фонди, 565 – об'єднання громадян). Релігійна мережа в області становить 1102 релігійні організації.

На Дніпропетровщині діють 10 релігійних об'єднань, 4 центри, 10 монастирів, 11 місій, 4 братства, 6 духовних навчальних закладів, представлені понад 40 віросповідань.

Релігійні організації області використовують 627 культових будівель. У власності громад є 165 будівель.

Серед найбільш впливових релігійних організацій Дніпропетровської області – Дніпропетровська єпархія Української Православної Церкви на чолі з митрополитом Дніпропетровським та Павлоградським Іренеем. Ця релігійна організація є домінуючою та активно взаємодіє з владними органами регіону.

Як альтернатива владним релігійним організаціям досить широкого розповсюдження набули єврейські общини регіону. У Дніпропетровську це – Єврейська община Дніпропетровська, яка веде досить активну громадську діяльність (культурні, релігійні, благодійні та освітні заходи). Єврейські общини є і у Кривому Розі, Нікополі та Дніпродзержинську.

Результати експертного дослідження, проведеного ДЦСД серед представників НУО, свідчать, що у Дніпропетровській області існує кілька сотень НУО, які інституціонально розвинені та здійснюють систематичну діяльність. Усереднений портрет регіональної НУО в організаційному плані: 7-10 постійних активних членів, які створюють НУО, наявність офісу, сайту, сторінок у соціальних мережах і живих журналах; наявність чітко прописаної місії організації, її цілей, завдань і цільових груп з якими працює НУО; фінансування у вигляді членських внесків, пожертвувань, грантів від міжнародних донорських організацій.

Більшість громадських активістів, які взяли участь, у дослідженні мають 3-ох – 5-річний досвід громадської діяльності. Багато хто прийшли працювати в НУО, маючи досвід роботи в місцевих осередках партійних організацій.

Переважна більшість респондентів зазначили, що їх організації мають досвід співробітництва з місцевими органами влади. Однак приблизно половина учасників відзначають рівень такого співробітництва як скоріше негативний. Особливо це стосується правозахисних організацій. Респонденти скаржаться на закритість необхідної інформації, нерозуміння цілей і завдань громадських організацій, недостатній рівень фахової підготовки чиновників та депутатів місцевих рад, які розробляють та приймають рішення. Відсутня традиція спадковості у діях органів влади. Сучасна політична ситуація, постійні ротації кадрів, обмежені часові рамки для підготовки документів не дозволяють представникам влади у повній мірі використовувати аналітичний потенціал неурядових організацій.

В той же час респонденти зазначають, що місцеві органи виконавчої влади не мають достатньої кількості повноважень. Вирішення великої кількості проблем знаходиться у компетенції органів місцевого самоврядування, які є закритими для громадськості. Тому нагальною потребою є забезпечення доступу громадськості до інформації про діяльність місцевих органів влади.

Механізм проведення публічних консультацій, робота у консультативно-дорадчих органах є формальними. Представники молодіжних, правозахисних організацій та аналітичних центрів відзначили недостатнім своє залучення у діяльність консультативно-дорадчих органів (різноманітних координаційних рад) при місцевих органах влади.

Дорадчі органи – громадські ради при місцевих органах влади – є поки що слабкими і недовіреними. Вони не розв'язують жодних важливих для розвитку регіону питань. Органи влади на місцях доволі часто застосовують формальний підхід до створення громадських рад, формуючи їх «для звітності» через відповідну вимогу законодавства.

Так, у березні 2010 року створено Громадську Раду при Дніпропетровській облдержадміністрації – постійно діючий колегіальний виборний консультативно-дорадчий орган. До складу Громадської Ради входить 25 представників інститутів громадянського суспільства. Рада складається з 22 профільних комітетів, до яких увійшло близько 150 представників громадських організацій. Громадські ради також працюють при 22 райдержадміністраціях та 10 виконавчих комітетах міських рад області.

У Дніпропетровську створено Регіональний інформаційно-ресурсний центр розвитку громад «Громади Дніпропетровщини» – спеціальний науково-методичний та консультативно-дорадчий орган, який утворений при Дніпропетровській обласній асоціації органів місцевого самоврядування її Координаційною радою. До складу Центру входять працівники Виконавчої дирекції Дніпропетровської обласної асоціації органів місцевого самоврядування та інші фахівці, залучені для виконання завдань щодо реалізації обласною асоціацією.

Тільки молодіжні організації мають досвід одержання грошової і матеріальної допомоги від структурних підрозділів місцевих органів влади при проведенні заходів для молоді та дітей. В області не впроваджена практика соціального замовлення від органів влади на послуги, надавані громадськими організаціями. І в такому випадку єдиним умовно стабільним джерелом фінансування діяльності НУО виступають переважно гранти міжнародних донорських організацій.

У той же час, учасники досліджень ДЦСД говорять про те, що така ситуація не сприяє зміцненню довіри до НУО з боку представників місцевих органів влади, які часто дорікають громадським активістам у «грантоїдстві». У такій ситуації деякі НУО починають розвивати співробітництво з партійними структурами, що викликає негативну реакцію серед громадян. Сьогодні в українському суспільстві відзначається великий рівень недовіри до партійних структур, і якщо НУО викрили в співробітництві з якою-небудь політичною силою, довіра до цієї НУО різко падає. Організаційну спроможність НУО можна посилити шляхом запровадження механізму соціального замовлення на місцевому рівні. Передача частини функцій і повноважень владою на користь НУО дозволить посилити організаційний потенціал, відповідальність НУО, визнання їхньої користі у суспільстві.

Протягом 2012 року у Дніпропетровській області було створено низку координаційних утворень, які мали на меті об'єднання ресурсів недержавних організацій задля досягнення спільної мети.

У лютому 2012 року у Дніпропетровську була створена обласна координаційна рада руху «ЧЕСНО» і обрані два координатора: Галина Кучеренко (громадська організація «Народний контроль») і Костянтин Шамаханов (громадська організація «Молода Україна XXI»). Спільно з журналістами та громадськими активістами учасники «ЧЕСНО» перевіряли нинішніх і майбутніх депутатів на відповідність таким критеріям як: незмінність політичної позиції відповідно до волевиявлення виборців; непричетність до корупційних дій; відповідність задекларованих доходів та майна стилю життя; відсутність фактів порушень прав і свобод людини; участь у засіданнях Верховної Ради України. Учасники руху публічно вимагали від політичних сил визнання громадських критеріїв і не допущення до участі у виборах тих кандидатів, які їм не відповідають.

На початку березня 2012 року голова Дніпропетровської обласної ради Євген Удод провів засідання круглого столу з питань створення «Громадської платформи впровадження земельної реформи у Дніпропетровській області». У засіданні взяли участь

експерти з аграрних питань, представники громадськості. За підсумками обговорення голова обласної ради та члени ініціативної групи з питань створення «Громадської платформи впровадження земельної реформи у Дніпропетровській області» підписали Меморандум, покликаний «забезпечити формування та підтримку соціального партнерства і взаємної довіри, співпраці та взаємодії між владою і громадянами в процесі реалізації завдань реформи». Таким чином, обласна влада в черговий раз вирішила публічно продемонструвати готовність до діалогу із суспільством за допомогою створення різних спільних з «третім сектором» дискусійних майданчиків.

У травні 2012 року відбувалися численні протести громадян проти проведення медичної реформи. В рамках модернізації галузі охорони здоров'я були проведені зміни у всій лікувальній мережі Дніпропетровської області: скорочені лікарняні ліжка, змінилося місце розташування поліклінічних відділень, ряд медичних закладів у сільській місцевості були закриті. В результаті дій реформаторів доступ сільського населення і частини міського населення до отримання медичних послуг погіршився, погане матеріально-технічне забезпечення лікувальних установ не дозволяє медичним працівникам надавати послуги на необхідному рівні. Всі рішення в рамках реформування медицини приймалися місцевими органами влади без врахування думки громадськості, що викликало протести громадян. Зокрема, в м. Дніпропетровську утворилася ініціативна група батьків «Незалежний батьківський рух «За наших дітей!». Члени цієї ініціативної групи проводили незалежний моніторинг поліклінічних відділень м. Дніпропетровська та намагалися донести свою точку зору і пропозиції місцевому керівництву.

Помітною подією в житті третього сектору по праву можна вважати створення низкою громадських організацій об'єднання «За чесні вибори!», метою якого є «забезпечення відкритого доступу до повної та об'єктивної інформації про хід виборчого процесу депутатів до Верховної Ради України».

«Зараз багато моніторингових громадських організацій односторонньо фіксують порушення, пов'язані з виборчим процесом, і політизують громадську оцінку виборів, граючи тим самим на руку тій чи іншій стороні. Об'єднання громадських організацій «За чесні вибори!» виступає за об'єктивність при оцінці виборчого процесу, за відкритий доступ до інформації про виборчий процес для його об'єктивної оцінки. Громадські організації, що входять до складу Об'єднання, є неурядовими, непартійними і фінансово незалежними. Ми закликаємо всіх представників громадських організацій Дніпропетровщини до нас приєднатися», - заявив фундатор Міжнародної громадської організації «Інститут Україніки» Олексій Лазько, який виступив ініціатором створення об'єднання.

Крім «Інституту Україніки» до нього увійшли представники об'єднання «Білоруси Придніпров'я» та молодіжного руху «Патріоти України».

Напередодні старту виборчої кампанії зросла активність громадського руху «ЧЕСНО». Так, керівники обласних організацій об'єднаної опозиції «За Батьківщину», партій «Наша Україна» і «Україна Майбутнього» підписали з рухом «ЧЕСНО» угоди про співпрацю.

Разом з тим подальший розвиток організацій громадянського суспільства на Дніпропетровщині стримує низка перешкод, які мають бути подолані:

1. Потрібно посилити інформаційну присутність НУО в регіональних ЗМІ задля популяризації їхньої діяльності. Це має статися в результаті спільних зусиль як НУО, так і владних структур.

2. Організаційну спроможність НУО можна посилити шляхом запровадження механізму соціального замовлення на місцевому рівні. Передача частини функцій і повноважень владою на користь НУО дозволить посилити організаційний потенціал, відповідальність НУО, визнання їхньої користі у суспільстві.

3. В Дніпропетровській області нагальною потребою є створення координаційного центру для молодіжних НУО, на базі якого молоді активісти отримали змогу здійснювати обмін інформацією, досвідом, ресурсами, а також тримали би доступ до інформації про діяльність структурних підрозділів місцевої влади, які займаються молодіжною проблематикою. Відсутність єдності між молодіжними громадськими організаціями, консолідованої загальної позиції з певних питань, не дозволяє молодіжним НУО бути вагомим чинником при розробці, ухваленні та виконанні рішень в молодіжній сфері.

3. Запровадження рівноправного діалогу у виробленні спільного бачення вирішення існуючих проблем в сфері розвитку малого та середнього бізнесу, забезпечення доступу громадськості до інформації про діяльність місцевих органів влади.

4. Необхідно залучати громадських представників до процесу розробки нормативних актів місцевими органами виконавчої та представницької влади задля того, щоб прийняття цих документів враховувало інтереси мешканців області та не призводило до порушень прав людей.

5. Ще одним напрямком конструктивної співпраці з органами влади може стати залучення правозахисників до роботи в громадських приймальнях при органах влади (цей напрямок роботи був вдало апробований 5-7 років тому на базі громадської приймальні Дніпропетровської обласної ради).

9. Дотримання прав та свобод громадян

Результати моніторингу дотримання політичних, професійних прав та свобод громадян в Дніпропетровській області, який проводиться співробітниками ДЦСД на регулярній основі починаючи з 2004 року, свідчать про те, що порушення прав громадян як на Дніпропетровщині, так і в цілому в Україні, набули системного характеру.

Згідно з даними цього дослідження, якщо в 2009 – 2010 рр. в регіоні фіксувалися факти примушення до вступу в будь-яке об'єднання громадян та обмеження у правах за належність чи неналежність до політичних партій або громадських організацій, то в 2011 – 2012 роках про такі факти ніхто публічно не заявляв.

Проте майже незмінною залишається статистика порушення прав неповнолітніх, переважно – дітей-сиріт. І єдиною структурою, яка системно займається цим питанням і регулярно інформує громадськість про стан справ, є прокуратура Дніпропетровської області.

А ось сплески порушень прав журналістів припадають переважно на роки виборів. Наприклад, у 2009 році на Дніпропетровщині таких випадків було зареєстровано 13, а в 2010-му – під час виборів депутатів місцевих рад – вже 17. У 2011 співробітники ДЦСД нарахували 8 випадків порушення професійних прав журналістів, а в 2012-му, в рік проведення парламентських виборів – вже 15 таких випадків.

Що стосується обмеження проведення мітингів та акцій протесту, то з кожним роком таких порушень фіксується все менше, але, на думку експертів, це не є свідченням зростання правосвідомості місцевих чиновників. Справа в тому, що в Україні до сих пір немає нормативного документу, який би регулював питання проведення мирних зібрань. За відсутності закону місцеві адміністрації мають право приймати локальні акти, що визначають «порядок» реалізації права на мирні зібрання, а фактично обмежують конституційну свободу мирних зібрань.

Стаття 39 Конституції України гарантує всім громадянам право збиратися мирно, без зброї, і проводити збори, мітинги, походи та демонстрації. Для цього досить заздалегідь сповістити виконкоми або органи місцевого самоврядування. Але на Дніпропетровську область, як показує практика, дія цієї статті Конституції не поширюється.

Наприклад, для того щоб громадяни, що бажають висловити свою думку владі, не впадали у вічі чиновникам, Дніпропетровський виконком ще в далекому 2003 році затвердив Положення Дніпропетровського виконкому про проведення масових заходів у місті Дніпропетровську, яке суперечило основному закону України. Тому в березні 2007 року Бабушкінський районний суд м. Дніпропетровська за позовом А.І. Шуляка визнав його незаконним.

Проте вже через півтора року Дніпропетровська міськрада повторно прийняла неконституційне рішення №1966 від 10.07.2008 р. про те, що з 2008 року проводити мітинги можна тільки в суворо встановлених місцях: біля пам'ятника Чкалову, на набережній Леніна, і ще в 8 місцях по районах м. Дніпропетровська.

Така ситуація спостерігається і в інших містах Дніпропетровської області. Все це змушує громадських діячів просто шукати інші форми протесту. Але це також не допомагає. У 2012 році вже зафіксовано 4 випадки перешкоджання діяльності громадських організацій, чого не було в попередні роки.

Голова Комітету з прав людини Громадської ради при Дніпропетровській облдержадміністрації, координатор громадської організації ГРАД Василь Сухов вважає, що ганебна ситуація, яка склалася в сфері дотримання прав людини, спричинена тим, що сама влада не прагне до побудови правового суспільства. Останні події 2012 року (теракти

у Дніпропетровську, розстріл у київському супермаркеті) і подальша суспільна реакція свідчать про те, що громадян дуже хвилюють питання особистої безпеки. У той же час у влади на першому місці стоїть мовний закон. Це свідчить про те, що влада дуже відірвана від суспільства, оскільки не знає його проблем, вважає В. Сухов.

Разом з тим Василь Сухов вважає, що громадським діячам необхідно найактивнішим чином брати участь у роботі громадських рад при органах влади, навіть якщо їх ініціативи часто не знаходять підтримки з боку чиновників. Відмова від участі в таких радах, до чого закликають деякі працівники НУО, на думку правозахисника, посилить і без того непросту ситуацію у взаєминах «третього сектору» та державних установ.

За результатами спостереження дотримання політичних, професійних, особистих прав та свобод громадян у Дніпропетровській області в 2012 року аналітики ДЦСД констатують, що:

- *В лютому – серпні 2012 року посилювався тиск з боку представників місцевих органів влади, що пов'язаний з підготовкою до проведення парламентських виборів восени 2012 року. Представники осередків опозиційних партій виступили із заявами про складнощі розміщення інформації у місцевих комунальних ЗМІ; неправомірне втручання з боку керівників райдержадміністрацій (які є членами Партії Регіонів) у проведення довиборів сільських та селищних голів; адміністративний тиск на фермерів, керівників загальноосвітніх навчальних закладів районів Дніпропетровської області; факти непрямого підкупу виборців за участі місцевих посадовців.*
- *В березні, травні та липні 2012 року місцева влада неодноразово перешкоджала або невмотивовано відмовляла громадським та політичним активістам у проведенні протестних мітингів та пікетів.*
- *Протягом лютого – вересня 2012 року були зафіксовані факти перешкоджання професійній діяльності журналіста з боку представників місцевої влади та бізнес-структур, неправомірної дії прокуратури до регіонального ЗМІ (складання протоколу про адміністративне порушення) під час розгляду позовної заяви; неправомірної перевірки податковими органами регіонального ЗМІ; побиття журналіста під час виконання професійних обов'язків.*
- *В лютому – березні 2012 року хворі на інфекційні соціально небезпечні хвороби заявили про факти ненадання їм медичної допомоги (відмови у наданні необхідних медичних препаратів, неналежні умови лікувального закладу для ув'язнених).*
- *Протягом 2012 року зафіксовано 4 факти рейдерських захоплень підприємств та будівель у Дніпропетровській області.*
- *В травні 2012 року мешканці міст та районів Дніпропетровської області виступили з критикою заходів медичної реформи, в результаті яких закрито / перепрофільовано існуючі медичні заклади, що призвело до погіршення якості надання медичних послуг.*
- *В серпні 2012 року вбито громадського активіста-еколога, у вересні 2012 року скоєно побиття судді під час виконання професійних обов'язків.*
- *У звітному періоді зафіксовано численні порушення прав неповнолітніх: дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з боку керівників органів місцевого самоврядування та освітніх закладів.*
- *Протягом серпня – жовтня 2012 року під час проведення виборчої кампанії, в день голосування та при підрахунку голосів на виборчих дільницях Дніпропетровської області було зафіксовано 55 інцидентів порушення виборчого законодавства.*

- У жовтні правозахисники заявили про факти катування та застосування фізичного насильства до ув'язненого виправної колонії та до людей, які знаходяться в ізоляторі тимчасового утримання.

**Статистика порушень прав та свобод громадян
у Дніпропетровській області в 2009 – 2012 рр.**

Види порушень	2009	2010	2011	2012
Примушення до вступу в будь-яке об'єднання громадян чи обмеження у правах за належність чи неналежність до політичних партій або громадських організацій	5	2	-	-
Обмеження свободи проведення мітингів та акцій протесту	33	41	25	9
Обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних релігійних і інших переконань, статі, етнічного і соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками	1	-	1	
Порушення права громадськості на участь в управлінні державними справами та контролі за дотриманням прав людини в правоохоронних органах	-	-	3	-
Порушення прав неповнолітніх	74	120	113	105
Порушення права на житло	-	1	2	2
Порушення прав журналістів у Дніпропетровській області	13	17	8	15
Підготовка та проведення виборів депутатів до місцевих рад (2010 р.)	-	42	-	-
Підготовка та проведення виборів народних депутатів України (2012 р.)	-	-	-	61
Порушення трудових прав громадян	-	-	5	-
Порушення прав хворих на отримання медичної допомоги	-	-	-	4
Перешкоджання діяльності громадської організації	-	-	-	4
Рейдерські захоплення	-	-	-	4
Порушення українського законодавства щодо прав пенсіонерів-шахтарів				1
Порушення прав малих підприємців				1
Терористичні акти	-	-	-	1
Злочин проти свободи вираження поглядів (вбивство)	-	-	-	1
ЗАГАЛОМ	126	223	157	208

Вбивство громадського діяча, побиття

Серпень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

3 серпня в реанімації помер відомий еколог – громадський діяч Володимир Гончаренко, кількома днями раніше побитий невідомими.

Голова громадського руху «За право громадян на екологічну безпеку», керівник асоціації «Втормет» Володимир Гончаренко досліджував радіаційну безпеку регіону.

27 липня він дав прес-конференцію, на якій озвучив інформацію про знаходження в Саксаганському районі Кривого Рогу 180 тонн хімічно забрудненого і радіоактивного металобрухту.

1 серпня невідомі зупинили його автомобіль на дорозі і жорстоко побили. У суботу він помер у реанімаційному відділенні Дніпропетровської обласної клінічної лікарні ім. Мечникова.

Органи влади, силовики і бізнесмени всіляко намагалися переконати громадян, що оприлюднена Гончаренко напередодні смерті інформація не відповідає дійсності, сам він – неохайний підприємець, і взагалі став жертвою побутової «розбірки» на ґрунті ДТП.

Так, обласне УМВС повідомило, що основною версією вбивства відомого еколога є конфліктна ситуація, що виникла в результаті ДТП.

Низка цих подій викликала обурення соратників і колег Володимира Івановича, що дали відповідну прес-конференцію.

На ній Наталя Кожина, головний редактор газети «Екобезпека», яку видавав Гончаренко, пообіцяла продовжити розпочаті ним розслідування.

«Для мене, як і для багатьох друзів і соратників Володимира Івановича, зараз важливо довести до кінця ті справи, які він почав, поставити в цьому крапку і довести всім, що це був чесний і порядний чоловік, який не переслідував корисливих цілей, а турбувався про безпеку та життя інших людей», - заявила Кожина.

Разом з тим Наталя Олександрівна пообіцяла не чинити тиск на слідство: «Ми не намагаємося тиснути на слідство. Я вважаю, що міліція розбереться, а прокуратура простежить за тим, щоб все було зроблено правильно і законно».

Хоча в громадських працівників і є своя думка щодо причин вбивства. Її на цій же прес-конференції озвучив голова Ради незалежних громадських організацій Дніпропетровщини Костянтин Писаревський: «Гончаренко був обережний у висновках, урівноважений і лояльний громадський діяч, який брав участь у круглих столах, обговореннях, громадських незалежних екологічних експертизах, а не в мітингах і протестних акціях.

Але я не розумію, чому основною версією смерті Володимира Івановича є побутова, а версія, пов'язана з професійною діяльністю - другорядна, хоча саме ця, остання версія, і повинна бути головною».

Вбивство еколога Писаревський назвав «публічної стратою».

«Володимир Іванович дуже багатьом заважав в області, і ми не віримо, що його вбили у випадковій бійці. Його вбивство – це публічна страта», – підкреслив громадський працівник.

Жовтень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Журналіст Геннадій Литвинов повідомив, що 12 жовтня в приміщенні Кіровського районного суду була побита суддя, яка вже 6-й день перебуває у лікарні зі струсом мозку. Керівник Кіровського суду Олександр Гончаров побив жінку-суддю у себе в кабінеті.

«Я був на місці подій. І ось що я почув ... Суддя Овчаренко зайшла до голови суду з'ясувати, на якій підставі той самовільно взяв справу, яка знаходилася в її провадженні. Замість мотивованої відповіді, голова застосував рукоприкладство просто у себе в кабінеті», - повідомив очевидець Геннадій Литвинов.

Ще одне джерело підтвердило, що конфлікт стався через те, що Олександр Гончаров «не в офіційному порядку, не через канцелярію» забрав у судді якусь цивільну справу, за якою було заплановано судові засідання. Пізніше матеріали цієї справи знайшлися в смітєвому баку.

«Вже 3 роки Кіровський районний суд Дніпропетровська є притчею во язицех. Там відбуваються дивні речі. 2 рази горів архів, було розлито велику кількість ртуті, справи, які знаходяться в провадженні, знаходили в смітєвих баках. І це все відбувалося в ті дні, коли з архіву повинні були бути підняті справи 6-7-річної давності. Але те, що трапилося 12 жовтня, взагалі ні в які рамки не входить. Прямо в приміщенні суду була побита суддя. Жінка вже 6-й день перебуває у лікарні, у неї зняті побої. За фактом побиття вона зверталася до прокуратури та СБУ. Тільки після цього її опитали по даному факту», – сказав він. Журналіст Геннадій Литвинов також зазначив, що необхідно створити громадську організацію по захисту суддів.

Випадки катування, жорстокого поводження та застосування фізичного насильства у закладах пенітенціарної системи

Вересень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Вінницька правозахисна група вимагає провести термінову перевірку інциденту з побиттям засудженого Руслана Довгого в Дніпропетровській виправній колонії № 89.

У нелегальному інтерв'ю, записаному за допомогою технічних засобів, Довгий повідомив, що після оголошення ним голодування його побили на території медчастини інші засуджені, говориться в прес-релізі Вінницької правозахисної групи. Ймовірно, ці дії були вчинені за вказівкою тюремної адміністрації.

Згодом адміністрація колонії відмовилася фіксувати побої і надавати потерпілому допомогу, хоча він скаржився на симптоми, які бувають при черепно-мозковій травмі.

«Вінницька правозахисна група закликає до негайної перевірки заяви про катування засудженого Дніпропетровської виправної колонії № 89 Довгого Руслана Олексійовича і просить уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Лутковську В.В. взяти участь у даній перевірці. Ми змушені вкотре закликати Президента України Віктора Януковича прийняти рішення про відставку голови Державної пенітенціарної служби України Олександра Лісінкова як людини, яка не здатна і не бажає забезпечити дотримання прав людини в установах виконання покарань», – наголошують правозахисники.

Жовтень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Двох братів, затриманих за резонансні злочини у Новомосковську, міліція катує, одягаючи на голову протигаз і перекриваючи доступ кисню. Про це заявляють їхні родичі та адвокат. У міліції факти тортур не підтверджують, але й не спростовують. Між тим правозахисники наголошують: такі випадки на Дніпропетровщині непоодинокі, але довести застосування слідчими незаконних методів дізнання дуже складно.

Наразі триває перевірка, повідомив Радіо Свобода речник головного управління МВС в області Олексій Щербатов.

Журналіст і правозахисник Сергій Довгаль зазначає, що випадки катувань в органах міліції на Дніпропетровщині непоодинокі: чого варта справа «павлоградсько-пологівського маніяка» Сергія Ткача, за злочини якого були покарані кілька невинних людей. Один із них Ігор Рижков, каже правозахисник, досі домагається покарати винних у фальшуванні справи проти нього. Фізичний і психологічний тиск з боку слідства у більшості випадків складно довести, вважає Довгаль.

«Це важко довести документально, бо у міліціонерів методи ці відпрацьовані. Тим паче, що тортури відбуваються в закритих приміщеннях, у слідчих ізоляторах, без свідків. Але ми вважаємо, що ці тортури призводять до зламаних доль людей, які засуджені бездоказово, безпідставно», – зазначив у розмові з Радіо Свобода Сергій Довгаль.

Порушення прав хворих на отримання медичної допомоги

Лютий 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Мешканці Дніпропетровської області, які живуть з ВІЛ, надіслали відкритого листа до ЗМІ з проханням про допомогу та порятунок. У своєму зверненні вони вказували на те, що в ОКЗ «Дніпропетровський обласний центр з профілактики та боротьби зі СНІДом» їм відмовляють у видачі необхідних медикаментів в супереч існуючому законодавству. Або надають такі медикаменти, в яких вже минув термін придатності.

«Нам відомо, що УБЕЗ було порушено кримінальну справу по факту заведення карток на неіснуючих хворих і списання на них дорогих ліків, у тому числі і АРТ на сотні тисяч. У результаті даного розгляду головний лікар Чухалова І.В. була арештована та перебувала в СІЗО. Дана ситуація висвітлювалася засобами масової інформації.

На даний момент справа передана в суд, головному лікареві пред'явлене обвинувачення по статтях: ст. 191 частина 3 (присвоєння, розтрата майна або присвоєння його шляхом зловживання службовим становищем), ст. 366 частина 1, ст. 367 частина 1. Однак, незважаючи на це головний лікар продовжує свою злочинну діяльність.

У центрі СНІДу постійно «зникають» АРТ препарати. Причому, чомусь брендові, дорогі «Трувада» та «Алувія». Нас переводять на інші схеми – менш ефективні й з більше вираженими побічними ефектами, пояснюючи це відсутністю препаратів. Зате в Інтернеті на сайтах їх можна купити в Дніпропетровську в тридорого».

«Кількаразове звернення до обласного управління охорони здоров'я ні до чого не привело... Будь ласка, допоможіть нам. Ми теж люди зі своїми мріями та надіями на краще життя. Невже ми нікому не потрібні зі своїми проблемами? Ми не знаємо, до кого нам ще звертатися. Багато хто з нас тихо сидять по домівках і мовчать, багато хто вже помер, не дочекавшись допомоги, тому що після репортажів по телебаченню з усіма хворими були проведені «бесіди» про те, що на будь-які наші виступи та скарги нам буде відмовлено в лікуванні (і такі випадки вже є) і у видачі АРТ-препаратів».

Березень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Нелюдські умови утримання, цинічне нехтуваннями правами людини та жорстокі побиття – саме це стало причиною відчайдушного кроку, до якого вдалися три сотні в'язнів колонії № 89 у Дніпропетровську. Втративши надію, вони оголосили голодування.

Як розповідають правозахисники, утримуються ув'язнені в камерах, температура в яких упродовж більшої частини зими була мінусовою. Замість скла, вікна обслуговуючий персонал завішував ковдрами або цератою. Забита каналізація, фекалії на підлозі, ріденька пайка замість посиленого харчування – це «квіточки», говорять правозахисники.

Оскільки колонія № 89 вважається спеціалізованою для хворих на сухоти, ув'язнені в ній, безумовно, хворіють. Однак, попри всі норми та зобов'язання, адміністрація не дбає про здоров'я людей, натомість в одній камері знаходяться як ті з хворих, хто вже одужує, так і ті, хто мають чи не відкриту форму туберкульозу.

Лікувати ж ув'язнених в колонії не поспішають – нещодавно в одному з бараків помер чоловік, який упродовж кількох місяців марно просив перевести його до санітарної частини.

Таке відверте знущання змусило 300 в'язнів колонії № 89 вдатися до голодування. Втім адміністрація намагалась загасити бунт жорсткими методами: ініціаторів зачинили в окремій камері, згодом трьох ув'язнених жорстоко побив старший лейтенант Юрій Мельник. На знак протесту п'ятеро в'язнів перерізали собі вени, втім, це не допомогло.

Коли ж факт надзвичайної ситуації став відомий ЗМІ, Державна пенітенціарна служба України одразу виступила із заявою, що наведена інформація є неправдивою: «установа працює у звичайному режимі, страйку та відмови від вживання їжі серед засуджених немає, умови перебування ув'язнених є нормальними, лікування хворих проводиться в повному обсязі та на належному рівні».

Травень 2012 р.

смт. Підгороднє, Дніпропетровський район, м. Дніпропетровськ

Мешканці смт. Підгороднє виступили з акціями протесту проти закриття місцевої лікарні, яке передбачено в рамках реалізації пілотного проекту з реформування закладів охорони здоров'я. В результаті перепрофілювання лікарні мешканці смт. Підгороднє відчують погіршення надання медичної допомоги. Сімейні амбулаторії не укомплектовані сімейними лікарями, необхідним медичним устаткуванням. Будівлі, в яких розташовано центр первинної медико-санітарної допомоги населенню та амбулаторії, перебувають у вкрай незадовільному санітарному стані і конче потребують капітальних ремонтів. Лікарі вторинної ланки не мають найбільш необхідних речей: дезінфікуючих засобів, перев'язувального матеріалу, медичного обладнання тощо. Окрім того, мають місце незаконні скорочення медичного персоналу.

Травень 2012 р.

м. Дніпродзержинськ, м. Павлоград Дніпропетровської області

Ряд профспілок підприємств Дніпродзержинська вирішили підтримати ініціативу шахтарів Павлограда (Дніпропетровська область). У неділю 13 травня понад ста шахтарів Павлограда прийняли рішення йти з міста пішки. Їх мета – дійти до Києва і там донести правду вищому керівництву країни про ті знущання, які доводиться зазнавати простим трударям Дніпропетровської області, в тому числі і шахтарям-інвалідам, з боку місцевого керівництва.

Мета цієї акції – зупинити систематичні порушення, що мають місце на Дніпропетровщині, в питанні перешкод роботі профспілок, в питанні нелюдяності керівництва області по відношенню до жителів, в питанні небажання високих чинів брати до уваги вимогу громадськості щодо скасування антинародної медичної реформи.

До павлоградських активістів, як повідомляє «Дніпродзержинськ онлайн» приєднуються робочі, зокрема Дніпродзержинського металургійного комбінату, Дніпродзержинського автозаводу та деякі громадські організації.

**Порушення прав неповнолітніх дітей-сиріт та дітей,
позбавлених батьківського піклування**

Жовтень 2012 р.

Дніпропетровська область

Органами прокуратури області проведено перевірки додержання законодавства щодо захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на усиновлення, належні умови утримання та виховання у сім'ях громадян України, за результатами яких внесено 18 подань, в яких поставлено питання про притягнення до відповідальності 20 посадових осіб.

Перевірки засвідчили численні порушення з боку органів опіки та піклування, служб у справах дітей, а саме: порушення в частині забезпечення вихованцям дитячих будинків сімейного типу належних умов проживання, не забезпечення своєчасних та в повному обсязі виплат державної соціальної допомоги, не здійснення контролю за умовами утримання та виховання дітей, тощо.

Так, прокуратурою м. Першотравенська встановлено, що службою у справах дітей Першотравенської міської ради, всупереч положень про дитячий будинок сімейного типу, що передбачають позачергове надання індивідуального житлового будинку або багатокімнатної квартири батькам-вихователям, не забезпечено належні умови для проживання та розвитку вихованців трьох дитячих будинків сімейного типу, а також не здійснено контроль за умовами їх утримання. На усунення зазначених порушень прокуратурою внесено подання голові Першотравенської міської ради.

На виконання припису прокуратури Апостолівського району відшкодовано понад 15 тисяч гривень державної допомоги батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях, які не було доплачено управлінням праці та соціального захисту населення Апостолівської районної державної адміністрації двадцяти трьом особам. На аналогічні порушення реагували прокуратури П'ятихатського та Петриківського районів, за втручання яких дітям відшкодовано понад 11 тисяч гривень.

Прокуратурою Дзержинського району м. Кривого Рогу внесено подання голові Дзержинської районної у місті ради про усунення порушень та притягнення до відповідальності головного спеціаліста служби у справах дітей, яким не було здійснено контроль за своєчасним проведенням медичних оглядів дітей, що утримуються на вихованні в прийомних сім'ях.

За результатами перевірки, проведеної прокуратурою Дніпропетровської області в професійно-технічних навчальних закладах області, виявлено порушення соціального захисту та матеріального забезпечення, повідомляє прес-служба прокуратури Дніпропетровської області.

Так, всупереч чинному законодавству, що передбачає виплати одноразової грошової допомоги у розмірі не менше 6 прожиткових мінімумів для осіб відповідного віку, випускникам з числа дітей зазначеної категорії, керівники 18 ПТУ здійснили дані виплати в заниженому розмірі, або з порушенням термінів, або не виплатили гроші взагалі.

Такі порушення виявлені в Придніпровському професійному ліцеї, ПТУ «Криворізький центр підготовки та перепідготовки кадрів для будівельної галузі», Дніпродзержинському центрі підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту, Нікопольському професійному ліцеї та інших ПТУ області.

Для усунення виявлених порушень прокуратура області направила припис начальнику Головного управління освіти і науки Дніпропетровської облдержадміністрації.

За результатами розгляду припису вже відшкодовано більше 640 тисяч гривень, до відповідальності притягнуто 25 посадових осіб.

Застосування адміністративного ресурсу

Січень 2012 р.

Солонянський район Дніпропетровської області

На Дніпропетровщині звільнили директорів шкіл одразу цілого району – Солонянського. Поки що їх же призначили тимчасовими виконувачами обов'язків. Заяви на звільнення керівники 32-х шкіл Солонянського району писали добровільно, запевняє районна влада.

У Солонянській райдержадміністрації стверджують: винні суперечності у законодавстві. За Законом «Про освіту» директорів шкіл має призначати райвно, а за Законом «Про місцеве самоврядування» – депутати районних рад на сесіях. У районі вирішили орієнтуватися на другий закон, зазначає виконуючий обов'язки голови райдержадміністрації Борис Шерстюк.

Між тим представники опозиції переконані, що метою кадрових змін є підготовка влади до використання адмінресурсу на майбутніх виборах. Директори, призначені тимчасовими виконувачами обов'язків, безперечно, будуть слухнянішими, та й у випадку чого на їхні місця можна швидко призначити «своїх» людей, вважають опозиціонери.

Між тим справою уже зацікавилась районна прокуратура. Звідти пообіцяли з'ясувати ситуацію і поінформувати пресу.

Лютий 2012 р.

м. Дніпропетровськ

На черговій сесії Дніпропетровської облради 03.02.2012 р. було прийнято рішення №372-16 про внесення змін до «Програми економічної підтримки районних, міських та міськрайонних газет, районного, міського, міськрайонного телерадіомовлення Дніпропетровської області», згідно з якими розмір фінансування заходів «удосконалення роз'яснювальної роботи щодо пріоритетних питань державної політики, забезпечення широкого висвітлення діяльності влади і організацію зворотного зв'язку між громадськістю та владою» в 2012 році складе 15 млн. 278 тис. гривень.

За рішення №372-16 проголосувало близько 100 депутатів обласної ради – 1 депутат утримався, і 13 депутатів з фракції «Батьківщини» не голосувало.

На думку опозиційних партій, в такій редакції Програми не йдеться про жодну рівність можливостей різних політичних сил на цьогорічних парламентських виборах. Зокрема, з критичними заявами щодо прийнятої Програми виступили керівники фракцій обласної ради від партій «Батьківщина» та КПУ.

В опозиції не заперечують факт необхідності надання фінансової допомоги деяким ЗМІ, адже інакше вони опиняться у неабиякому складному становищі. Втім пропонують створити умови для насправді повної свободи слова і однакових можливостей доступу до цих ЗМІ усіх політичних сил – учасників виборчого процесу.

Березень 2012 р.

Царичанський район Дніпропетровської області

В селі Бабайківка Царичанського району Дніпропетровської області після втручання районної державної адміністрації залишився єдиний кандидат на посаду

сільського голови. Як не парадоксально – це нинішній сільський голова Олександр Головко. Про це повідомляють «ЛИЦА» з місця подій.

Ситуація дійшла до звичної у радянські часи після того, як спочатку представникам опозиції було відмовлено у реєстрації в якості кандидатів на посаду, а потім відвів свою кандидатуру й найбільш реальний претендент на посаду – безпартійний Олександр Дарц.

Останнього викликали до районної державної адміністрації, де він мав розмову з її головою Дмитром Ковальовим. Повернувшись у село, Дарц офіційно відмовився від участі у виборах. Місцеві мешканці вважають, що кандидат відмовився від участі у виборах через загрози існуванню його власного бізнесу, що виникли у зв'язку з висуванням на посаду сільського голови.

Травень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Депутати Дніпропетровської міської ради школярам роздавали гроші в конвертах, а їхнім батькам – подяки. Про це розповіли батьки учнів Ленінського району міста. Так, на урочистій лінійці, присвяченій останньому дзвінку, у школах учням вручалися іменні конверти з написом Стипендія. На конвертах як відправник значилася Дніпропетровська міська організація Партії регіонів, від Євгена Морозенка. Розмір стипендії становить 50 гривень. Батькам стипендіатів вручали подяки, оформлені у рамки, також за підписом депутата міськради, голови бюджетної комісії Євгена Морозенка. Нагадаємо, що Євген Морозенко є родичем экс-губернатора Дніпропетровської області Володимира Яцуби, а також керівником Дніпропетровського агрегатного заводу та головою бюджетної комісії Дніпропетровської міськради.

Червень 2012 р.

Солонянський район Дніпропетровської області

На Дніпропетровщині Партія регіонів організувала збір підписів на підтримку законопроекту «Про засади мовної політики», який Верховна Рада має розглядати незабаром у другому читанні. За даними обласної організації партії, за півтора тижні зібрали 95 тисяч підписів. Регіонали запевняють: збір добровільний і організований винятково через партійні структури. Однак на місцях, у сільських районах, скаржаться на адміністративний ресурс.

Керівний працівник однієї з сільських рад із Солонянського району розповідає: вказівку збирати підписи на підтримку законопроекту регіоналів Ківалова-Колесніченка отримали з районної ради. Звідти ж, повідомив він Радіо Свобода, надійшли і підписні аркуші, які мають заповнювати селяни.

«В анкеті написано «Хочу говорити на родном языке». На кожную раду було роздано таких анкет у відсотковому відношенні, число, яке перевищує 10 відсотків. Тобто показати, що 10 відсотків мешканців хочуть говорити російською. Форма підписного листа – прізвище, ім'я, по-батькові, дата, підпис. Це повна профанація. Адже як можна перевірити, коли немає ні паспортних даних людини, ні адреси проживання, нічого. Це просто-напросто можна посадити випускний клас, вони все понаписують, позаповнюють і все. Роздавали працівники районної ради. Це йшло не від Партії регіонів. Була вказівка районної ради», – розповів представник сільради, який не хоче оприлюднювати свого прізвища.

В обласній організації Української народної партії зазначають: подібні випадки зафіксували ще у декількох сільських районах Дніпропетровщини – Магдалинівському, Царичанському та інших, однак відкрито розповідати про них представники сільських рад побоюються.

Липень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

У Ленінському райвідділі освіти м. Дніпропетровська забили тривогу: депутат міськради від Партії регіонів і потенційний кандидат на виборах-2012 Євгеній Морозенко вербує педагогів у свою групу підтримки на майбутніх виборах. Причому в методах депутат не дуже розбірливий.

«Склалася така ситуація, що всі (причетні до відділу освіти Ленінського району – ред.), хто є безпартійними або членами інших партій, в обов'язковому порядку повинні вступити в Партію регіонів, – це однозначно. Морозенко, на сьогоднішній день, як бульдозер проходить. Звучать такі фрази: «Або я проходжу за допомогою вас, або не проходжу. Якщо я не проходжу, то тут ніхто працювати не буде», – розповіло джерело про кількаразові виступи Морозенка на зборах педагогів Ленінського району.

Є. Морозенко буде балотуватися по 28-му округу – Ленінський район і ділянки, розташовані на ж/м Фрунзенський в АНД районі.

5 червня 2012 року лист на ім'я голови Дніпропетровської облдержадміністрації (ОДА) Олександра Вілкула – про «непорозуміння» між педагогами району та майбутнім кандидатом, за підписом півсотні представників навчальних закладів – було зареєстровано в канцелярії ОДА.

Відповіддю на нього стало звільнення «за власним бажанням» через три тижні начальника відділу освіти Наталі Абросимової.

Це (тиск – ред.) відбувається донині. Проводяться постійно збори, приїжджають до директорів шкіл. «Робота» проводиться з кожним директором. Кожен директор в обов'язковому порядку повинен вступити до Партії регіонів. В обов'язковому порядку повинен агітувати не тільки вчителів, але й батьків дітей», – повідомило кореспондентів газети «Лица» джерело.

Липень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Активістами громадянського руху «Спільна Справа» виявлено факти непрямого підкupu виборців та використання адміністративного ресурсу на Дніпропетровщині. Про це йдеться у повідомленні руху.

Так 9-го та 10-го червня депутатами місцевих рад та активістами Партії регіонів в Дніпропетровську здійснювалась безкоштовна роздача телевізійних тюнерів малозабезпеченим громадянам. Регіонали були вдягнені в шарфи з партійною символікою.

Цифрові тюнери закуповувались за кошти державного бюджету в рамках урядової програми. Держбюджетом на 2012 рік на ці цілі передбачено 350 млн. 120 тис. грн. Цього року планується забезпечити телетюнерами 685-695 тис. сімей.

Громадянський рух «Спільна Справа» звернувся до Генеральної прокуратури з вимогою порушити за даними фактами використання влади та службового становища всупереч інтересам служби кримінальну справу за ст. 364 Кримінального кодексу України (Зловживання владою або службовим становищем).

За словами власників безкоштовні тюнери не транслюють «5-й канал», TVI та місцеві опозиційні канали.

Липень 2012 р.

Криничанський район

Фермери Дніпропетровщини заявляють, що чиновники примушують їх продати частину цьогорічного врожаю зернових до регіонального резерву за заниженими цінами. За словами агровиробників, на невигідних умовах їм наказали реалізувати до 30% вирощеного. Як після такого продажу розраховуватимуться з власниками паїв і з банками та де брати кредити, аграрії не знають. Районні посадовці ж звинувачення у тиску на сільгоспвиробників відкидають, запевняючи, що кожен господар сам вирішуватиме долю зібраного врожаю.

Михайло Мариниченко – генеральний директор сільгосптовариства, що вирощує зернові в Криничанському районі. Фермер розповідає: днями його викликали до райдержадміністрації нібито на нараду. Насправді у присутності високопосадовця правоохоронних органів керівництво адміністрації зажадало від агровиробника продати частину врожаю до регіонального резервного фонду.

Ціни, каже фермер, запропонували вкрай низькі – 1600 гривень за тонну пшениці 2 класу, це при тому, що ринкова ціна перевищує 2 тисячі гривень. Після відмови наступного ж дня на його обійсті з'явилися представники органів контролю і виписали штраф начебто через неналежне зберігання гною, розказує Михайло Мариниченко.

За словами фермера, чиновники попередили його, що за вищу ціну продати цьогорічне зерно він не зможе, мовляв, місцеві елеватори не прийматимуть зерно за високою ціною, а вивезти врожай з регіону не дадуть – перекриють дороги.

У Криничанській райдержадміністрації звинувачення у тиску на фермерів відкидають. Начальник управління агропромислового розвитку Віктор Стрельцов зазначає: нікому ніяких вказівок щодо реалізації зерна не давали.

Тим часом повідомлення про неофіційні «прохання» чиновників продати зерно цьогорічного врожаю задешево до стабілізаційного фонду надходять з інших сільських районів, зокрема Солонянського та Нікопольського. Скарги фермерів збирає обласна організація Української народної партії і готує подання до прокуратури.

Серпень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

«Спасибо товарищам Кивалову и Колесниченко за спасение наших языков от вражеской галицайской мовы!» – під таким доволі антидержавницьким гаслом голова обласної державної адміністрації Олександр Вілкул збирає на Фестивальний причал у Дніпропетровську «інтелектуальний потенціал Дніпропетровщини».

На мітинг у «добровільно-примусовому порядку» були зведені працівники бюджетних установ. Виявилося, що ганебна практика була застосована й по відношенню до бюджетників інших міст області, зокрема, освітян та медиків привезли з Дніпродзержинська, Павлограда тощо. Не на камеру учасники акції говорили, що декого задля участі в акції викликали з відпустки.

За словами керівника громадського руху «Спільна справа» у Дніпропетровській області Віктора Романенка, було мінімум 6-7 автобусів, які централізовано підвозили людей на площу.

Загалом, за даними «Спільної справи», були присутні півтисячі учасників, не рахуючи журналістів та випадкових перехожих.

Водночас у прес-службі Партії регіонів повідомили, що в акції на підтримку закону у Дніпропетровську взяло участь близько 5 тисяч осіб.

Обмеження свободи проведення мітингів та акцій протесту

Березень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Працівники управління внутрішньої політики виконкому Дніпропетровської міської ради відмовилися приймати заявку від УНП про проведення урочистостей до дня народження Тараса Шевченка. Про це 2 березня повідомили в прес-службі обласної УНП.

«Представники влади пояснили цю заборону тим, що після ходи, присвяченої Дню Пам'яті Героїв Крут, кілька молодих хлопців запалили файери, чим, начебто, порушили домовленість, хоча домовленість передбачала, що файерів не буде під час ходи, у зв'язку з ожеледицею, та, відповідно, можливістю травм. Другою причиною названа участь членів УНП в пікетуванні Дніпропетровської міськради 15 та 29 лютого з вимогою перейменувати вулиці, які носять імена засуджених судом злочинців», – йдеться у повідомленні.

УНП розцінює таку позицію чиновників, як заборону проводити мітинг. Голова обласної організації УНП Анатолій Сокоринський назвав це плювком в душу кожного українця: «Такого не робив навіть комуністичний режим, принаймні офіційно».

Травень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Влада Дніпропетровська використовує вибухи, скоєні 27 квітня, для заборони проведення негостинних їй масових заходів, стверджують лідери кількох громадських організацій Дніпропетровщини. На їхню думку, чиновники за допомогою судів, під приводом загрози громадській безпеці скасовують акції, заплановані громадськими активістами, водночас масові заходи, де задіяна влада та провладні партії, проводяться без перешкод.

Протягом травня місяця місцева влада м. Дніпропетровськ двічі забороняла громадським активістам проводити мітинги. Так, 18 травня був заборонений мітинг «Громадської Ради незалежних громадських організацій» на підтримку газети «Лица», позов до якої на суму 950.000 грн. мав цього дня розглядатися АНД райсудом м. Дніпропетровська

За словами Костянтина Писаревського, голови «Громадської Ради незалежних громадських організацій», Дніпропетровський міськвиконком, куди він подав заявку про проведення даної акції, звернувся до суду з метою заборони мітингу. 10 травня суддя Дніпропетровського окружного адміністративного суду Олена Маковська винесла рішення, «враховуючи події, які сталися в Дніпропетровську 27.04.2012».

Як стало відомо, з тих самих підстав була заборонена масова акція на підтримку співвласників багатоквартирних будинків, запланована на 11 травня.

При цьому, 13 травня в Дніпропетровську на площі Леніна на концерт румунської групи «Morandi» зібралася багатотисячна аудиторія.

Липень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Мітинг на захист державної мови України заборонив 5 липня суддя Дніпропетровського окружного адміністративного суду Павло Борисенко на підставі законодавства СРСР.

Про це оголосив на мітингу голова Дніпропетровської обласної організації Української народної партії (УНП) Анатолій Сокоринський.

«Міськвиконком звернувся до суду, і на підставі указу Президії Верховної Ради СРСР «Про порядок організації й проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій у СРСР» судом було ухвалене рішення. Причина відмови в проведенні мітингу, зокрема, те, що він буде перешкоджати руху громадського та приватного транспорту, безпеки дорожнього руху», – пояснив А.Сокоринський.

При цьому площа між облдержадміністрацією та облрадою, де планувалося проведення акції, ніколи не була відкритою для проїзду транспорту (крім службового).

**Порушення Закону України «Про вибори народних депутатів»
під час проведення виборчої кампанії 2012 р.**

Серпень – жовтень 2012 р.

Дніпропетровська область

Згідно з даними ВГО «Альянс Майдан» та Громадянської мережі «ОПОРА», під час проведення парламентських виборів 2012 року у Дніпропетровській області було зафіксовано 55 інцидентів, пов'язаних з порушенням Закону про вибори. Зокрема, у період проведення передвиборчої кампанії до дня голосування зафіксовано 45 випадків порушення, в день голосування – 9, та під час проведення підрахунку результатів парламентських виборів 2012 року на виборчих дільницях, що розташовані у Дніпропетровській області – 1 інцидент. В тому числі:

Порушення порядку агітації	4
Адмінресурс	7
Підкуп виборців	7
Обман	8
Інші порушення в день голосування	
Порушення порядку голосування	
Порушення принципу рівності	
Порушення в роботі виборчкомів	
Порушення порядку фінансування	
Перешкоджання здійсненню агітації	
Насильство	
Порушення при підрахунку	
Порушення порядку інформаційного забезпечення	
Примус	
Порушення прав ЗМІ	
Порушення при складанні списків	
Порушення при облаштуванні дільниць	
Комунікація з владою	

Згідно з даними дослідження громадянської мережі «ОПОРА» «Рейтинг голів регіональних органів влади за рівнем адміністративного впливу на виборчий процес», голова Дніпропетровської області О.Ю. Вілкул посів 6 місце, розділивши його з головами Кіровоградської, Вінницької та Луганської областей, у яких як і в Дніпропетровській було зафіксовано 9 випадків адміністративного тиску. Отже: «Голова Дніпропетровської

області Олександр Вілкул є ініціатором регіональних соціально-економічних програм, які у своїх агітаційних інтересах монополізує Партія регіонів та її кандидати. Посадовець активно проводить спільні заходи із кандидатами від Партії регіонів та масово присутній у політичній рекламі цієї політичної сили. До прикладу, кандидат від Партії регіонів у ОВО №26 Іван Ступак розповсюджує серед виборців агітаційний матеріал «Соціальний договір», який нібито гарантує виконання обіцянок політика з моменту його обрання народним депутатом України. У цьому «соціальному договорі» використовується спільне фото кандидата із головою ОДА». Аналогічні інформаційні матеріали мали ще декілька самовисуванців від Партії регіонів.

Протягом цілого дня голосування неодноразово траплялися випадки перешкоджання діяльності офіційних спостерігачів з боку членів ДВК. Так, в Дніпропетровській області на ДВК №120653, що знаходиться в с. Шестірна Широківського району, комісія відмовила спостерігачам в отриманні протоколу про результати голосування на тій підставі, що немає бланків протоколів.

Також зафіксовано інциденти, коли поряд з виборчими дільницями невідомі особи роздавали виборцям гроші, подарунки, матеріальні цінності.

В день голосування частими були маніпуляції з бюлетенями для голосування, зокрема незаконна видача бюлетенів. У Дніпропетровській області (ДВК №120143) спостерігачі зафіксували, що члени ДВК видають бюлетені без перевірки паспортів та за пенсійними посвідченнями. Подібні випадки є прямим порушенням частини 3 статті 85 Закону «Про вибори народних депутатів», мають ознаки кримінального злочину і можуть свідчити про намагання сфальсифікувати результати волевиявлення на цій дільниці.

Характерним прикладом цьогорічної виборчої кампанії є активне використання чорного піару. Оскільки автори та замовники «чорнопіарних» матеріалів не дотримувались вимог законодавства в період дозволеної агітації, то й в останні дні перед голосуванням подібних інцидентів теж не бракувало. Так, в Дніпропетровській області на дільниці №121237 проти кандидата-самовисуванця по округу №24 Якова Безбаха в день голосування зафіксовано непоодинокі випадки використання «чорного піару».

Порушення професійних прав працівників ЗМІ

Лютий 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Прокуратура Кіровського району Дніпропетровська склала протокол про вчинення головним редактором газети «Лица» Оленою Гарагуц адміністративного правопорушення, передбаченого частиною 1 статті 185-8 «Ухилення від виконання законних вимог прокурора» Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Олену Гарагуц звинувачували у ненаданні прокурору документів, зокрема, тих, які використовувалися для написання статей «"Качка" пішла на посадку» і «Рейдери. Корбан-Філатов-Брагінський-Аксельрод». Ці документи у пані Гарагуц вимагали у зв'язку з позовом бізнесмена та ведучого Бориса Філатова.

Позивачі Борис Філатов та ТзДВ «Центральний універмаг» вимагали від газети «Лица» спростування публікацій і компенсації моральних збитків – 950 тисяч гривень.

Як прокоментував «Телекритиці» адвокат, керуючий партнер юридичної компанії «Право Плюс» Юрій Мокрий, прокуратура і справді наділена повноваженнями щодо доступу до документів і матеріалів, необхідних для проведення перевірки, в тому числі за письмовою вимогою, і таких, що містять комерційну таємницю або конфіденційну інформацію, однак, за умови, що така вимога прокурора, відповідає чинному законодавству (ст. 8, 20 Закону України «Про прокуратуру»). У даному випадку дії прокуратури юрист розцінює, як неправомірні, оскільки за прямою вказівкою Конституції

питання щодо діяльності ЗМІ регулюється законом, а закон в свою чергу надає чіткі права та гарантії, обмежити які можливо виключно на підставі рішення суду.

Законом України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» (ст. 26) прямо передбачено право журналіста на збереження таємниці авторства та джерел інформації, за винятком випадків, коли ці таємниці обнародуються на вимогу суду. Такі ж гарантії забезпечує і Закон України «Про інформацію» (ст. 25), де вказано, що журналіст має право не розкривати джерело інформації або інформацію, яка дозволяє встановити джерела інформації, крім випадків, коли його зобов'язано до цього рішенням суду на основі закону. *«Вимога прокурора ж в даному випадку сили не має та не створює жодного обов'язку щодо розкриття джерела інформації або інформації, яка дозволить встановити таке джерело. Відповідно, складення прокурором протоколу про адміністративне правопорушення є незаконним, а суд своєю постановою має закрити справу. Ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення (ст. 58 Конституції України)»*, – сказав пан Мокрий.

У пошуках справедливості главред «Лиц» звернулася до Президента України. Прес-секретар Президента направила звернення Гарагуц О.О. у міжвідомчий комітет реагування на конфлікти за участю представників ЗМІ, що сформований у рамках програми «Відкрита розмова» та у постійному режимі діє при Міжвідомчій робочій групі з аналізу стану дотримання законодавства про свободу слова та захист прав журналістів при Президентові України. У комітет входить також представник Генеральної прокуратури України (ГПУ).

За дорученням ГПУ від 24.02.2012 р. матеріали про здійснення О.О. Гарагуц адміністративного правопорушення були витребувані для вивчення прокуратурою м. Дніпропетровська.

За результатами прокурором Дніпропетровська спрямований лист-зауваження прокуророві Кировского району з приводу допущених порушень при складанні протоколу про адміністративне правопорушення у відношенні О.О. Гарагуц. Протокол у суд не направлено.

Розгляд цієї справи супроводжувався мітингами, які представники громадських організацій та опозиційних політичних партій проводили під стінами суду та обласної державної адміністрації.

У відкритих листах до керівництва Дніпропетровської області мітингувальники зазначали, що: «Згортання демократичних цінностей та політичні переслідування стають нормою спілкування влади із суспільством. Скорочення політичної системи до авторитаризму стає набагато відчутнішим, особливо, в «удельных княжествах»-губерніях напередодні волевиявлення 2012 року. Ця тенденція чітко проглядається в бажанні режиму відгородитись від пересічних громадян не тільки турнікетами та парканами, а й формалізмом нікчемних відписок, обмеженням права громадян доступу до інформації, табу для інакомислячих на шести регіональних телеканалах, в друкованих ЗМІ».

Березень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Незалежна асоціація журналістів направила прокуророві Дніпропетровська Вячеславу Бикову заяву щодо порушень, допущених депутатами та посадовими особами Дніпропетровської міської ради в ході підготовки, розгляду та голосування за рішення «Про звільнення ТОВ «ГУМ» від сплати внеску на розвиток інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури міста Дніпропетровська». Про це повідомляє газета «Лица».

Як вказується в заяві, у ході підготовки та розгляду проекту рішення щодо звільнення ТОВ «ГУМ» від сплати в міський бюджет 15 мільйонів гривень були порушені норми Закону України «Про доступ до публічної інформації», зокрема, про те, що міська

рада зобов'язана оприлюднити інформацію про свою діяльність, і про те, що «проекти нормативно-правових актів, рішень органів місцевого самоврядування, розроблені відповідними розпорядниками, публікуються ними не пізніше чим за 20 робочих днів до дати їхнього розгляду з метою твердження».

Крім цього, у заяві вказується, що рішення міської ради порушує норми Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», що встановлює, що «замовник, який має намір здійснити забудову земельної ділянки у відповідному населеному пункті, зобов'язаний взяти участь у створенні та розвитку інженерно-транспортної й соціальної інфраструктури населеного пункту».

Закон «Про регулювання містобудівної діяльності» чітко передбачає виключення з вищевказаного правила. Однак торговельний комплекс «Пасаж», що побудований на земельній ділянці, яка перебуває в користуванні ТОВ «ГУМ», на думку представників Незалежної асоціації журналістів, виключенням із правил, зазначених у законі, не відповідає, про що свідчить протест міської прокуратури, що дотепер не винесений на розгляд депутатів Дніпропетровської міськради.

Потрібно відзначити, що виконавчий комітет Дніпропетровської міськради, в особі керуючого його справами заступника міського голови Отченка Миколи Миколайовича, також порушив українське законодавство.

За інформаційним запитом редакції газети «Лица» про поіменне голосування депутатів міськради за рішення про звільнення ТОВ «ГУМ» від сплати в міський бюджет 15 мільйонів гривень, інформація надана не була. В обґрунтуванні відмови керуючий справами виконкому вказав, що інформація про поіменне голосування може бути надана тільки при згоді всіх депутатів міської ради.

Тим самим посадова особа виконкому Дніпропетровської міськради порушила норми законів України: про місцеве самоврядування та про доступ до публічної інформації. При цьому результат поіменного голосування за вищезгаданий проект не є публічною інформацією з обмеженим доступом, якою її намагався представити Отченко при відмові на запит редакції. Всі матеріали по даному питанню були викладені в позовній заяві до виконкому Дніпропетровської міськради та спрямовані в Бабушкінський районний суд з метою визнати дії чиновника міськради неправомірними та зобов'язати їх надати інформацію про поіменне голосування депутатів за проект про звільнення ТОВ «ГУМ» від сплати в міський бюджет 15 мільйонів гривень.

Минулого тижня на одному з партійних сайтів з'явилася інформація, що результати голосування по ТОВ «ГУМ», офіційно надані Незалежній асоціації журналістів міською радою, є фальшивкою, а сама організація була обвинувачена рядом партійних діячів у поширенні дезінформації. За словами голови Незалежної асоціації журналістів Івана Красикова, «організація готова підтвердити свою правоту в суді, куди звернеться після того, як прослідуює реакція прокуратури міста».

Червень 2012 р.

м. Нікополь

Після виходу низки публікацій з критикою Нікопольського міського голови Р. Токара у тижневику «ГОРОД Нікополь» невідомі пошкодили автомобіль головного редактора Віктора Артеменка. На одному з колес автівки зловмисники відкрутили всі гайки, і коли власник авто почав їхати, колесо відірвалося, внаслідок чого було пошкоджено бампер. На щастя, В. Артеменко рухався з малою швидкістю, тому особисто не постраждав. Після того як стався інцидент, головний редактор дізнався, що маркою його автівки цікавилися представники місцевої влади. «Розумієте, якщо машину, наприклад, підпалити, то це – кримінал. А так – спробуй доведи. Можливо це я сам погано

доглядаю за автомобілем? Стверджувати точно, що цей випадок підстроєний мером, не можу. Але такі співпадіння просто так не відбуваються» – розповів Віктор Артеменко.

Червень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Головний редактор відомого Інтернет-видання «Українська правда» Олена Притула у своєму публічному зверненні повідомила, що СБУ переслідує співробітника УП по справі «дніпропетровських підричників». Зокрема, пані Олена повідомила наступне: «За інформацією, яку ми маємо, за ним ведеться зовнішнє спостереження, прослуховуються його телефонні розмови.

Переслідування пов'язане з тим, що журналіст особисто знає трьох із чотирьох чоловік, які арештовані СБУ в якості підозрюваних в організації квітневих вибухів у місті Дніпропетровську. Через якийсь час після їхньої затримки він намагався вийти на зв'язок з родичами затриманих із пропозицією, щоб ті погодилися привселюдно обговорювати деталі подій, що відбулися.

Незважаючи на те, що родичі відмовилися давати будь-яку інформацію, за журналістом УП тривало спостереження. Саме цим ми пояснюємо наступні події.

20 червня журналіст приїхав на поїзді в місто Дніпропетровськ. Біля виходу з вагона його зустріли двоє людей, які пред'явили посвідчення співробітників СБУ. Вони супроводили журналіста в службовий автомобіль, причому його сумку поставили в багажник авто.

Журналіста привезли в будинок слідчого відділу СБУ. У цьому будинку він перебував приблизно з 13-30 до 20-00. Сумка з його речами залишилася в багажнику авто Служби безпеки.

У ході зустрічі журналістові демонструвалися документи й відео, які нібито незаперечно доводили винність затриманих. Зокрема, йому показали кілька фрагментів з документів – ксерокопію з вибіленими сторінками, на якій були написані лише два випадкових абзаци, де один із затриманих нібито визнає свою винність.

І хоча лист був адресований саме журналістові «Української правди», ознайомитися з повним текстом цього документа йому не дозволили. Зокрема, цей лист міг стати причиною стеження, організованого за нашим співробітником.

Крім того, співробітники СБУ без належних санкцій провели обшук особистих речей журналіста – тієї самої сумки з речами, що він поставив у багажник службового автомобіля. На це вказують кілька ознак, на які ми можемо вказати компетентним органам.

Увечері 21 червня відносно журналіста УП була зроблена ще одна дія, що вказує на активність співробітників СБУ. На вокзалі міста Дніпропетровська приблизно в 22-00 він зустрічався зі своїм знайомим. Під час розмови до них підійшов чоловік з фотоапаратом і в упор сфотографував їх, використавши спалах. Після цього чоловік піднявся на перехід над залізничними коліями, і зробив ще один знімок.

Ми вбачаємо в діях співробітників СБУ тиск на журналіста «Української правди» і громадянина. Ми вважаємо, що його переслідування організоване з метою не допустити втручання незалежного ЗМІ в хід справи «дніпропетровських підричників», у якому насправді існує безліч неясностей і безглуздостей.

Зокрема, журналіст знає затриманих як людей здорових, спокійних, мирних, неагресивних та далеких від хімії. Втручання «Української правди» у висвітлення того, що відбувається, дозволило б створити публічну дискусію щодо затримання.

Справа в тому, що хоча провина затриманих ще не доведена, розслідування офіційно не завершено, і справа навіть не передана до суду, періодично в ЗМІ з'являється інформація з посиланням на компетентні органи. У цій інформації затримані постають як злочинці, їхня репутація піддається агресивному очорненню та дискредитації.

За всіма цими публікаціями простежуються навмисні дії співробітників СБУ. Тобто, через публікації в ЗМІ вони намагаються свідомо переконати людей, що винні в організації вибухів знайдені, провина їх уже доведена і не викликає сумніву. Подібні дії СБУ також свідомо впливають на рішення суду, який відповідно до законодавства має виключне право визнавати кого-небудь винним у здійсненні злочину.

Ми направляємо офіційні запити в СБУ, Генеральну прокуратуру, МВС, Адміністрацію Президента та інші вповноважені органи. Ми вимагаємо відповісти, на якій підставі організовано явно протизаконне переслідування журналіста «Української правди».

Липень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Незважаючи на заборону проведення перевірок ЗМІ податковими органами під час ведення виборчої кампанії, яку було закріплено відповідним дорученням голови Державної податкової служби України, дніпропетровська податкова інспекція почала перевірку редакції міської газети «Днепр вечерний». Цей факт правозахисник Василь Сухов прокоментував наступним чином: «Чи знаємо ми, хто фінансує наших кандидатів? Ця постанова про заборону перевірок – парасолька над «своїми» ЗМІ. Інші видання будуть притискати. Це теж відповідь на питання про прозорість і справедливість майбутніх виборів».

Серпень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Рахунки одного з найстаріших та найавторитетніших друкованих видань Дніпропетровська – «Дніпра вечірнього» заблоковані. За даними джерел, в бухгалтерії газети податковою інспекцією проводиться позачергова перевірка. Відтак, доля найближчих випусків «Дніпра вечірнього» невідома. Ті ж самі джерела пов'язують надмірну і несподівану увагу податківців до видання виходом в газеті статі про вбитого на початку місяця еколога Володимира Гончаренка.

Серпень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Перед початком ефіру на одному з державних телеканалів Дніпропетровська депутату Андрію Парубію дали «пам'ятку», в якій було вказано, на які теми в студії говорити можна, а на які – ні. Працівниця каналу переконувала політика, що це витяг з Закону України «Про вибори народних депутатів України».

«В пам'ятці було сказано, що кандидати в депутати не мають права «обговорювати поточну політичну ситуацію, висловлювати свою точку зору з приводу тих чи інших реформ, перетворень», а «якщо депутат ухиляється від цих, визначених законом, рамок спілкування, розмову потрібно направити у законне русло», – розповів Парубій.

Серпень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Знімальній групі 11 телеканалу заборонили зйомку біля Дніпропетровського автовокзалу. Журналісти 11 каналу намагались з'ясувати, чому за проїзд на територію вокзалу з водіїв беруть гроші. При тому, що на паркуванні паркоматів і касових апаратів немає. Один з працівників охорони паркування заборонив відеозйомку навіть за територією вокзалу, і буквально виштовхав нашу знімальну групу. При цьому було пошкоджено відеокамеру. Справою займаються правоохоронні органи. За подібні діяння Кримінальним кодексом України передбачене покарання у вигляді штрафу до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арешту на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до трьох років.

Вересень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

У Дніпропетровську, як і в ряді інших міст України, 8 вересня пройшла акція на захист телеканалу ТВі та свободи слова в Україні. Але якщо по всій Україні вона почалася о 12-00, то в Дніпропетровську – в 11:00, в парку Глоби.

«Сьогодні телеканал ТВі вимикають з кабельних пакетів, що є яскравим прикладом тиску на мовників через операторів телемереж, – заявила одна з організаторів мітингу Дар'я Ткацевіч. – Громадськість вимагає припинити тиск на єдиний незалежний канал в Україні».

Концепція акції у Дніпропетровську – мовчазний протест. Кілька людей сиділи в позах «не чую», «не бачу», «не кажу».

Дніпропетровська обласна організація Національної спілки журналістів України також розіслала всім працівникам ЗМІ заклики «проявити солідарність з колегами ТВі і взяти участь у громадянських – не політичних (без політичних прапорів) – акціях».

Всього в заході взяло участь близько 200 чоловік.

Вересень 2012 р.

м. Кривий Ріг

Подружка голлівудського актора Жан-Клода Ван Дамма Альона Каверіна побила журналістку телеканалу «1+1» програми «ТСН.Особливе» Тетяну Боковню.

За словами кореспондентки, вона приїхала до Кривого Рогу, щоб зняти сюжет про романтичну історію кохання Ван Дамма. Боковня попросила Каверіну відповісти на питання, яке остання навіть не встигла почути. Зреагувала миттєво – двічі вдарила журналістку по обличчю, нецензурно облаяла. І пригрозила – зараз сюди під'їдуть озброєні люди.

Як пояснив виданню батько нареченої Ван Дамма Сергій Каверін, знімальна група підкараулила Олену, коли та виходила з магазину. «Журналістка почала задавати питання, а Олена не хотіла відповідати, бо була без макіяжу. Але журналістка та її оператор бігли за нею по п'ятах. Дочка забігла у двір будинку своєї подруги і намагалася закрити хвіртку. Однак кореспондентка схопила її за руку, і Олена змушена була відіпхнути її!», – розповів Каверін і додав, що у Олени подряпане плече і вона подала зустрічну заяву в міліцію.

Водночас у прес-службі «1+1» зазначили: «На відео, яке є у телеканалі, видно, як після запитання «Чи можна у Вас взяти інтерв'ю» Каверіна вдарила нашу журналістку по обличчю».

В прес-службі облУВС повідомили, що постраждалою визнали журналістку: «О 19.30 на вулиці Мухіна журналістка, не домовившись заздалегідь про зйомку відеосюжету, намагалася взяти інтерв'ю у безробітної 25-річної місцевої мешканки. Остання образила заявника нецензурною лайкою і вдарила її двічі рукою по обличчю».

При цьому в прес-службі облУВС додали, що в діях 25-річної громадянки вбачаються ознаки злочину, передбаченого статтею «Умисне легке тілесне ушкодження».

Перешкоджання діяльності громадської організації

Січень 2012 р.

м. Дніпродзержинськ

5 січня 2012 року в Дніпродзержинську група правоохоронців та представників ряду контролюючих органів вторглися у приміщення дитячого комплексу «Сонячний світ», у якому розміщена громадська приймальня Дніпропетровської обласної дитячої правозахисної організації «Допоможемо дітям». Керівник групи представився слідчим Дніпровської районної прокуратури м. Дніпродзержинська та пояснив раптову появу групи в дитячому комплексі необхідністю проведення термінової перевірки документації «Сонячного світу» за скаргою Баштаненко О.М. – начальника управління освіти і науки Дніпродзержинської міської ради. Суть скарги члени групи в кількості 15 осіб із представників Дніпровської прокуратури, Дніпровського РВВС, міської СЕС та МНС, а також представника управління освіти ні директорів комплексу «Сонячний світ» Миколі Трофимову, ні голові громадської дитячої організації «Допоможемо дітям» не пояснили. Зате вилучили документи Дніпродзержинської міської філії Дніпропетровської громадської дитячої організації: «журнал обліку внесків, заяв волонтерів про прийом до дитячої громадської організації «Допоможемо дітям», список дітей із графіком відвідування дитячої громадської організації «Допоможемо дітям», список дітей дитячої громадської організації «Допоможемо дітям» з адресами й телефонами, рекламну продукцію дитячого комплексу «Сонячний світ». При цьому копію постанови про вилучення документів та акту вилучення не пред'явили, проте на очах у дітей, що прийшли на заняття в гуртки «Сонячного світу», і в присутності їхніх батьків члени групи, вилучивши документацію комплексу, заявили директору: «Можливо, документація комплексу в порядку, але краще б ви не надавали приміщення громадській організації «Допоможемо дітям», тому що комплекс очікують великі неприємності». Миколі Трофимову вручена повістка – з'явитися в районну прокуратуру 11 січня для з'ясування обставин.

Особливо хочеться відзначити цинізм посадової особи управління освіти і науки, яка грубо поводитися, зриваючи при цьому оголошення та іншу інформаційну продукцію зі стін та стендів, і все це відбувалося в присутності неповнолітніх дітей. Із чого можна зробити висновок про можливу наявність грубого порушення ряду чинних Законів «Про молодіжну та дитячу громадську організацію» і Закону «Про об'єднання громадян», зокрема те, що втручання посадових осіб у діяльність громадських організацій забороняється.

Керівник правозахисної дитячої організації «Допоможемо дітям» Микола Кожушко заявив про незаконність вторгнення та перешкоджання роботі громадської організації з боку представників прокуратури та владних структур, висловивши серйозну стурбованість таким грубим порушенням законодавства. «Зараз ми оформлюємо звернення до органів прокуратури, в якому просимо дати оцінку діям дніпродзержинських представників прокуратури, правоохоронних і контролюючих органів, а також діям міської влади. Такі вчинки не повинні залишатися безкарними», – сказав Микола Кожушко.

Начальник управління освіти і науки міської ради Ольга Баштаненко пояснила, що скарга пов'язана з функціонуванням дитячого комплексу «Сонячний світ» без належного оформлення дозвільних документів, зокрема, статуту, переліку послуг і т. ін. Наявність таких документів, за словами Ольги Баштаненко, – законна вимога.

Квітень 2012 р.

м. Дніпродзержинськ

3 квітня 2012 року стався повторний напад на депутата міської ради Дніпродзержинська Віталія Купрія. На політика, якого викликали до виконавчої служби на вулицю Спортивну, 19, напав невідомий чоловік з молотком. На щастя, Купрію вдалося уникнути удару молотком, він відбувся саднами і наразі дає свідчення в міліції. На минулому тижні опозиційний депутат намагався ініціювати відставку міського голови Станіслава Сафронова. Нагадаємо, що 10 листопада минулого року на Віталія Купрія було скоєно напад поблизу його офісу.

Червень 2012 р.

м. Нікополь

Не без наслідків обійшлася акція політичної партії «УДАР» Віталія Кличка «УДАРимо фарбою по бездоріжжю» у Нікополі. Під час заходу хлопці-активісти обводили білою фарбою ями та проблемні ділянки дороги, аби привернути до них увагу водіїв.

10 червня активіст Нікопольської міської організації політичної партії «УДАР» Олександр Тихон шляхом обману був вивезений у нежилу частину міста, де двоє представників місцевої влади, загрожуючи фізичною розправою, облили його фарбою і обіцяли у випадку активного відстоювання соціальної позиції, застосувати «інші» методи впливу на активіста. Після чого залишили потерпілого в лісосмузі за містом і вийшли.

Сам Олександр розповідає, що незнайомці звернулись до нього по телефону і запропонували подивитись об'єкт (він надає будівельні послуги), натомість привезли у безлюдне місце – лісосмуга поблизу садів «Трубник-2» і обмазали фарбою.

При цьому, згадує Тихон, хлопці пояснювали, що грошей в бюджеті на дороги немає і просили «не ображати Руслана Івановича Токаря». Останній наразі є мером Нікополя, проте має амбітні плани – перебраться до Верховної Ради.

Хулігани намалювали на голові Тихона дорожню розмітку і зникли. Діставався додому він за допомогою товариша, якому зателефонував.

Нині особи двох «художників» встановлені – це депутати нікопольської міської ради з фракції Партії регіонів Дмитро Осика та Костянтин Сушко. Особу третього нападника наразі встановлюють. За даним фактом порушено кримінальну справу, ведеться слідство. У політичній партії, водночас, інцидентом стривожені і називають його розправою над активістами, незгодними з позицією влади. Віталій Кличко – лідер партії – обіцяє особисто прослідкувати за тим, щоби винні були знайдені і покарані.

Червень 2012 р.

м. Дніпродзержинськ

17 червня цього року невідомі вивезли за межі міста і побили Артема Артемова – активіста Клубу молодого лідера, організованого громадською організацією «Дніпродзержинська правозахисна спілка», яку очолює депутат Дніпродзержинської міськради, «свободівець» Віталій Купрій. Про це повідомив сам депутат. За його словами, Артем телефоном повідомив йому про побиття. Віталій Купрій направив відповідну заяву про злочин до Дніпродзержинського міськуправління міліції.

Рейдерські захоплення

Квітень 2012 р.

м. Дніпродзержинськ

Будівля профспілкового Будинку Союзів, розташована на центральному проспекті, вже неодноразово піддавалася рейдерським атакам. Профспілкам поки вдається відстояти свою власність. А події 3 квітня багато профспілкових лідерів однозначно оцінюють як чергову спробу зацікавлених осіб відібрати в них будинок.

Ранком у кабінет директора підприємства «Будинок Союзів» Марії Васильченко нагрянули «представники прокуратури Баглійського району Дніпродзержинська» та «представники міліції». Саме так, за словами Васильченко, чоловіки їй представилися.

– Вони показали мені папір, сказали, що це постанова суду про проведення обшуку, – говорить Васильченко. – Коли я запитала, на якій підставі в моєму кабінеті буде проходити обшук, мене виштовхнули в коридор.

Співробітники Кіровського РВВС, яких викликали профспілки, нічим не допомогли.

– Як стало відомо пізніше, представники прокуратури мотивували обшук кримінальною справою, що була порушена у відношенні однієї з осіб, що орендує приміщення в Будинку Союзів. Але яке відношення конкретно до будівлі Будинку Союзів має ця кримінальна справа і цей орендар? Васильченко не запропонували, як того вимагає закон, добровільно видати ті документи, які необхідні слідчим у рамках відкритої справи. Вони вигребли та віднесли всю правовстановлюючу документацію на будинок! – говорить адвокат Вячеслав Шестириков, який представляє інтереси власника ТОВ «Аместист», у чий кабінет (і не тільки в цей, як стверджують учасники подій, але й у багато інших) після обшуку в кабінеті директора заходили представники прокуратури.

– У постанові суду не написано, які саме документи повинні бути вилучені та у яких саме приміщеннях санкціонований обшук! Написано просто: «у приміщеннях Будинку Союзів».

Окремої уваги заслуговує факт, що опис вилучених документів гостями зроблений не був.

Припущення профспілок щодо рейдерського захоплення цілком зрозумілі та мотивовані. Візит правоохоронців виглядає, скажімо так, загадковим і не дуже правовим. У профспілках сподіваються, що оцінку діям співробітників Баглійської прокуратури та таємничих «представників міліції» зможе надати обласна прокуратура. Вони вже направили звернення прокуророві області Наталі Марчук. Аналогічний депутатський запит планує зробити і голова обкому профспілки працівників гірничо-металургійної промисловості депутат облради Василь Шевченко.

Квітень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

На початку квітня 2012 року засновник корпорації «Купеческий дом» Світлана Купцова звернулася з відкритим листом до губернатора Дніпропетровської області О. Вілкула щодо рейдерського захоплення підприємства та бездіяльності місцевої влади. У своєму зверненні С. Купцова повідомила наступне:

«Моя компанія багато років займалася поставками на територію України найрізноманітнішого медичного обладнання. І справа не тільки в тому, що моя компанія протягом всіх цих років була великим платником податків у бюджет Дніпропетровської області. Завдяки діяльності «Купеческого дома» тисячі хворих людей на всій території України мали можливість одержати медичну техніку.

Ввечері 5 березня 2012 року у будинок по вул. Ленінградській, 27/31 в офіси моїх підприємств увірвалися бійці охоронного агентства «Леон». Не надаючи документів і без

пояснень вони виштовхнули всіх співробітників з кабінетів, опечатали їх та, забарикадувавшись, відмовилися впускати законних власників. У ході цього захоплення (ст.162 Кримінального кодексу України) до грабіжників у руки потрапили майно, меблі, бухгалтерська і фінансова документація, комп'ютери співробітників. Тоді ж програміст ТОВ «Магазини медтехніки «Здоров'я» виявив пропажу сервера підприємства, на якому була вся інформація, бухгалтерська й податкова звітність компанії. Уночі того ж дня, в 23.40, двадцять бійців у масках, відключивши електрику, проникли через пожежний вхід в офіси. Штатна охорона офісів усе ще була на своїх постах, почалася бійка, люди були побиті, при цьому міліція, що приїхала по виклику, так і не потрапила на місце подій. Всі приміщення зайняли невідомі в камуфляжі. З того дня і донині жоден мій співробітник так і не потрапив на своє робоче місце.

Пізніше моїм юристам і менеджерам був пред'явлений підроблений лист про дострокове розірвання договору оренди від імені корпорації «СВ Корпорейшен» – нової компанії, яка на той момент ще не пройшла реєстрацію. Лист був прикрашений печаткою неіснуючої ще компанії та моїм підробленим підписом (ч.3 ст.358 КК України).

У цей же час був повністю блокований вивіз товару на магазини зі складів, орендованих у концерну «Весна». Мені, засновникові, донині невідома доля медичного обладнання на суму в 23 млн. гривень. Піддалися нападу інші склади моїх компаній, що не перебувають у власності «Весни».

Сьогодні всі приміщення моїх компаній залишаються блокованими, з кабінетів зникли документи, техніка, речі співробітників. Будинок, де перебуває офіс компанії, заблокований людьми в камуфляжі, які відмовляються давати які-небудь пояснення. У співробітників підприємства і засновників немає доступу до фінансової документації підприємства.

Розгляд подій, що відбулися, в судовому порядку на сьогодні неможливий: захоплення офісів не дозволяє надати в суд первинні документи, що підтверджують існуючі зобов'язання та законний захист у господарському суді. Паралізована діяльність всіх підприємств, ми зазнаємо збитків від неправомірних дій концерну «Весна» та охоронного агентства «Леон».

Зі мною ведуться переговори. В якості співрозмовників - Юрій Симонов, який оголосив себе номінальним власником компанії, що належить мені, і пан Горб, який взяв на себе роль третейського судді. Вони впевнені у своїй безкарності, розмовляють із мною з позиції сили, явно відчуючи за собою могутню підтримку представника однієї з фінансово-промислових груп, людини, добре відомої місту по рейдерським захопленням самих цікавих підприємств Дніпропетровська.

Почавши боротьбу за свій бізнес, я зіштовхнулася з монолітною стіною корупції й беззаконня в нашому місті. Будь-які законні спроби протистояти рейдерському угрупованню безглузді. Абсолютно всі правоохоронні органи Дніпропетровська повністю ігнорують мої заяви.

Не розраховуючи на підтримку в довіреному Вам регіоні, де в рейдерів абсолютний вплив у всіх державних структурах, я звернулася по допомогу в Київ, у головні управління представників влади. Хочу відзначити, що в столиці, на відміну від Дніпропетровська, компетентні служби дуже зацікавилися історією нового дніпропетровського захоплення. Справі було дано хід, були віддані відповідні розпорядження. Однак дійшовши до дніпропетровських служб, розслідування повністю застопорило хід. Як я говорила, це відбувається через тотальний вплив зазначеного вище угруповання на представників закону в Дніпропетровську.

Олександрє Юрійовичу, я перебуваю на грані розпачу від того, що відбувається в Дніпропетровську. Саме тому я змушена звернутися до Вас, губернатора регіону, через засоби масової інформації».

Липень 2012 р.

Синельниківський район Дніпропетровської області

У Синельниківському районі відбулося захоплення будівлі ТОВ «ЕКСПРЕС-КИСЛЯНКА» – підприємства, що займається забоєм худоби. Ситуація навколо підприємства може кваліфікуватися як рейдерство та відбувається за допомогою суддівської системи.

Жовтень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Заступник директора ТОВ «Лексус» Ірина Серченко повідомила, що автосалон компанії, який знаходиться за адресою вул. Запорізьке шосе, 28 а, 18.10.2012 р., близько 8.00, піддався рейдерському захопленню.

Про це вона заявив на прес-конференції в ІА «Міст-Дніпро».

«Сьогодні вранці, близько 8.00, близько 20 осіб у цивільному, які назвалися представниками УБОЗ Рівненської області, не показавши жодних посвідчень, увірвалися в салон і заявили, що будуть проводити обшук. Вони попросили співробітників вийти на вулицю, але при цьому не дозволили покинути територію. На питання, що відбувається, ніхто нічого не пояснює, на прохання показати документи, теж тиша. Лише один з численних невідомих мигцем показав посвідчення. Це було так швидко, що ніхто з нас не встиг його розглянути. Так що, хто знаходиться в нашому салоні, ми не знаємо до сих пір. У будівлю ми потрапили з боєм. Все це дуже нагадує події півторарічної давності, коли наш салон теж піддався захопленню. Ми не працювали 2 місяці. Коли нарешті зайшли в салон, то жажнулися. Приміщення було в жахливому стані, меблі були розбиті, розламані, техніка розкрадена. Також була пошкоджена машина одного з наших клієнтів. Ми сподіваємося уникнути подібного сценарію зараз, тому що головне для нас – це наші клієнти», – сказала вона.

Порушення українського законодавства щодо прав пенсіонерів-шахтарів

Липень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Близько двох тисяч гірників Донбасу йдуть з Луганської області до Києва пішки, щоб вимагати від уряду розв'язання проблеми шахтарів. Вирушити пішки на столицю вирішили шахтарі з Луганської, Донецької і Дніпропетровської областей. Приводом стало порушення норм законодавства в частині постачання вугіллям пенсіонерів закритих шахт. Як повідомляється, у Луганській області, для прикладу, за минулі роки пенсіонерам не довезли 130 тисяч тон вугілля. Крім того, серед вимог також повернення пільг шахтобудівникам, шахтопрохідникам та рятувальникам.

Порушення прав малих підприємств

Липень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Територію найстарішого у Дніпропетровську ринку «Нагірний» відвели під будівництво розважального центру, сам ринок влада закриває. Торгівцям повідомили: мусять прибрати свої ятки, інакше їх знесуть бульдозерами. Але підприємці ринку переконують, що рішення влади незаконне. Вони вже провели акції протесту під

облдержадміністрацією та міською радою, тепер готові їхати й до столиці. Водночас влада запевняє у законності майбутнього будівництва. Ринок діє з 19-го століття. Наразі тут постійно працює понад 300 приватних підприємців. Крім того, тут торгують молочною продукцією та городиною селяни.

Продавці впевнені: майбутнє будівництво незаконне – керівництво ринку не попередило їх про закриття за рік, як цього вимагає урядова постанова. Та й компанія-забудовник не надала жодного дозвільного документу на спорудження торговельно-розважального центру, тільки показала оголошення в газеті про громадські слухання, та й тих, переконана голова ініціативної групи Юлія Джаріашвілі, насправді не проводили.

У Дніпропетровській міській раді усі звинувачення відкидають. Кажуть, упродовж останніх десяти років усю територію ринку поступово скупив приватний інвестор, тепер він ініціює спорудження торговельного центру і має всі дозволи. Ринок же, як не відповідаючий сучасним вимогам, кажуть у міськраді, час закрити. А проблеми торгівців обіцяють вирішити – надати торговельні місця на інших ринках або створити новий базар.

Продавці в обіцянки влади не вірять: перше приміщення, в якому їм запропонували вести торгівлю, виявилось непристосованим – це колишня хімічна лабораторія. Водночас підприємців попередили: якщо не приберуть з ринку своїх полиць, через тиждень їх зрівняють із землею бульдозерами.

Порушення прав мешканців гуртожитків

Липень 2012 р.

м. Дніпропетровськ

Мешканці гуртожитків Дніпропетровська провели мітинг під будинком міськради. Прийняте на травневій сесії рішення про ліквідацію КП «Жилсервис-3» увергнуло жителів гуртожитків у паніку. У ліквідації одного підприємства та створенні нового – КП «Жилсервис-5» – люди небезпідставно побачили затягування приватизації своїх кімнат у гуртожитках, яка й без того йде не швидко.

Липень 2012 р.

м. Марганець

Без газу, нормального водопостачання та справної електрики. Саме у таких умовах животіють 47 родин комунального гуртожитку на Дніпропетровщині, що раніше належав стрічкоткацькій фабриці.

Перед тим, як передати будівлю місту, фабрика мала би зробити ремонт і усунути всі недоліки, проте, фабрика припинила існування, чиновники взяли на баланс що було і ремонтувати будівлю не квапляться.

Стара проводка часто-густо спричиняє пожежі, водопровідні труби позабивались, на п'ятий поверх вода вже не доходить.

Вже кілька років мешканці Марганця чекають, коли ж їх будівлю приведуть до ладу, однак з кожним роком ситуація стає дедалі гіршою.

Прикметно, але торік гроші на ремонт були виділені з бюджету міста – 110 тисяч гривень, проте чиновники вирішили вкласти їх у ...розташований на другому поверсі гуртожитку приватний готель, який приносить гроші. На обладнання номерів і пішли кошти, а от на гуртожиток – не залишилось. Пояснюють свої дії наступним чином: фактично, мовляв, вклали гроші в гуртожиток, зате тепер готель приносить який-не-який, але прибуток.

Днями мешканці гуртожитку, в якому нині мешкають пенсіонери, інваліди і люди з дітьми, провели акцію протесту і заявили, що якщо влада й надалі ігноруватиме їх проблему – вони влаштують революцію на місцевому рівні.

«Останнє попередження» – так мешканці назвали свою акцію, вийшовши на вулиці з плакатами та вимогами – якщо влада не відремонтує будинок, вони перекриють дорогу.

10. Житлово-комунальне господарство

ДЦСД вже 10 років займається моніторингом проблем, які існують в житлово-комунальному господарстві. П'ять років тому ДЦСД реалізував проект, в ході якого провели ряд публічних слухань, експертних обговорень, і запропонували свою концепцію подальшого розвитку житлового фонду. Аналітики ДЦСД та залучені експерти сподівалися, що вона буде включена в Програму розвитку житлово-комунального господарства м. Дніпропетровська на 2008 – 2012 роки. На жаль, програма була прийнята без врахування пропозицій громадськості. Але концепція ДЦСД не втратила актуальності по сьогоднішній день, і, сподіваємося, буде врахована при розробці нової програми.

Як і п'ять років тому, головними проблемами ЖКГ Дніпропетровської області залишаються: по-перше, збитковість підприємств ЖКГ. По-друге, низький рівень оплати житлово-комунальних послуг населенням. По-третє, погіршення якості наданих житлово-комунальних послуг. По-четверте, перманентне підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги. І, по-п'яте, надмірна політизація і спекуляція темою реформування сфери ЖКГ різними політичними силами. Тема реформування ЖКГ напередодні кожних місцевих виборів стає надмірно обговорюваною, і кожна політична сила пропонує своє бачення вирішення проблем.

Ключовими проблемами є відсутність розмежування управлінських і виробничих функцій, неефективна політика влади щодо створення ОСББ, а також монополізм і відсутність конкуренції в обслуговуванні житлового фонду.

У 2009 році була прийнята Державна програма реформування житлово-комунального господарства до 2014 року, і рік тому перший заступник Міністра регіонального розвитку Юрій Хіврич дав установку: головним напрямом реформування житлово-комунальної сфери є створення ОСББ, які повинні до 2015 року бути створені в 70% багатоквартирних будинків.

Що це означає для Дніпропетровської області? У нас створено близько 900 ОСББ, з яких 252 у Дніпропетровську. Для того, щоб домогтися запланованого показника до 2015 року, область повинна створювати по 1 000 ОСББ на рік. Реальна ж швидкість створення ОСББ на Дніпропетровщині становить 150-200, а в Дніпропетровську – близько 50 на рік. Адже ОСББ створюються не за бажанням влади, а за бажанням мешканців – це їх справа.

Слід навести такі цифри: у 2007 році ДЦСІ проводив соціологічне дослідження, яке показало: лише 10% дніпропетровців знали, що таке ОСББ. Згідно з останніми соціологічними даними зараз про ОСББ знає 30%. Динаміка є, але не така, яку вимагає Мінрегіонбуд.

На думку члена правління міської громадської організації «Асоціація захисту прав споживачів житлово-комунальних послуг «Наш дім», депутата Дніпропетровської міськради Анжеліки Пилипенко, низькі темпи створення ОСББ пояснюються небажанням людей брати на себе відповідальність. З радянських часів люди вважають, що їм всі повинні – держава, ЖЕКи і т.д. Втім, за її словами не діють, з об'єктивних причин, і передбачені законодавством механізми, покликані стимулювати створення ОСББ.

Згідно із законодавством, при взятті ОСББ будинку на баланс, він повинен бути капітально відремонтований. Але для того, щоб капітально відремонтувати в країні всі будинки, необхідно 2-3 державних бюджету, так що норма ця не діє. Тому в Дніпропетровську знайшли інший спосіб зацікавлювати городян в створенні товариств співвласників багатоквартирних будинків – капітально ремонтувати хоча б частину будівлі (дах, підвал, фасад і т.д.). У цьому році на ці цілі, як повідомила А. Пилипенко, виділено 12 мільйонів гривень із міської скарбниці.

Втім, на Дніпропетровщині в цьому році все ж реалізували пілотні проекти з капітального ремонту 5 будинків, в тому числі 3 у Дніпропетровську.

Це будинки по вулиці Погребняка 18а, по проспекту Миру, 7 і проспекту Дементьєва, 2, – назвав адреси співголова міської громадської організації «Асоціація захисту прав споживачів житлово-комунальних послуг «Наш дім» Сергій Іванченко.

«Ремонт кожного будинку обійшовся в 3,5-4 мільйони гривень. Однак обов'язковою умовою була пайова – на 20% – участь мешканців (десь по тисячі гривень з квартири). Бажаючі знайшлися тільки в цих трьох будинках», – підсумував громадський працівник.

Інформація щодо об'єднань співвласників багатоквартирних будинків в Дніпропетровській області²⁰

Станом на 16.05.2012 року у Дніпропетровській області створено 978 об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, завдяки чому по Україні регіон займає третє місце зі створення ОСББ.

Цьому сприяє інформування населення щодо переваг створення ОСББ.

Проводяться наради з міськими головами та головами райдержадміністрацій щодо підтримки населення у створенні та наданні роз'яснень щодо функціонування ОСББ через засоби масової інформації.

Управлінням житлово-комунального господарства облдержадміністрації спільно з асоціацією ОСББ та ЖБК «Наш дім» проводяться семінар-наради з головами ОСББ щодо вирішення проблемних питань, одним з найважливіших є взаємовідносини ОСББ та виробників житлово-комунальних послуг.

Також проводиться робота щодо роз'яснення переваг створення ОСББ на місцевих каналах телебачення та у друкованих ЗМІ.

Завдяки державній підтримці у 2010 році Дніпропетровській області було виділено кошти Стабілізаційного фонду Державного бюджету в сумі 9,4 млн. грн. для реалізації інвестиційних проектів з технічного переоснащення ліфтового господарства та капітального ремонту житлових будинків, в яких вже функціонують ОСББ. Ці кошти були спрямовані на поліпшення технічного стану 46 житлових будинків та 69 ліфтів ОСББ.

У 2011 році Дніпропетровській області були виділені кошти державного бюджету на виконання пілотних проектів у сфері житлово-комунального господарства в сумі 760,116 тис. грн. Ці кошти були спрямовані на поліпшення технічного стану 3 житлових будинків ОСББ в м. Дніпропетровськ та Павлоград.

На 2012 рік в місцевих бюджетах передбачено кошти на капітальний ремонт житлових будинків ОСББ в сумі 27,8 млн грн., в тому числі:

м. Вільногірськ	- 855,0 тис. грн.;
м. Дніпропетровськ	- 12000,0 тис. грн.;
м. Дніпродзержинськ	- 918,7 тис. грн.;
м. Марганець	- 2054,6 тис. грн.;
м. Кривий Ріг	- 5000,0 тис. грн.;
м. Нікополь	- 6650,0 тис. грн.;
м. Новомосковськ	- 70,0 тис. грн.;
м. Павлоград	- 261,6 тис. грн.

За ініціативою голови облдержадміністрації О.Ю. Вілкула в цьому році за кошти обласного бюджету виконано проектно-кошторисну документацію на капітальний ремонт

²⁰ Інформація управління житлово-комунального господарства Дніпропетровської облдержадміністрації

5 будинків ОСББ в містах Дніпропетровську та Кривому Розі на суму 250,0 тис. грн. та ці об'єкти подані на фінансування за рахунок державного бюджету, загальна кошторисна вартість яких складає 14205,0 тис. грн.

На інформаційно-ресурсному центрі Дніпропетровської області «Відкрита Влада» детально описано процедуру створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, надані роз'яснення про порядок проведення державної реєстрації ОСББ.

В області діє 29 приватних підприємств по обслуговуванню житлового фонду в містах Дніпропетровськ, Дніпродзержинськ, Нікополь, Першотравенськ, Павлоград.

Запроваджено інформаційно-розрахункові центри в Дніпропетровську, Дніпродзержинську, Кривому Розі, Павлограді.

В якості пілотного проекту в м. Дніпродзержинську розпочато роботу керуючої компанії з обслуговування будинків, якій передано в управління весь житловий фонд правобережної частини міста з прибудинковою територією.

У Дніпропетровській області налічується 3461 органів самоорганізації населення різних рівнів, у тому числі:

- сільських комітетів – 85;
- селищних комітетів – 8;
- комітетів районів у містах – 3;
- комітетів мікрорайонів – 45;
- квартальних комітетів – 707;
- вуличних комітетів – 307;
- будинкових комітетів – 2306.

З метою сприяння розвитку органів самоорганізації населення у Дніпропетровській області шляхом створення належних умов для самоорганізації населення, надання допомоги у процесах їх трансформації та адаптації до нових соціально-економічних умов та сприяння збільшенню ефективності їх роботи в цілому, забезпечення процесу демократизації та розвитку цінностей громадського суспільства, поліпшення умов для самостійного вирішення територіальною громадою питань місцевого значення Дніпропетровською обласною радою 27.12.2011 р. затверджена Програма сприяння громадській активності у розвитку територій на 2012 – 2016 роки.

Вирішення проблем та перешкод на шляху реформування житлово-комунального господарства потребує комплексного підходу, а саме:

1 Проведення розмежування управлінських і виробничих функцій у сфері обслуговування житлового фонду.

2. Покращення політики місцевої влади щодо сприяння створенню ОСББ:

- Створення комунального підприємства з управління житловим фондом спільної власності територіальної громади міста для забезпечення ефективної взаємодії між населенням і органами місцевого самоврядування, спрямованої на вирішення проблемних питань реформування сфери житлово-комунального господарства міста та сприяння впровадженню в дію нової програми реформування.
- Створення інституту управителів при Придніпровській Державній академії будівництва та архітектури, а саме окремого факультету (друга спеціальна освіта) із залученням фахівців правових питань, економіки та бухгалтерського обліку, ВК, ТГСВ та знавців будинкових котелень, охорони праці та техніки безпеки, психології та спеціалістів ЖКГ.

3. Подолання монополізму та запровадження конкуренції в сфері обслуговування житлового фонду:

- Організація системи розрахунків за спожиті послуги на основі договорів (угод), а також застосування економічних санкцій за порушення договірних зобов'язань.

- Формування органами місцевого самоврядування замовлення на послуги і програми розвитку об'єктів житлового призначення; залучення на паритетній основі організацій різних форм власності для надання житлових послуг на конкурсній (тендерній) основі.
- Реорганізація діючих підприємств житлово-комунального господарства з виділенням непрофільних виробництв, тобто не пов'язаних з основною технологічною діяльністю, створення альтернативних підприємств.
- Створення нових організаційних ринкових структур – акціонерних товариств, корпорацій, приватних підприємств, формування сервісних служб з монтажу та обслуговування приладів обліку, налагодження, ремонту автоматики тощо.
- Активізація процесу створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, який приведе до формування двох рівнів конкурентних відносин: конкуренція у сфері управління нерухомістю за отримання замовлення від власника житлового фонду і конкуренція підрядних організацій всіх форм власності за одержання замовлення на обслуговування житла від керуючої організації.

11. Екологічні проблеми Дніпропетровської області

Згідно з інформацією, зібраною ДЦСІ з відкритих джерел, останні 4 роки в обласному бюджеті на вирішення екологічних проблем стабільно закладалося 0,5-1% від усіх витрат. І це при тому, що на Дніпропетровщині екологічна проблема стоїть дуже гостро: зайве свідчення того – знаходження на території регіону 3 з 10 найбільш брудних виробництв України (ВАТ «Дніпровський металургійний комбінат ім. Дзержинського» (м. Дніпродзержинськ); ВАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (м. Кривий Ріг) і Криворізька ТЕС ВАТ «Дніпроенерго» (м. Зеленодольськ).

Перелік 10 об'єктів, які є найбільшими забруднювачами довкілля на загальнодержавному рівні (інформація станом на 22.02.2011 р.)²¹

Дніпропетровська область

- ВАТ «Дніпровський металургійний комбінат ім. Дзержинського», (м. Дніпродзержинськ) – викиди, відходи;
- ВАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (м. Кривий Ріг) – викиди, відходи;
- Криворізька ТЕС ВАТ «Дніпроенерго» (м. Зеленодольськ, Апостолівський р-н) – викиди, відходи.

Донецька область

- ВАТ «Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча» (м. Маріуполь) – викиди, скиди, відходи;
- ВАТ «Металургійний комбінат «Азовсталь» (м. Маріуполь) – викиди, відходи;
- СО «Старобешевська ТЕС» ВАТ «Донбасенерго» (смт. Новий Світ, Старобешевський р-н) – викиди, відходи.

Запорізька область

- ВАТ «Запоріжсталь» (м. Запоріжжя) – викиди, скиди, відходи.

Івано-Франківська область

- Бурштинська ТЕС ВАТ «Західенерго» (м. Бурштин, Галицький р-н) – викиди, відходи.

Луганська область

- ВАТ «Алчевський металургійний комбінат» (м. Алчевськ) – викиди, скиди, відходи;
- ВАТ «Лисичанська сода» (м. Лисичанськ) – викиди, скиди, відходи.

Навпаки, в бюджетах окремих міст витрати на екологію щороку зростають, і, наприклад, в м. Дніпропетровську досягли 2%. Втім, за словами заступника начальника управління охорони навколишнього природного середовища Дніпропетровської міськради М. Переметчика, цих грошей все одно не вистачає для фінансування всіх екологічних

²¹ <http://www.menr.gov.ua/content/article/201>

програм, прийнятих на рівні міста, тому, найчастіше, при їх складанні деякі статті витрат просто декларуються в надії, що в протягом бюджетного року гроші все ж будуть вишукані.

Аналіз фінансових звітів про виконання обласного бюджету в 2009 – 2011 роках свідчить про те, що протягом цих років видатки на охорону навколишнього середовища становлять лише **0,5 - 1%** від загальної суми видатків обласного бюджету (**Таблиця 1**).

Таблиця 1. Щорічні видатки з обласного бюджету на охорону навколишнього природного середовища:

Роки	Фактично витрачено, тис. грн.	% виконання до річного плану з урахуванням змін	% від загальної суми видатків обласного бюджету
2009	13214,862	78,2%	0,4%
2010	37913,883	46,3%	0,9%
2011	60176,388	70,5%	1,1%

В обласному бюджеті **на 2012 рік** видатки передбачені в сумі **51130,8 тис. грн.**, що складає **0,7%** від загальної суми затверджених видатків обласного бюджету.

Таблиця 2. Розподіл щорічних видатків з обласного бюджету на охорону навколишнього природного середовища:

Видатки	2009	% виконання до річного плану з урахуванням змін	2010	% виконання до річного плану з урахуванням змін	2011	% виконання до річного плану з урахуванням змін	2012
охорона навколишнього середовища та ядерна безпека, всього	3 618 400	35,8	2 994 637	100,0	356 800	1,8	1 131 100
охорона і раціональне використання земель	3 618 400	35,8	2 994 637	100,0	356 800	1,8	1 131 100
цільові фонди, всього	13 287 000	89,7	78 817 789	44,3	84 990 242	70,8	49 999 700
охорона та раціональне використання природних ресурсів	9 933 000	99,9	69 070 689	44,7	58 385 410	61,3	36 878 365
утилізація відходів	3 250 000	61,4	8 417 100	35,0	25 657 832	91,7	13 121 335
інша діяльність у сфері охорони навколишнього природного середовища	104 000	-	1 330 000	85,1	947 000	89,5	-

Станом на 01.10.2012 р. в області діють 15 екологічних програм²²

1. Обласна комплексна програма поводження з відходами на 2006 – 2015 роки.
2. Програма створення і використання матеріальних резервів для запобігання, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків у Дніпропетровській області в 2003 – 2012 роках.
3. Регіональна програма ліквідації наслідків підтоплення територій в містах і селищах Дніпропетровської області.
4. Регіональна програма розвитку водного господарства у Дніпропетровській області.
5. Програма охорони навколишнього природного середовища Дніпропетровської області на 2005 – 2015 роки.
6. Регіональна цільова соціальна програма розвитку цивільного захисту в Дніпропетровській області на 2011 – 2015 роки.
7. Програма формування та розвитку національної екологічної мережі Дніпропетровської області на 2006 – 2015 роки.
8. Програма моніторингу довкілля Дніпропетровської області.
9. Програма поліпшення екологічного стану Дніпропетровської області за рахунок зменшення забруднення довкілля основними підприємствами-забруднювачами на 2007 – 2015 роки.
10. Регіональна цільова Програма використання порушених земель гірничодобувних підприємств у якості елементів екологічної мережі Криворізького залізничного та Нікопольського марганцеворудного басейнів на 2010 – 2014 роки.
11. Регіональна Програма створення страхового фонду документації Дніпропетровської області на період 2011 – 2015 років.
12. Програма розвитку земельних відносин і охорони земель у Дніпропетровській області на 2011 – 2018 роки.
13. Регіональна програма «Ліси Дніпропетровщини» на 2011 – 2015 роки.
14. Довгострокова програма по вирішенню екологічних проблем Кривбасу та поліпшенню стану навколишнього природного середовища на 2011 – 2022 роки.
15. Регіональна Програма з локалізації та ліквідації амброзії полинолистої та інших карантинних організмів на території Дніпропетровської області протягом 2012 – 2026 років.

Необхідно відзначити, що до розробки регіональних програм активно залучаються місцеві вчені. Так, фахівці Державного аграрного університету залучені для спільної розробки програми щодо боротьби з карантинними рослинами. Фахівці Придніпровської державної академії будівництва та архітектури займаються визначенням основних підприємств-забруднювачів атмосфери. Академія надала дослідження, зокрема щодо котелень, за рахунок яких був розширений перелік основних підприємств-забруднювачів, розширивши його з 9 до 22, і тепер вони всі знаходяться під пильним контролем і моніторингом.

В цілому, за даними статистики, кількість викидів в атмосферу на території Дніпропетровської області поступово знижується, в тому числі і завдяки модернізації виробництва.

Керівник громадської організації «Придніпровський центр чистих виробництв» Вільям Задорський скептично відгукується про дії влади з вирішення екологічних проблем.

Експерт відзначає, що екологічні програми можна реалізовувати без прив'язки до економічних і соціальних процесів. Всі вони в сукупності повинні складати Програму

²² <http://www.adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/%28DOCWEB%29/941AF3C3CF46D9CAC225775A00316906?OpenDocument>

сталого розвитку. Концепція сталого розвитку реалізується у всіх країнах Європи, окрім однієї – України. У підсумку в Дніпропетровську з одного боку борються за чистоту навколишнього середовища, а з іншого будують п'ять нових свинцевих підприємств, що нелогічно.

На сьогоднішній день у профільному міністерстві зроблені певні напрацювання щодо впровадження Концепції сталого розвитку, але вони досі не доведені до відома областей України.

Головними екологічними проблемами Дніпропетровської області є:

1. Високий рівень забруднення повітряного та водного басейнів.

Дніпропетровська область за міжнародною класифікацією має дуже низький показник водних запасів. Вона посідає п'яте місце по частоті відхилень від державного стандарту у системах централізованого водозабезпечення за санітарно-хімічними показниками після Луганської, Кіровоградської, Миколаївської та Одеської областей.

2. Утворення та накопичення великих обсягів промислових та побутових відходів.

Промислово-господарський комплекс Дніпропетровської області створювався та розвивався протягом багатьох років майже без урахування екологічних наслідків.

Основну частину загального обсягу становлять великотоннажні відходи гірничо-металургійного комплексу. Найбільша їхня концентрація зосереджена в промислово-розвинених регіонах області – Дніпропетровську, Кривому Розі, Дніпродзержинську, Нікополі, Західному Донбасі.

Відсутність комплексного підходу до видалення побутових відходів у населених пунктах, схем їхнього санітарного очищення та полігонів для складування ТПВ призводить до того, що навіть в обласному центрі численні балки і цвинтарі перетворилися на стихійні звалища. Комунальні підприємства по ліквідації ТПВ, створені в сільських районах, не забезпечують очищення територій через брак фінансування.

Одним з основних напрямків діяльності щодо впровадження природоохоронних заходів для Дніпропетровської області залишається робота з утилізації промислових відходів металургії та енергетики, добування з них корисних компонентів, а потім вторинне їхнє використання в народному господарстві. Зараз проводяться організаційно-технологічні заходи щодо впровадження технології добування корисних мінералів із хвостів збагачення титано-цирконієвих руд Вольногорського ГМК.

3. Незадовільна ситуація у сфері поводження з непридатними хімічними засобами захисту рослин (ХЗЗР).

Аварійний стан складів, відсутність охорони, невиконання умов перезатарювання і зберігання непридатних ХЗЗР, небажання новоутворених суб'єктів підприємницької діяльності поставити їх на свій баланс – все це створює загрозу для довкілля.

4. Утворення значних обсягів високомінералізованих шахтних вод.

У гірничодобувних районах Дніпропетровської області порушення природних гідрохімічних умов пов'язано переважно з надходженням до підземних високомінералізованих дренажних, рудникових та шахтних вод. Фільтрація шахтних вод з накопичувачів у Західному Донбасі спричиняє підвищення мінералізації підземних вод. Таким чином, у басейні Дніпра сформувалися великі осередки забруднених підземних вод, зокрема в районах: Дніпропетровська-Дніпродзержинська – стічними водами об'єктів хімічної і металургійної промисловості; Новомосковська-Павлограду – шахтними водами і відходами тваринницьких комплексів; Кривого Рогу – шахтними водами та стічними водами металургійних заводів.

5. Великі площі порушених земель.

Ступінь ураженості територій міст, селищ, сіл і гірничодобувних районів Дніпропетровщини небезпечними геологічними процесами залишає бажати кращого. Особливо інтенсивно такі процеси розвинуті на території Дніпропетровська, Дніпродзержинська, Кривого Рогу, Нікопольського марганцевого басейну, де існує найбільша ймовірність великомасштабних просаджень, обвалів, зрушення порід над виробленим простором, підтоплення ґрунтовими водами.

Серед сучасних природних процесів – лінійний розмив і площинний змив, вздовж долини Дніпра – зсуви. Зсувні явища в області спостерігаються у містах Дніпропетровську, Кривому Розі, Дніпродзержинську та с.Новоселівці Широківського району.

На плоских межиріччях розвиваються суфозійно-просадкові явища; в подах і на заплавах спостерігається засолення ґрунтів, особливо у зонах Фрунзенської зрошувальної системи та каналу Дніпро – Кривий Ріг. На відвалах – дефляція і ерозія.

6. Екологічно недопустиме сільськогосподарське освоєння земель, високий рівень розорюваності територій.

Недотримання ґрунтоохоронних технологій вирощування сільськогосподарських культур призводить до активізації деградаційних процесів. До основних принципів і ланок ґрунтозахисної системи землеробства належать: виведення зі складу ріллі середньо- та сильноеродованих земель на схилах понад 5°, а в окремих випадках на сильноулоговинних схилах – понад 3°; досягнення бездефіцитного балансу гумусу і основних поживних речовин та інтегрованого використання органічних та мінеральних добрив; створення протиерозійних заходів постійної дії (водорегулюючих валів, терас різного тосмуг, буферних смуг із багаторічних трав по контурних межах масивів, полів, робочих ділянок, залуговуваних водотоків).

7. Однією з гострих екологічних проблем є підтоплення територій у Криворізькому та Західно-Донбаському регіонах.

Серед техногенних факторів головну роль в активізації підтоплення відіграють порушення умов стоку поверхневих вод, незадовільний стан природного дренажу та мереж водопостачання і каналізації, високий рівень техногенного навантаження на території, припинення експлуатації неглибоких водоносних горизонтів та водовідведення з підземних горизонтів внаслідок їх забруднення, техногенний підйом рівня води при закритті гірничопромислових підприємств.

На Дніпропетровщині підтоплюються 550 населених пунктів на площі понад 27,7 тис. га, (20% території). Найбільші райони підтоплення – це Петропавлівський, Апостолівський, Софіївський та Широківський. Процеси відбуваються внаслідок підйому ґрунтових вод. На фоні підвищення рівня ґрунтових вод активізуються зсувні процеси, особливо в Дніпропетровську, Дніпродзержинську, Кривбасі та Західному Донбасі.

З метою поліпшення екологічної ситуації основні напрямки природоохоронної діяльності державних органів влади мають бути спрямовані на:

- поліпшення екологічного стану річок басейну Дніпра;
- сприяння впровадженню в області механізмів Кіотського протоколу;
- зменшення рівня забруднення атмосферного повітря;
- сприяння розв'язанню проблем поводження з відходами, насамперед з токсичними та непридатними;
- розширення площі природно-заповідного фонду, формування екологічної мережі області;

- відновлення лісів, збільшення їх площі, збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, охорона рослинного і тваринного світу та лісових екосистем;
- удосконалення системи екологічного моніторингу в області;
- покращення стану інформованості громадськості, сприяння її участі у процесі прийняття рішень з питань охорони довкілля.

Громадським активістам потрібно:

- більш активно приймати участь в координаційно-дорадчих структурах місцевих органів влади;
- лобювати в місцевих органах влади питання необхідності розробки та затвердження Концепції сталого розвитку Дніпропетровської області на 2013 – 2023 рр.

Громадська організація «Дніпровський центр соціальних досліджень»

Про організацію

Адреса:
49101, м. Дніпропетровськ,
вул. Свердлова, 6
(готель «Свердловськ»), офіс 321
телефон/факс +380-56-744-98-58
E-mail: dcsl@dcsl.dp.ua
<http://www.dcsi.dp.ua>

Громадська організація «Дніпровський центр соціальних досліджень» (далі ДЦСД) була заснована у 1999 році незалежною групою аналітиків для спостереження за суспільно-політичною ситуацією у Дніпропетровській області, вивчення різних її аспектів та інформування про неї.

Місія організації полягає в об'єднанні зусиль наукових і громадських організацій, засобів масової інформації, громадськості для дослідження соціально-економічних, соціокультурних процесів в регіоні та використання отриманих даних для розвитку інститутів громадянського суспільства у Дніпропетровській області.

Для досягнення цієї мети ДЦСД ставить перед собою наступні завдання:

- Систематичне вивчення громадської думки з широкого спектру суспільно-політичних питань.
- Проведення наукових досліджень з проблем влади, партійно-політичної структуризації українського суспільства, розвитку організацій „третього сектору» і т. ін.
- Проведення „круглих столів” по найбільш актуальним проблемам, пов’язаним з розвитком інститутів громадянського суспільства.
- Організація та проведення науково-теоретичних та науково-практичних семінарів та конференцій з метою поширення і популяризації політичної та громадянської освіти.
- Вироблення практичних рекомендацій для вирішення громадсько-політичних та соціально-економічних проблем Дніпропетровського регіону.
- Організаційна та методична підтримка громадських активістів, лідерів організацій «третього сектору».
- Здійснення обміну інформацією між дослідницькими структурами Дніпропетровського регіону та України; поширення результатів досліджень ДЦСД.
- Експертна та аналітична підтримка діяльності мас-медіа, громадських, політичних та державних структур.
- Видання довідників та інформаційно-аналітичних бюлетенів на теми, що охоплюють різні напрямки суспільно-політичного життя.

NATIONAL ENDOWMENT FOR DEMOCRACY

Національний фонд підтримки демократії, США

Національний фонд підтримки демократії як недержавна неприбуткова організація була створена в 1983 році для зміцнення демократичних інституцій у всьому світі шляхом проведення недержавних ініціатив.

Діяльність Фонду керується незалежною Радою директорів і фінансується за рахунок громадських коштів, розмір яких щороку визначається Конгресом США. Ці кошти використовуються для надання сотень грантів громадським організаціям в багатьох регіонах світу, включаючи Східну Європу та країни колишнього Радянського Союзу.

Більше ніж 20 років існування Фонду підтверджують його ефективність та успіх, які базуються на п'яти принципах його діяльності:

- **регіональний підхід** – розподіл на шість регіональних підрозділів дозволяє Фонду ефективно і гнучко визначати вірні пріоритети у кожному з регіонів,
- **багатосекторальний підхід** – діяльність Фонду зосереджується в різноманітних сферах громадянського суспільства, а саме: права людини і меншин, громадська освіта, незалежні ЗМІ та верховенство закону,
- **допомога знизу** – допомога Фонду спрямована на організації, що створюють безпосередню основу громадянського суспільства: громадські організації та ініціативи, професійні спілки тощо,
- **невеликі гранти** – надання невеликих грантів, але якомога більшої кількості реальних громадських проектів створює основу для широкого розповсюдження ідей демократії в суспільстві,
- **створення зв'язків** – велика кількість отримувачів грантів Фонду створює передумови для більш активного обміну досвідом між ними та більш ефективного впливу громадських організацій та ініціатив на політичні процеси.

Своєю глобальною діяльністю **Національний фонд підтримки демократії** підтверджує, що кожна людина має право жити при демократичному уряді. Підтримуючи цю ідею шляхом реалізації своєї програми сприяння демократії, Фонд дає зрозуміти країнам, які борються за демократію, що вони не є поодинокими у своїй боротьбі.

Видано за сприяння NED
Національного фонду підтримки демократії США

Соціально-економічний та політичний портрет
Дніпропетровської області: зелена книга. Аналітичний звіт

Колохіна А.С.
Головата Н.М.
Назаров М. Ю.

ВИДАВЕЦЬ:

Дніпровський центр соціальних досліджень
вул. Свердлова, 6 (готель «Свердловськ»), оф. 321
м. Дніпропетровськ, 49101
т/ф (056) 744 98 58
Е-mail: dcsi@dcsi.dp.ua
www.dcsi.dp.ua

Літературний редактор – Головата Н.М.
Комп'ютерна верстка – Пайков В.Ю.
Дизайн обкладинки – Колохіна А.С.

Надруковано з готового оригінал-макету
на різнографі ТОВ Поліграфічний центр «Печатное дело»»